

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด
ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

**BUDDHIST TOURISM MANAGEMENT OF TEMPLES IN BANGPHLI
DISTRICT, SAMUT PRAKARN PROVINCE**

พระมุนินทร์ มุนินทโร (กองจันทร์ดี)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

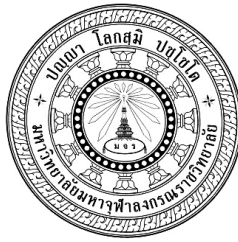
การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด
ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

พระมุนินทร์ มุนินฺทโร (กองจันทร์ดี)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**Buddhist Tourism Management of Temples Bangphli District,
Samut Prakarn Province**

Phra Munin Munindaro (Kongchandee)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E.2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์
เรื่อง “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

(พระสุธีวีร์บัณฑิต, ดร.)

ประธานกรรมการ

(ผศ.ดร.อุทัย สติมัน)

กรรมการ

(พระมหาภคญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(ดร.ประเสริฐ ชีลาว)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

พระมหาภคญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.

ประธานกรรมการ

ดร.ประเสริฐ ชีลาว

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมนินทร์ มุนินทรโร)

ชื่อสารนิพนธ์	: การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
ผู้วิจัย	: พระมนินทร์ มุนินทร (กองจันท์ดี)
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์	: พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ผศ. ดร. พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ) : ดร.ประเสริฐ อิลาว, พธ.บ. (รัฐประศาสนศาสตร์), พธ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์), พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
วันที่สำเร็จการศึกษา	: ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ๒. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) การวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการแจกแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๘๔ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD. และดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๘ รูป/คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๑๕$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านการอำนวยความสะดวก ($\bar{X}=๔.๓๒$) ด้านการวางแผน ($\bar{X}=๔.๒๕$) ด้านบุคลากร ($\bar{X}=๔.๐๓$) ด้านการจัดองค์กร ($\bar{X}=๔.๐๓$) และด้านการกำกับดูแล ($\bar{X}=๔.๐๓$) ตามลำดับ

๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ด้านการวางแผน พบปัญหาและอุปสรรค คือ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวไม่ต่อเนื่องตลอดทั้งปี โดยมีข้อเสนอแนะให้ มีการวางแผนการทำงานอย่างต่อเนื่องทุกปี ด้านการจัดองค์กร พบปัญหาและอุปสรรค คือ มีแผนผังแสดงเส้นทางบางจุด โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการบริหารจัดการองค์การการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในแต่ละฤดูกาล ด้านบุคลากร พบปัญหาและอุปสรรค คือ บุคลากรบางท่านขาดความรู้ความเข้าใจและบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้าน โดยเสนอแนะให้ เจ้าหน้าที่ควรมีความรู้เพื่อการให้คำแนะนำที่ถูกต้อง ๒. ควรอบรมให้ความรู้แก่มัคคุเทศน์ในการให้ความรู้ผู้แสวงบุญ ด้านการอำนวยความสะดวก พบปัญหาและอุปสรรค คือ ๑. ไม่ค่อยมีรถในการเดินทางตลอดการเดินทางเหมือนการทำบุญ ๙ วัด ไม่จำเป็นต้องเป็นเทศบาลที่จัดรถ ๒. ขาดนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพด้านศาสนา โดยเสนอแนะว่า ๑. ควรมีผู้ประสานงานและเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำ ๒. มอบหมายงานให้ทั่วถึงและครอบคลุม ด้านการกำกับดูแล พบปัญหาและอุปสรรค คือ ๑. การแบ่งหน้าที่ระหว่างเทศบาลและวัด ยังแยกกันไม่ออก ๒. มีบุคลากรที่หลากหลายในการดูแลจึงมีความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีข้อเสนอแนะว่า ๑. ควรมอบหมายผู้กำกับดูแลและมีการประเมินอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำผลนี้ไปพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขต่อไป ๒. อบรมบุคลากรที่หลากหลายให้มีแนวทางการกำกับดูแลให้เหมือนกัน

Research Paper Title : Buddhist Tourism Management of Temples Bangphli District,
Samut Prakarn Province

Researcher : Phra Minin Munindaro (Kongchandee)

Degree : Master of Art (Buddhist Managemant)

Research Paper Supervisory Committee

: Phramaha krissada Kittisobhano, Asst. Prof. Dr., B.A. (Buddhist
Manegment),

M.A. (Buddhist Manegment), Ph.D. (Buddhist Manegment)

: Dr.Praseart Thilao, B.A. (Public Administration), M.A.
(Public Administration), Ph.D. (Public Administration)

Date of Graduation : March 19, 2019

Abstract

The objective of research paper were: 1. to study Buddhist tourism management of temples in Bangphli District, Samut Prakarn Province. 2. To compare the opinions of the people to Buddhist tourism management of temples in Bangphli district, Samut Prakarn Province, Classified by personal data. And 3. to study the problems, obstacles and suggestions for Buddhist tourism management of temples in Bangphli District, Samut Prakarn Province.

It was the mixed method research that quantitative research use the survey research with questionnaires that had the sample group was 364 people. The statistics were use for the data analysis through frequency, percentage, mean, standard deviation (SD.), F-test, One-Way ANOWA analysis of variance and least But the qualitative research was in-depth interviews from the 8 keys informants. by descriptive content analysis techniques.

The findings of research were as follows:

1. The Buddhist had the opinions to Buddhist tourism management of temples in Bangphli district, Samutprakan province in overall, found that Buddhist tourism management of temples in Bangphli district, Samutprakan province was at the high level by making the sequent from the highest to lowest aspects as follows : the

directing aspect, planning aspect, personnel aspect, organizing aspect and controlling aspect respectively.

2. The Comparison of Buddhists had the difference of sex, age, education qualification, career and income, had the opinions to Buddhist tourism management of temples in Bangphli district, Samutprakan province indifferently. It rejected the research hypothesis.

3. The suggestions about problems, obstacles and suggestions for the Buddhist tourism management of temples in Bangphli district, Samutprakan province as following the problems and obstacles are the no public relations of tourism all years including tourism place map, personnel lack of special knowledge, no transport facility, lack of professional public creationists on religion. The suggestions are as follows; should train to have the knowledge for the tourist guide for giving the proper knowledge to the pilgrims, have the cooperative appointment and officers for giving the information, share the responsibility and every monk should have the participation, should assign the authority to look after and have the evaluation.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการ
ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ พระมหากษัตริยา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร. ดร.ประเสริฐ ธิลาว และ รศ.ดร.สุรพล
สุยะพรหม ที่ให้ออกาสได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียน ผู้วิจัยขอบขอบคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ขอบคุณประธานและคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ทุกท่าน ขอบคุณ คณาจารย์ บัณฑิต
วิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และให้คำแนะนำ โดยเฉพาะ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา บุคลากรและเจ้าหน้าที่ทั้งในภาควิชา นอกภาควิชา เจ้าหน้าที่ทุกท่าน
ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทุกท่าน

ขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหาสาระ เครื่องมือที่ใช้ใน
การวิจัย ช่วยแนะนำแก้ไขให้สมบูรณ์และถูกต้อง

ขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้สัมภาษณ์ และขอบคุณที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลตอบ
แบบสอบถามสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ประโยชน์ คุณค่า และความดีของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นพุทธานุชาแด่องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า บิดา มารดา ครู อาจารย์ ที่เคารพและมีพระคุณอย่างสูง ตลอดจนครูอาจารย์ในอดีต
ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และหากมีข้อผิดพลาดของงานชิ้นนี้อันอาจมีเกิดขึ้นได้ ผู้วิจัยขอน้อมรับแต่
เพียงผู้เดียว

พระมุนินทร์ มุนินทโร (กองจันท์ดี)

๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๕
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๕
๑.๕ สมมุติฐานการวิจัย	๖
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๙
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑.๑ แนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับการบริหาร	๙
๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	๒๓
๒.๑.๓ การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม	๒๔
๒.๑.๔ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	๒๕
๒.๑.๕ การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา	๒๖
๒.๑.๖ ทฤษฎีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม	๓๐
๒.๑.๗ งานบุญประเพณีในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ	๓๓
๒.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๑
๒.๓ กรอบแนวคิดการวิจัย	๕๓

สารบัญ (ต่อ)

	เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๕๔
	๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๕๕
	๓.๒ กลุ่มเป้าหมาย / ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)	๕๕
	๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๖
	๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๙
	๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๐
บทที่ ๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๒
	๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล	๕๘
	๔.๒ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ ท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ	๖๕
	๔.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ ท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ	๗๑
	๔.๔ ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อ การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัด สมุทรปราการ	๘๓
	๔.๕ วิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ	๘๘
	๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๙๕
บทที่ ๕	สรุป อภิปราย และเสนอแนะ	๙๘
	๕.๑ สรุป	๙๔
	๕.๒ อภิปราย	๑๐๒
	๕.๓ เสนอแนะ	๑๐๗
บรรณานุกรม		๑๐๕
ภาคผนวก		๑๑๓
	ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๑๔
	ภาคผนวก ข ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ และผลการหาค่าดัชนี	๑๒๔

ความสอดคล้อง (IOC)

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	๑๓๐
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์	๑๓๓
ภาคผนวก จ รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๑๔๔
ประวัติผู้วิจัย	๑๔๙

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๕๖
๔.๑	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๖๓
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม	๖๕
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการวางแผน	๖๖
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการจัดองค์กร	๖๗
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านบุคลากร	๖๘
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการอำนวยความสะดวก	๖๙
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการกำกับดูแล	๗๐
๔.๘	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศ	๗๑

- ๔.๙ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) จำแนกตามอายุ

๗๓

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๐	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) จำแนกตามวุฒิการศึกษา	๗๕
๔.๑๑	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) จำแนกตามอาชีพ	๗๗
๔.๑๒	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) จำแนกตามรายได้	๗๘
๔.๑๓	สรุปผลทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๕	๘๐
๔.๑๔	สรุปผลทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๕	๘๑
๔.๑๕	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการวางแผน	๘๓
๔.๑๖	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการจัดองค์กร	๘๔

๔.๑๗	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านบุคลากร	๘๕
๔.๑๘	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการอำนวยความสะดวก	๘๖
๔.๑๙	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการกำกับดูแล	๘๗

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	กรอบแนวคิดการวิจัย	๕๓
๔.๑	สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๙๕

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากขึ้น มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากนิยมเดินทางไปวัด เพื่อร่วมกิจกรรมทางศาสนา การปฏิบัติธรรมฯ นักท่องเที่ยวทุกกลุ่มซึ่งมักใช้เวลาวันหยุดเทศกาล โดยเฉพาะช่วงเทศกาลวันสำคัญทางศาสนาจะมีการถือศีลปฏิบัติธรรม และประชาชนในท้องถิ่นบางส่วนได้เล็งเห็นผลประโยชน์จึงเริ่มมีการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องหรือเข้ามาใช้พื้นที่ของวัดในการประกอบอาชีพดังกล่าวมากขึ้น

วัดในปัจจุบันจึงเป็นศูนย์รวมของมรดกวัฒนธรรมและสรรพวิชาอันหลากหลายนับตั้งแต่โบราณกาล พระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้อนุรักษ์สืบสาน และใช้ประโยชน์ในการประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนา และกิจกรรมอื่นๆ ของชุมชน ปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป บทบาทของวัดและพระสงฆ์ลดลงไปจากเดิม แต่กระนั้น วัดและพระสงฆ์ก็ยังปรับเปลี่ยนบทบาทให้สอดคล้องกับสภาพสังคม โดยบทบาทหลักของวัดก็ยังคงเป็นสถานที่พำนักของพระสงฆ์สามเณร เป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียน ประพฤติปฏิบัติธรรม สืบทอดและเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอน และยังมีฐานะเป็นแหล่งประดิษฐานและรวบรวมของมรดกทางศิลปวัฒนธรรมทั้งที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ตลอดจนการเป็นศูนย์กลางในการประกอบประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้น วัดจึงมีบทบาทอีกอย่างหนึ่งคือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นอีกบทบาทหนึ่งของวัดที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

วิถีชีวิตของชาวไทยส่วนใหญ่ผูกพันกับพระพุทธศาสนา แนวทางสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตเพื่อให้รู้เท่าทันกับกระแสโลกาภิวัตน์คือ การนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นครulongในการดำเนินชีวิตวัดกับชุมชนเป็นสิ่งที่คู่กันมาแต่โบราณกาลวัดเป็นศาสนสถานทางพุทธศาสนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายในรูปแบบที่แตกต่างกันทั้งขนาด ประเภท พื้นที่ ฐานะ และการจัดกิจกรรม วัดจึงเป็นที่พึ่งของประชาชนทางจิตใจและปัญญา ตลอดจนเป็นศูนย์กลางของชุมชนตามฐานะและบทบาทหน้าที่พึงปฏิบัติของวัด วิถีชีวิตของชาวไทยส่วนใหญ่ผูกพันกับพระพุทธศาสนา แนวทางสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตเพื่อให้รู้เท่าทันกับกระแสโลกาภิวัตน์คือ การนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นครulongในการดำเนินชีวิต วัดกับชุมชนเป็นสิ่งที่คู่กันมาแต่โบราณกาลสถานทางพุทธศาสนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายในรูปแบบที่แตกต่างกันทั้งขนาด ประเภท พื้นที่ ฐานะ และการจัดกิจกรรม วัดจึงเป็นที่พึ่งของประชาชนทางจิตใจและปัญญา ตลอดจนเป็นศูนย์กลางของชุมชนตามฐานะและบทบาท

หน้าที่พึงปฏิบัติของวัด การแสวงบุญจึงมีลักษณะทำบุญและได้ท่องเที่ยวด้วยตามเทศกาลที่ต่างกันไปตามฤดูกาล ในลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

การท่องเที่ยวเชิงพุทธ เป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากขึ้น มีนักท่องเที่ยว จำนวนมากนิยมเดินทางไปวัด เพื่อร่วมกิจกรรมทางศาสนา การปฏิบัติธรรมฯ ดังจะเห็นจากการเดินทางเชิงพุทธศาสนาได้แพร่หลายไปในนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ซึ่งมักใช้ช่วงเวลาวันหยุดเทศกาล โดยเฉพาะช่วงเทศกาลวันสำคัญทางศาสนาจะมีการถือศีลปฏิบัติธรรม กิจกรรมไหว้พระแก้ววัด ของประชาชนโดยทั่วไป บางส่วนได้เล็งเห็นผลประโยชน์จึงเริ่มมีการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้อง หรือเข้ามาใช้พื้นที่ของวัดในการประกอบอาชีพดังกล่าวมากขึ้น

วัดหรือศาสนสถานในปัจจุบันได้กลายเป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้คนต่างให้ความสนใจเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และเป็นเหตุให้วัดหรือศาสนสถานบางแห่งได้ปรับบทบาทใหม่เพิ่ม จากเดิมที่เคยจำกัดไว้สำหรับเป็นสถานที่ปฏิบัติกิจของสงฆ์และศาสนพิธีของชาวบ้าน หรือเป็นสถานที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของผู้คนในชุมชนที่แต่ละวัดนั้นตั้งอยู่ กระทั่งกลายมาเป็นสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวที่มาจากต่างถิ่น มีสาเหตุมาจากการที่วัดได้ขยายบทบาทโดยอาศัยคุณสมบัติของศาสนสถาน ประเพณี วัฒนธรรม เป็นแรงจูงใจให้เกิดการท่องเที่ยว ซึ่งการปรับแต่งบทบาทของวัดในมิติของการท่องเที่ยว การไม่สูญเสียสภาพเดิมนี้อย่างสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานในโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางแสวงบุญในมิติทางศาสนาปี พ.ศ.๒๕๕๓ โดยกรมการศาสนา ในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม ที่สนับสนุนให้นำทุนทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นมาเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวซึ่งบางแห่งก็เป็นมรดกของชุมชน ประกอบกับประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนามีวัดเป็นศูนย์กลางของสังคมและคุณค่าอื่นดังกล่าวข้างต้น

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น การส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน เพื่อเป็นเส้นทางท่องเที่ยวแสวงบุญที่เป็นต้นแบบ เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวไปทุกภูมิภาคทั่วประเทศ กรมศาสนาในสังกัดกระทรวง วัฒนธรรม จึงมีนโยบายส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐและเอกชน ตระหนักถึงความสำคัญและเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดโครงการท่องเที่ยวแนวศาสนาให้มากขึ้นเพื่อกระตุ้นให้เกิดความรัก ความศรัทธาต่อพุทธศาสนา ทั้งยังมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาและจัดระบบการท่องเที่ยวภายในวัดหรือศาสนสถาน ให้เหมาะสมและมีการบริการที่ดีสามารถสร้างความเลื่อมใสศรัทธาแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศได้ในฐานะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่ได้มาตรฐาน เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยวบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและของชุมชนท้องถิ่น ที่มีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการเส้นทางท่องเที่ยวแสวงบุญซึ่ง กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ได้มุ่งเน้นวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

๑) เพื่อเป็นการนำร่องให้วัดทั่วประเทศที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในทุกภูมิภาค ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมบุญบนเส้นทางท่องเที่ยวแสวงบุญในเทศกาลต่างๆ ซึ่งเป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนาภายในวัดตลอดปี ให้พุทธศาสนิกชนที่มาท่องเที่ยวในวัดได้ รับความสุขทั้งทางกายและใจ

๒) เพื่อเป็นการส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชีวิตมีศักยภาพในการดำรงรักษาความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ของไทย ตลอดจนมีความพร้อมในด้านพื้นที่บุคคลและกิจกรรมทางศาสนา ที่จะสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว

๓) เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทยในมิติศาสนา ให้เกิดเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงธรรมะ โดยมีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ทางศาสนาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นวิถีพุทธที่ตั้งอยู่บนความพอดี

๔) เพื่อวางระบบการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวแสวงบุญต้นแบบให้กับชุมชน รองรับความต้องการของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา สร้างความเชื่อมโยง และสร้าง ความเท่าเทียมในการแสวงหาโอกาสบนพื้นฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวในมิติทางศาสนา

๕) เพื่อบูรณาการความร่วมมือและส่งเสริมสนับสนุนบทบาทภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการสืบสาน สร้างสรรค์ต่อยอด การท่องเที่ยว ในมิติทางศาสนา สร้างเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง

๖) เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวแสวงบุญ เป็นกิจกรรมพัฒนาคุณภาพ ชีวิตที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทั้งเป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับกิจกรรม การท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น ที่สามารถเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

๗) เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวแสวงบุญเป็นตัวกระตุ้นส่งเสริมให้คนในชุมชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนได้เข้าใจ เห็นคุณค่าของศาสนา ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น และนำคุณค่าของศาสนา วิธีคิดที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในสังคมไทยที่ดี อันได้แก่ การมีน้ำใจ ความเอื้ออารี รักในศิลปวัฒนธรรมที่เป็นทุนทางสังคมของคนไทยกลับมาใช้บนเส้นทางบุญ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ถูกต้องทาง

๘) เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวแสวงบุญเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตในภูมิภาคกับสาธารณชน ภายนอก^๑

โดยทั้งหมดจะเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวเพื่อบูรณาการถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน การใช้ทุนทางสังคม การใช้พลังร่วม และการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนา ซึ่งจะเป็นแนวทางในการสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม และประเทศชาติด้วยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้สืบไป ดังจะเห็นได้ว่า กรมการศาสนา เล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยวสัมพันธ์กับศาสนาเพื่อให้วัดต่างๆ ในเส้นทางแสวงบุญเป็นสิ่งเชื่อมโยงศาสนากับประชาชนเข้าด้วยกัน

^๑ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๑๓๑ ตอนที่ ๘๙ ก (๒๕๕๗), หน้า ๗-๙.

โดยให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยว ได้ซึมซับเอาคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม อันดีของวิถีชีวิตแบบไทยไปสู่การยกระดับสังคมที่มีคุณภาพ เนื่องจากการท่องเที่ยวแนวศาสนานี้จะมี ส่วนช่วยกระตุ้นให้ผู้คนในชุมชนเกิดจิตสำนึกถึงความรับผิดชอบดูแลและส่งเสริมการท่องเที่ยวของ ชุมชน ขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวเองก็จะมีจิตผูกพันกับศาสนา ผ่านความประทับใจที่ได้ จากการท่องเที่ยว ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ อารีย์ นัยพินิจ และคณะ (๒๕๕๖ : ๓๘) ที่ได้ศึกษา ถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยววัดโดยพบว่านักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาในเทศกาล และวัน สำคัญทางพระพุทธศาสนา นั้นจะมุ่งเน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเจริญจิต อาภา การตักบาตร ถวายทาน เวียนเทียนในวันสำคัญต่างๆ ทางศาสนา ทำให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวแนวศาสนาที่นอกจากจะได้รับ ความเพลิดเพลินกับภูมิทัศน์จากวัดที่เป็น แหล่งเอื้อต่อการท่องเที่ยวแล้ว ยังได้ตระหนักถึงการเรียนรู้ และเห็นคุณค่าของ ศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ของท้องถิ่นนั้นๆ ความคาดหวังเป็นความเชื่อ เป็นความรู้สึก นึกคิดของบุคคลที่คาดการณ์ล่วงหน้า ต่อบางสิ่งบางอย่างว่าควรจะเป็น หรือควรเกิดขึ้น ซึ่งมีความสำคัญในการจัดการท่องเที่ยว หากวัดและชุมชนทราบถึงความคาดหวังของนักท่องเที่ยวและสามารถ ตอบสนองต่อความต้องการของ นักท่องเที่ยวได้ ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่วัดและชุมชน ชุมชนจะ ได้รับประโยชน์ ทางด้านเศรษฐกิจเกิดความภาคภูมิใจวัฒนธรรมท้องถิ่น วัดจะมีผู้มาปฏิบัติธรรมและ เยี่ยมชมกราบไหว้พุทธสถานมากขึ้น^๒

อำเภอบางพลี จังหวัดปทุมธานี เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเมื่อ เปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆ เพื่อให้ทุกฝ่ายใช้รูปแบบในการช่วยกันผลักดันให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศกลับฟื้นตัวได้ในเวลาอันรวดเร็วที่สุด การผลักดันให้เกิดการ ท่องเที่ยวเชิงศาสนาและศิลปวัฒนธรรมจึงเป็นการท่องเที่ยว ที่มีมิติของการพัฒนาจิตใจควบคู่ไป พร้อมกับส่งเสริมความเป็นไทย ทั้งยังเป็นการสืบสานศาสนาและศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของไทยให้ เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่คู่ประเทศชาติ

ดังนั้น การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ให้พุทธศาสนิกชนที่มานงานประเพณีได้บุญและเกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ได้ความรู้ วัด ชุมชน ได้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ชุมชนมีรายได้และระบบเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเช่นหน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เข้ามาดูแลส่งเสริมการแสวงบุญให้โดนใจ มีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ความรู้ โปรแกรมรายการท่องเที่ยวดึงดูดใจ การท่องเที่ยวก็จะยั่งยืน

^๒อารีย์ นัยพินิจ และคณะ, “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของวัดในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่น สารสินธุ์”, วารสารปัญญาภิวัฒน์ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ ประจำเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๖: ๓๑.

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ประชาชนมีความคิดเห็นของการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

๑.๒.๓ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีอะไรบ้าง

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาได้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยการศึกษาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ตามหลักการบริหาร POSDC ได้แก่ ๑) ด้านการวางแผน (P) ๒) ด้านการจัดองค์กร (O) ๓) ด้านบุคลากร (S) ๔) ด้านการอำนวยความสะดวก (D) และ ๕) ด้านการกำกับดูแล (C)

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

ตัวแปรตาม ได้แก่ ด้านการวางแผน (P) ด้านการจัดองค์กร (O) ด้านบุคลากร (S) ด้านการอำนวยความสะดวก (D) และ ด้านการกำกับดูแล (C)

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑.๔.๓.๑ ประชากร

ประชากร ได้แก่ พุทธศาสนิกชนที่เดินทางไปท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เช่น ประเพณีตักบาตรดอกไม้วัดบางโหลงใน ประเพณีการโยนบัว วัดบางพลีใหญ่ใน^๓

๑.๔.๓.๒ ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม จำนวน ๘ รูป/คน ดังนี้

๑. กลุ่มผู้บริหารตัวแทนผู้บริหาร หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เช่น อบต. จำนวน ๔ คน

๒. กลุ่มกรรมการบริหารงาน ประเพณีการโยนบัว วัดบางพลีใหญ่ใน จำนวน ๒ รูป/คน

๓. กลุ่มกรรมการบริหารงาน ประเพณีตักบาตรดอกไม้วัดบางโหลงใน จำนวน ๒ รูป/คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

^๓สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสมุทรปราการ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล, http://spk.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id. [๑๕ มกราคม ๒๕๖๒].

ผู้วิจัยกำหนดช่วงเวลาในการทำวิจัยผู้วิจัยกำหนดช่วงเวลาในการทำวิจัยระหว่าง เดือนตั้งแต่ ตุลาคม ๒๕๖๑ – มีนาคม ๒๕๖๒ รวมระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ พุทธศาสนิกชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิง พุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๕.๒ พุทธศาสนิกชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิง พุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๕.๓ พุทธศาสนิกชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ ท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๕.๔ พุทธศาสนิกชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว เชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๕.๕ พุทธศาสนิกชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว เชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การบริหารจัดการ หมายถึง การวางแผนการจัดสรรทรัพยากรให้อยู่ภายใต้เงื่อนไขคือ วัตถุประสงค์ บุคคล ทรัพยากร กระบวนการให้กลุ่มบุคคลในองค์กรเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุ วัตถุประสงค์ร่วมกันขององค์กร

การท่องเที่ยวเชิงพุทธ หมายถึง การเดินทางของพุทธศาสนิกชนเพื่อประกอบพิธีทาง ศาสนา ในช่วงเทศกาลต่างๆ เป็นการแสวงบุญถึงการท่องเที่ยว ที่มีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและ ศิลปวัฒนธรรม คือ ประเพณีการโยนบัว และประเพณีตักบาตรดอกไม้มือ เป็นต้น

ด้านการวางแผน หมายถึง การเตรียมโปรแกรมกิจกรรมในแต่ละประเพณี/เทศกาล เพื่อ อำนวยความสะดวกให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมในประเพณีนั้น มีการเตรียมสถานที่รองรับ พุทธศาสนิกชนในเทศกาลต่างๆ มีการวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวชื่นชม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เทศกาล การเข้าเยี่ยมชมอนุสรณ์สถาน

ด้านการจัดองค์กร หมายถึง มีพระสงฆ์หมุนเวียนกันในการทำพิธีต่างๆ ตามเทศกาล และ แบ่งเจ้าหน้าที่จัดอัตรากำลังตามจุดต่างๆ ในเทศกาล เช่น สิ่งปลูกสร้าง รวมถึงซากผังเมืองในอดีต ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และเทศกาลต่างๆ

ด้านบุคลากร หมายถึง การจัดเจ้าหน้าที่ที่มาคอยให้คำแนะนำต่างๆ สามารถตอบคำถามได้ตามต้องการ มีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นความรู้แก่พุทธศาสนิกชนได้ดี วิทยากรประจำเทศกาล มีทักษะในการประกอบพิธีตามประเพณี

ด้านการอำนวยความสะดวก หมายถึง มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำในแต่ละจุดอย่างเหมาะสม มีการประสานงานกับรับจ้างในพื้นที่คอยอำนวยความสะดวกแก่การเดินทาง มีเอกสาร แผ่นพับในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตในภูมิภาคกับสาธารณชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเพื่อศึกษาขนบธรรมเนียมความเชื่อที่สืบทอดกันมาของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนความเชื่อทางศาสนา

ด้านการกำกับดูแล หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตในภูมิภาคกับสาธารณชนการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นแนวทางในการสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม ด้วยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๗.๒ ทำให้ทราบผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๗.๔ นำเสนอแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งสามารถทำไปใช้ประโยชน์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด ได้ตามที่พุทธศาสนิกชนคาดหวัง ต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ แนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับการบริหาร

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

๒.๑.๓ การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม

๒.๑.๔ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๑.๕ การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา

๒.๑.๖ ทฤษฎีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม

๒.๑.๗ งานบุญประเพณีในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๒.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๓ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

ความหมายของการบริหารจัดการ

การบริหารหรือการจัดการ เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานทุกระดับ โดยการบริหาร (Administration) นิยมใช้ในภาครัฐหรืองานที่เกี่ยวกับนโยบาย และการจัดการ (Management) นิยมใช้ในภาคธุรกิจเอกชนได้นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญได้นิยามไว้ดังนี้

การบริหาร หมายถึง การนำไปสู่กระบวนการ ของการทำการกิจกรรมที่มีการวางแผน (Planning) การอำนวยการ (Directing) และความร่วมมือ (Coordinating) โดยเฉพาะกิจกรรมด้าน เศรษฐกิจ^๑

การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่างๆ ได้รับการปฏิบัติจนเป็นผลสำเร็จโดยที่ ผู้บริหารมักจะไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติ แต่ผู้บริหารเป็นผู้ใช้ศิลปะเพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้ทำงานจนสำเร็จตาม จุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกไว้ นอกจากนี้ ไชมอน ยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่า นโยบายการขยาย ความของการบริหารอันสามารถที่จะทำให้ชัดเจนขึ้นอีกนั่นก็คือ กิจกรรมความร่วมมือของกลุ่ม ที่ต้องการประสบผลสำเร็จต่อส่วนรวม^๒

สมคิด บางโม ได้อธิบายองค์ประกอบของการบริหารที่สำคัญ และมีความจำเป็น ต่อ องค์การ ดังนี้

๑) วัตถุประสงค์ที่แน่นอน กล่าวคือ จะต้องรู้ว่าจะดำเนินการไปทำไม เพื่ออะไร และ ต้องการอะไรจากการดำเนินการ เช่น ต้องมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการ หรือในการผลิต ต้องรู้ว่า จะผลิตเพื่อใคร ต้องการผลตอบแทนเช่นใด ถ้าหาไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์แล้วก็ไม่มีความหมาย ที่จะบริหารการดำเนินงานต่างๆ จะไม่มีผลสำเร็จ เพราะไม่มีเป้าหมายกำหนดไว้แน่นอน

๒) ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ วัตถุและเครื่องใช้เพื่อประกอบการดำเนินงานรวมไปถึง ความสามารถในการจัดการทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ ๔Ms คือ มนุษย์ (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และความสามารถในการจัดการ (Management) หรือ ๖Ms ที่มีเครื่องจักร (Machine) และตลาด (Market) เพิ่มเข้ามาซึ่งในปัจจุบันมีความจำเป็นมากขึ้น

๓) มีการประสานงานระหว่างกัน หรือเรียกได้ว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน กล่าวคือ เป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมทั้งทรัพยากรในการบริหารทั้ง ๔Ms หรือ ๖Ms ดังกล่าว จะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน หรือกล่าวได้ว่าจะต้องมีระบบของการทำงานร่วมกัน และที่เกิดขึ้นจริงๆ ด้วย การนำปัจจัยทั้งหลายเบื้องต้นมาไว้ร่วมกันแล้วไม่เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ไม่เกิดความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารก็จะไม่เกิดขึ้น

^๑Dale Yoder, **Personnel Principles and Policies**, (fourth printing, Englewood Cliffs: New Jersey Prentice-Hall, Inc. 1956), p. 7.

^๒Simon, Smithburg & Thompson, **Public Administration**, 14th ed., (New York: Alfred A. Knope, 1971), p. 7.

๔) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการบริหารงานนั้นสิ่งทีวัดผลสำเร็จของงานว่า บรรลุเป้าหมายของวัตถุประสงค์ขององค์การก็คือ ประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง ความสามารถขององค์การในอันที่จะบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การในการใช้ ทรัพยากรขององค์การที่มีอยู่ระยะสั้น โดยเปรียบเทียบกับปัจจัยนำเข้าและค่าใช้จ่ายกับปัจจัยนำออกและรายได้ขององค์การ^๓

ได้มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ไว้ดังนี้

๑. Planning: งานการวางแผน ประกอบด้วยการกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์การ และการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผล

๒. Organizing: การจัดองค์การแผนงานจะดำเนินการไปได้ด้วยดีก็ด้วยการจัดองค์การที่ดี ซึ่งประกอบไปด้วยการนำปัจจัยทางการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และวิธีการบริหารที่จะทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลการจัดองค์การจึงหมายถึง การนำเอาทรัพยากรการบริหารทุกประเภทมาบูรณาการเพื่อดำเนินการ

๓. Motivation: การจูงใจที่จะช่วยให้พนักงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพการจูงใจ ในที่นี้ยังหมายถึงการอำนวยการ (Directing) การติดต่อสื่อสาร (Communication) และการเป็นผู้นำในการดำเนินการ (Leading)

๔. Controlling: การควบคุม เป็นการติดตามและประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับแผนที่ได้กำหนดไว้ ว่ามีความเบี่ยงเบนไปจากความหมายมากน้อยเพียงใด คุณทซ์ และดอนเนลล์ กล่าวเพิ่มเติมว่า งานทั้ง ๔ นี้ต่างแยกกันโดยหน้าที่ และภารกิจ แต่จะดำเนินไปเป็นกระบวนการตามลำดับ และเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันตามระบบบริหาร^๔

การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหาร (administrative resource) เช่น คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร (process of administration) เช่น POSDCoRB Model ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ^๕

การบริหารนิยมใช้กับการบริหารราชการ หรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งมีศัพท์บัญญัติว่า รัฐประศาสนศาสตร์ (Public administration) และ คำว่า การจัดการ (Management)

^๓สมคิด บางโม, การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: วิทย์พัฒน์, ๒๕๕๐), หน้า ๖๒-๖๓.

^๔ฮาโรลด์ คุณทซ์ และ ซีริล โอ ดอนเนลล์ (Harold koontz and Cyril O'Donnell citing Hersey and Blanchard, 2001), p. 255.

^๕สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เกษมสุวรรณ, ๒๕๒๓), หน้า ๑๓-๑๔.

นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน หรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ และยังให้ความหมายการบริหารไวว่า การบริหารมีลักษณะเด่นเป็นสากลอยู่หลายประการ ดังนี้

๑. การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์
๒. การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบ
๓. การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
๔. การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ
๕. การบริหารเป็นการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคล
๖. การบริหารอาศัยความร่วมมือรวมใจของบุคคล กล่าวคือความร่วมมือใจ (collective mind) จะก่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม (group cooperation) อันจะนำไปสู่พลังของกลุ่ม (group effort) ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์

๗. การบริหารมีลักษณะการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล
๘. การบริหารมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์
๙. การบริหารไม่มีตัวตน (intangible) แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์^๖

การบริหาร (administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “administrare” หมายถึง ช่วยเหลือ (assist) หรืออำนวยความสะดวก (direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรีสำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ^๗

การบริหาร คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่นการทำงานต่างๆ ไหลลื่นไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำภายในสภาพองค์การที่กล่าวนั้น ทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์การที่เขามาร่วมกันทำงานในองค์การ ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่นๆ เครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบ เงินทุน รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการออกจำหน่ายและตอบสนองความพอใจให้กับสังคม

^๖ สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร, หน้า ๕-๖.

^๗ วิรัช วิจารณ์การณ, การพัฒนาเมืองและชนบทประยุกต์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พรเพช, ๒๕๔๔), หน้า ๒๔-๓๑.

การจัดการ คือ ศิลปะในการใช้คน เงินวัสดุ อุปกรณ์ขององค์กรและนอกองค์กรเพื่อ บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบที่สำคัญ (๑) การจัดการเป็นศิลปะ ในการใช้คนทำงาน (๒) การจัดการต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐาน คือ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ (๓) การ จัดการเป็นการดำเนินงานของกลุ่มคน^๘

คำว่า การบริหารจัดการ (Management Administration) นำไปใช้ทั้งในหน่วยงานและ บุคลากรของภาครัฐและภาคเอกชน เป็นการผสมผสานแนวความคิดการบริหารภาครัฐและการจัดการ ภาคเอกชนเข้าด้วยกัน ถ้านำคำไปใช้ในหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้ชัดเจนมากขึ้น อาจใช้คำว่า การ บริหารจัดการภาครัฐ (Public management administration) ในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และแคนาดา ได้นำคำว่า การบริหารจัดการ ซึ่งตรงกับคำว่า Management Administration มาใช้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น ใช้ในวงการศึกษารวมมหาวิทยาลัย ในหน่วย งานของรัฐ และในหน่วยงานของเอกชน^๙

ลักษณะของงานบริหารจัดการไว ๓ ด้าน คือ

๑) ในด้านที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้างาน งานบริหารจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคล ใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองคกร

๒) ในด้านของภารกิจหรือสิ่งที่ต้องทำงานบริหารจัดการ หมายถึง การจัดระเบียบ ทรัพยากรต่างๆ ในองคกร และการประสานกิจกรรมต่างๆ เขาด้วยกัน

๓) ในด้านของความรับผิดชอบ งานบริหารจัดการ หมายถึง การต้องทำให้งานต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยการอาศัยบุคคลต่างๆ เขาด้วยกัน^{๑๐}

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น จึงพอสรุปความหมายของการบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารกิจการทั้งภาครัฐหรือเอกชนก็ตามเป็นกระบวนการบริหารจัดการที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์

^๘ สมคิด บางโม, **หลักการจัดการ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๓๔), หน้า ๒๔.

^๙ สมพงศ์ เกษมสิน, **การบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เกษมสุวรรณ, ๒๕๒๓), หน้า ๑๓-๑๔.

^{๑๐} ธงชัย สันติวงษ์, **องคกรและการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๒๑-๒๒.

ในการบริหารจัดการโดยอาศัย คน เงิน วัสดุ และการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

ทฤษฎีการบริหาร

การบริหารมีหลายทฤษฎีที่ส่งเสริมให้การบริหารมีประสิทธิภาพ และสามารถประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับงานบริหารในแต่ละสาขาได้ ดังนี้

๑. **หลักการบริหาร** เป็นการบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาการบริหารกิจการของผู้บริหารให้สำเร็จมี ๕ ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ

P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาฝึกอบรมให้ความรู้บุคลากร และการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร^{๑๑}

ทฤษฎีการบริหารเป็นความเชื่อทางการศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาลโดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร (Management Functions) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร ๕ ประการ คือ

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงาน หรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

^{๑๑}พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีในการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓-๕.

๒. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่างๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของ และตัวคน อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

๓. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งการงานต่างๆ แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้ได้ผลสำเร็จด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี จะต้องเข้าใจคนงานของตน จะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงาน และองค์การที่มีอยู่ รวมถึงจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้นและลง นอกจากนี้ยังต้องทำการประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วย หากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุงเช่นเดียวกัน ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพ การไล่ออกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำ

๔. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

๕. การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการกำกับดูแล สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว^{๑๒}

นักวิชาการได้กำหนดหลักการในการบริหารขึ้น ๑๔ ประการ เป็นส่วนประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบริหาร ดังนี้

๑. การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) ฟาโย ได้เสนอว่า คนงานควรจะได้รับภาระมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติมากขึ้น หรือได้รับการกระตุ้นให้มีความรับผิดชอบในผลลัพธ์ของงานมากขึ้น ซึ่งหลักการนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์การยุคปัจจุบันได้

๒. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) แวปเบอร์และฟาโย ได้ให้ความหมายสำคัญของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการของแวนเบอร์จะได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารในสายการบังคับบัญชา ส่วนอำนาจหน้าที่แบบไม่เป็นทางการจะได้รับความชำนาญงานของบุคคล (Expertise) ความรู้ทางด้านเทคนิค (Technical Knowledge) ความมีคุณค่าทางศีลธรรม (Moral Worth) และความสามารถในการเป็น

^{๑๒} Henry Fayol, **Human Resource Management**, In a Business Context, 2^{ed}, (London: Thomson Learning, 2004), p. 110.

ผู้นำ (Leading) และสร้างความผูกพันกับผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนเน้นว่าอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควรอยู่คู่กัน

๓. ความมีเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) ฟาโย กล่าวว่าคำสั่งสองคำสั่ง (Dual Command) อาจก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน เช่น การรายงานจะมีความเกี่ยวข้อง ในเมื่อผู้ควบคุมสองคนได้ให้คำสั่งกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ทำให้เกิดการสับสนในบางสถานการณ์ คำสั่งสองคำสั่งนี้ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และทำให้เกิดการสับสนในลำดับชั้นของอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการ (Formal Hierarchy of Authority) การประเมินอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารในระบบผู้บังคับบัญชาสองคนจะเป็นการยาก และผู้บริหารจะไม่สนใจในความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชามากจะโกรธและอาจไม่ให้ความร่วมมือ ในอนาคตถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เชื่อฟัง

๔. สายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ (Line of Authority) เป็นสายการบังคับบัญชาจากผู้บริหารในระดับบนสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์การ ความสัมพันธ์ของการจำกัดความยาวของสายการบังคับบัญชา โดยการควบคุมจำนวนของระดับในลำดับชั้นของการบริหารจัดการ จำนวนที่ดีที่สุดในลำดับชั้นการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือความยาวของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหารระดับสูงและพนักงานระดับล่าง รวมถึงความล่าช้าในการวางแผน (Planning) และการจัดการ (Organizing) ซึ่งการจำกัดจำนวนของระดับชั้นการบังคับบัญชาให้น้อยลงจะทำให้การติดต่อสื่อสารลดลง และองค์การจะมีการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ภายในองค์การได้มีการแบ่งแยกแผนกต่างๆ ซึ่งแต่ละแผนกจะมีระดับชั้นการบังคับบัญชาโดยผู้บริหารในระดับกลางและระดับต้นของสายการบังคับบัญชาแต่ละแผนก ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้จัดการในระดับเดียวกันในแผนกอื่นๆ ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ช่วยในการตัดสินใจให้เร็วขึ้น เนื่องจากผู้บริหารจะรู้จักบุคคลอื่น และรู้วิธีการในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น สำหรับการทำงานข้ามแผนกหรือการทำงานข้ามสายนั้นเป็นการสร้างทีมงานข้ามสาย ซึ่งสามารถควบคุมโดยผู้นำของแต่ละทีม

๕. การรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจของการบังคับบัญชาไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์การ ซึ่งอำนาจหน้าที่จะไม่ได้รวมไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงของสายการบังคับบัญชา แต่เป็นการกำหนดว่า ควรมีการรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงเท่าไร อย่างไร และมีการกระจายอำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและคนงานในระดับล่างอย่างไร สิ่งนี้ถือว่ามีความสำคัญเนื่องจากว่าจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานในทุกๆระดับขององค์การ

๖. การมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of Direction) เป็นการออกแบบหรือกำหนดแผนในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและคนงานที่ใช้ทรัพยากรขององค์การ องค์การใดที่ไม่มีการวางแผนจะทำให้ขาดประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผล ซึ่งจะไม่มีการมุ่งไปสู่กิจกรรมของกลุ่มหรือกิจกรรมของบุคคล แต่การวางแผนจะเริ่มที่ผู้บริหารระดับสูงทำงานเป็นทีมร่วมกับกลยุทธ์ขององค์การ ซึ่งจะต้องมีการติดต่อกับผู้บริหารในระดับกลางที่มีส่วนในการตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างไร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์ หลักการในข้อนี้ยึดหลักว่า กิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมีจุดมุ่งหมายและแผนเดียวกัน

๗. หลักความเสมอภาค (Equity) ความเสมอภาคคือ ความเป็นธรรม (Justice) ความยุติธรรม (Impartiality) และความเหมาะสม (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนภายในองค์การ ซึ่งในปัจจุบันพนักงานมีความต้องการความเสมอภาคมากขึ้นเป็นการจัดการที่ใช้หลักความเท่าเทียมกัน

๘. การออกคำสั่ง (Order) คือ วิธีการจัดการซึ่งอยู่ในตำแหน่งนั้นในการจัดหา เพื่อให้องค์การได้รับประโยชน์สูงสุด และเป็นการจัดหางานให้แก่พนักงานโดยใช้ผังองค์การ (Organization Chart) เพื่อแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งและหน้าที่ของพนักงานแต่ละคน และเป็นการชี้ชัดว่าตำแหน่งของพนักงานแต่ละคนอาจจะมีการเลื่อนขั้นได้ในอนาคต การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพได้รับความสนใจมากขึ้นในองค์การยุคปัจจุบัน เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือว่ามีความจำเป็นที่จะต้องให้การฝึกอบรม (Training) และการพัฒนากำลังแรงงาน (Developing) โดยองค์การกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับคนทุกคน และทุกคนจะเข้าใจตำแหน่งหน้าที่ของตน

๙. ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่งต่างๆ โดยปราศจากการสั่งการจากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดริเริ่มซึ่งความคิดริเริ่มนี้นับถือว่าเป็นจุดแข็งขององค์การ เนื่องจากจะสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ ผู้บริหารต้องมีความทักษะ (Skill) และไหวพริบ (Tact) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ขององค์การและความต้องการของพนักงาน และความสามารถ (Ability) ของผู้บริหารระหว่างองค์การกับพนักงาน จะทำให้เกิดความสมดุล ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้วัดผู้บริหารระดับสูงในการพัฒนาคนและการบริหารงาน

๑๐. ความมีระเบียบวินัย (Discipline) เป็นการมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่อง การเชื่อฟัง (Obedience) อำนาจ (Energy) คำขอร้อง (Application) และลักษณะของการแสดงความนับถือออกมา สำหรับอำนาจของผู้บังคับบัญชา ความมีระเบียบวินัยเป็นบุคลิกลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารหลายๆ คนที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ปฏิบัติงานทั้งหมดและทำงานอย่างเข้มแข็ง

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ความมีระเบียบวินัยจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในองค์การกับคุณสมบัติของผู้นำภายในองค์การ และเป็นความสามารถของผู้บริหารในการที่จะให้พนักงานปฏิบัติตามอย่างยุติธรรมอีกด้วย

๑๑. ค่าตอบแทนของบุคลากร (Remuneration of Personnel) การให้รางวัลประกอบด้วย โบนัส และแผนการแบ่งกำไร เป็นการช่วยกระตุ้นการทำงานของพนักงานได้ การให้หรือการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่พนักงานมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์การ ระบบการให้รางวัลที่มีประสิทธิภาพสามารถให้ความยุติธรรมทั้งพนักงานและองค์การ รวมทั้งสามารถกระตุ้นผลผลิตเพิ่ม โดยการให้รางวัล เพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยยึดหลักว่าการจ่ายค่าตอบแทนควรยุติธรรมและตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดทั้งนายจ้างและลูกจ้างเท่าที่จะทำได้

๑๒. ความมั่นคงในงานของบุคลากร (Stability of Tenure of Personnel) ความมั่นคงในงานมีความสำคัญต่อการจ้างงานระยะยาว เมื่อพนักงานอยู่ในองค์การซึ่งมีแนวโน้มจะทำงานเป็นทีมเป็นระยะเวลานาน โดยพยายามพัฒนาทักษะและปรับปรุงความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร การจ้างงานระยะยาวเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้อธิบายการประสบความสำเร็จของบริษัทขนาดใหญ่ในญี่ปุ่น

๑๓. ผลประโยชน์ส่วนตัวของสมาชิกในองค์กรมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์กร (Subordination of individual interests to the common interest) ผลประโยชน์ขององค์กรถือว่าเป็นประโยชน์ของทุกๆ คน หรือของทุกกลุ่มในองค์กร ในขณะที่องค์กรยังดำเนินกิจการอยู่จะต้องมีการกำหนดผลประโยชน์เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่างองค์กรและสมาชิกภายในองค์กร

๑๔. ความสามัคคี (Spirit de corps) เป็นความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกภายในองค์การที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ในการออกแบบประยุกต์ของอำนาจหน้าที่ตามลำดับชั้นภายในองค์การ และสิทธิในการสั่งการ หรือการบริโภค และความร่วมมือกัน ถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญในการที่ทำให้้องค์การบรรลุผลสำเร็จและมีการพัฒนา ความสามัคคีจะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากมีการติดต่อกันระหว่างผู้บริหารและคนงาน โดยการติดต่อเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่สำคัญ เพราะความสามัคคีคือพลัง เมื่อสมาชิกมีความสามัคคีกันสูงก็จะทำให้องค์การมีความแข็งแกร่ง^{๑๓}

^{๑๓}Henri Fayol, *General and Industrial Management*, อ้างใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ, *ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน*, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๖๘-๖๙.

หลักสำคัญของการบริหาร ๕ ลักษณะ คือ

๑. การบริหารเป็นการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน หมายความว่า การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคม คือ อาศัยกลุ่มคนที่ร่วมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบให้สำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่น มิฉะนั้นจะทำงานไม่สำเร็จสาระสำคัญของการบริหารในข้อนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีสิ่งต่างๆ เหล่านี้ คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี มีความเป็นผู้นำและสามารถทำงานเป็นทีมได้ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ หากมีการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์และมีความสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้

๒. องค์การต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคนจึงจะทำให้สำเร็จลงได้ เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ ผู้บริหารจะต้องทำให้บรรลุได้นั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ เป้าหมายต้องสูงแล้วสามารถทำให้สำเร็จ เป้าหมายสูงเกินไปก็ทำให้สำเร็จไม่ได้ เป้าหมายต่ำเกินไปก็ไม่มีคุณค่า ประการ ที่สอง การจะไปถึงเป้าหมายจะต้องมีระบบงานที่ดีมีแผนงานที่มีประสิทธิภาพ ประการ สุดท้าย จะต้องระบุเวลาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น

๓. การบริหารเป็นการสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ คำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานบรรลุผลสำเร็จต่ำที่กำหนด ส่วนคำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดหรือเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด การทำงานให้สำเร็จอย่างเดียวไม่พอแต่จะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ประหยัดอีกด้วย การทำให้ได้ทั้งสองอย่างคือ งานบรรลุผลตามที่ต้องการและการใช้ทรัพยากรต่ำสุดจึงเป็นความสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

๔. การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นที่รู้กันโดยทั่วไปว่าเราอาศัยในโลกที่มีทรัพยากรจำกัดการใช้ทรัพยากรต่างๆ จึงต้องตระหนัก ๒ ข้อใหญ่ๆ คือ เมื่อใช้ทรัพยากรใดไปแล้วทรัพยากรนั้นจะหมดสิ้นไปไม่สามารถกลับคืนมาใหม่ได้ และจะต้องเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมอย่าให้เกิดสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้นการบริหารกับเศรษฐศาสตร์จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาถึงการกระจายการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างไร ส่วนผู้บริหารในองค์การจะต้องผลิตสินค้าและบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕. การบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถคาดคะเนเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง และสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น^{๑๔}

ปัจจัยในการจัดการที่เป็นมูลเหตุที่สำคัญและผู้บริหารทุกคนต้องสนใจในงานด้านการบริหารจัดการ คือ

^{๑๔} เสนาะ ดีเยาว์, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๑-๒.

๑) คน (Man) ทรัพยากรบุคคลที่ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่จะก่อผลสำเร็จให้กับกิจการได้อย่างมาก ทั้งนี้ในแง่ของปริมาณและคุณภาพ

๒) เครื่องจักร (Machine) คือ เครื่องจักร อุปกรณ์ที่จัดหาและซื้ออย่างพิถีพิถันเพื่อใช้ปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า

๓) เงินทุน (Money) นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การสนับสนุนในการจัดหาทรัพยากรเพื่อหล่อเลี้ยงและเอื้ออำนวยให้กิจกรรมขององค์กรดำเนินไปโดยไม่ติดขัด

๔) วัสดุสิ่งของ (Material) ถือเป็นปัจจัยที่มีปริมาณและมูลค่าสูงไม่ต่างไปจากปัจจัยตัวอื่นๆ เพราะวัตถุดิบและสิ่งของเหล่านี้จะต้องมีการจัดหามาใช้ดำเนินการผลิต^{๑๔}

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้สรุปว่า การจัดการเป็นเรื่องของการผสมผสานหรือบูรณาการทรัพยากรการจัดการ ประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) วิธีการ (Method) ตลาด (Market) ข้อมูลข่าวสาร (Information) และเวลา (Time)

การบริหารการศึกษา ๔M เป็นทรัพยากรที่เป็นปัจจัยพื้นฐานเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การบริหารการศึกษาจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ ต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนดำเนินงานมากพอ ต้องมีวัสดุสิ่งของตามความต้องการของโครงการและแผนงานและจะต้องมีระบบบริหารที่ดีและมีประสิทธิภาพเพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากทัศนะของนักวิชาการข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้นมีอยู่ ๔ ประการ หรือหลัก ๔M's อันได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ

ฟาโย (Henri Fayol) ได้กำหนดหลักการในการบริหารจัดการขึ้น ๑๔ ประการเป็นส่วนประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้

๑) การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) เสนอว่า คนงานควรจะได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติมากขึ้น หรือได้รับการกระตุ้นให้มีความรับผิดชอบในผลลัพธ์ของงานมากขึ้น ซึ่งหลักการนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์การยุคปัจจุบันได้

๒) อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) แวปเบอร์และฟาโย ได้ให้ความสำคัญของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการของแวนเดอร์จะได้อาจมาจากตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารในสายการบังคับบัญชา ส่วนอำนาจหน้าที่แบบไม่เป็นทางการจะได้รับจากความชำนาญงานของบุคคล (Expertise) ความรู้ทางด้านเทคนิค

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗-๘.

(Technical Knowledge) ความมีคุณค่าทางศีลธรรม (Moral Worth) และความสามารถในการนำ (Leading) และสร้างความผูกพันกับผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนเน้นว่าอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควรอยู่คู่กัน

๓) การมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว (Unity of Command) กล่าวว่าคำสั่งสองคำสั่ง (Dual Command) อาจก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน เช่น การรายงานจะมีความเกี่ยวข้อง ในเมื่อผู้ควบคุมสองคนได้ให้คำสั่งกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ทำให้เกิดการสับสนในบางสถานการณ์ คำสั่งสองคำสั่งนี้ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้บังคับบัญชา และทำให้เกิดการสับสนในลำดับชั้นของอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการ (Formal Hierarchy of Authority) การประเมินอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารในระบบผู้บังคับบัญชาสองคนจะเป็นการยาก และผู้บริหารจะไม่สนใจในความรู้สึกรักของผู้ใต้บังคับบัญชา มักจะโกรธและอาจไม่ให้ความร่วมมือในอนาคตถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เชื่อฟัง

๔) สายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ (Line of Authority) เป็นสายการบังคับบัญชาจากผู้บริหารในระดับบนสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์การ ความสัมพันธ์ของการจำกัดความยาวของสายการบังคับบัญชา โดยการควบคุมจำนวนของระดับในลำดับชั้นของการบริหารจัดการ จำนวนที่ดีที่สุดในการลำดับชั้นการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือ ความยาวของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหารระดับสูงและพนักงานระดับล่าง รวมถึงความล่าช้าในการวางแผน (Planning) และการจัดการ (Organizing) ซึ่งการจำกัดจำนวนของระดับชั้นการบังคับบัญชาให้น้อยลงจะทำให้ปัญหาในการติดต่อสื่อสารลดลง และองค์การจะมีการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ภายในองค์การได้มีการแบ่งแยกแผนกต่างๆ ซึ่งแต่ละแผนกจะมีระดับชั้นการบังคับบัญชาโดยผู้บริหารในระดับกลางและระดับต้นของสาย การบังคับบัญชาแต่ละแผนก ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้จัดการในระดับเดียวกันในแผนกอื่นๆ ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ช่วยในการตัดสินใจให้เร็วขึ้น เนื่องจากผู้บริหารจะรู้จักบุคคลอื่น และรู้วิธีการในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น สำหรับการทำงานข้ามแผนกหรือการทำงานข้ามสายนั้นเป็นการสร้างทีมงานข้ามสาย ซึ่งสามารถควบคุมโดยผู้นำของแต่ละทีม

๕) การรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจของการบังคับบัญชาไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์การ ซึ่งอำนาจหน้าที่จะไม่ได้รวมไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงของสาย การบังคับบัญชา แต่เป็นการกำหนดว่า ควรมีการรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงเท่าไร อย่างไร และมีการกระจายอำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและคนงานในระดับล่างอย่างไร สิ่งนี้ถือว่ามีความสำคัญเนื่องจากว่าจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานในทุกๆระดับขององค์การ

๖) การมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of Direction) เป็นการออกแบบหรือกำหนดแผนในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและคนงานที่ใช้ทรัพยากรขององค์การ องค์การใดที่ไม่มีการวางแผนจะทำให้ขาดประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผล ซึ่งจะไม่มีการมุ่งไปสู่กิจกรรมของกลุ่มหรือกิจกรรมของ

บุคคล แต่การวางแผนจะเริ่มที่ผู้บริหารระดับสูงทางงานเป็นทีมร่วมกับกลยุทธ์ขององค์การ ซึ่งจะต้องมีการติดต่อกับผู้บริหารในระดับกลางที่มีส่วนในการตัดสินใจว่า จะใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างไร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์ หลักการในข้อนี้ยึดหลักว่า กิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมีจุดหมายและแผนเดียวกัน

๗) หลักความเสมอภาค (Equity) ความเสมอภาคคือ ความเป็นธรรม (Justice) ความยุติธรรม (Impartiality) และความเหมาะสม (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนภายในองค์การซึ่งในปัจจุบันพนักงานมีความต้องการความเสมอภาคมากขึ้นเป็นการจัดการที่ใช้หลักความเท่าเทียมกัน

๘) การออกคำสั่ง (Order) วิธีการจัดการซึ่งอยู่ในตำแหน่งนั้นในการจัดหาเพื่อให้องค์การได้รับประโยชน์สูงสุด และเป็นการจัดหางานให้แก่พนักงานโดยใช้ผังองค์การ (Organization Chart) เพื่อแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งและหน้าที่ของพนักงานแต่ละคนและเป็นการชี้ชัดว่าตำแหน่งของพนักงานแต่ละคนอาจจะมีการเลื่อนขั้นได้ในอนาคต การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพได้รับความสนใจมากขึ้นในองค์การยุคปัจจุบัน เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือว่ามีความจำเป็นที่จะต้องให้การฝึกอบรม (Training) และการพัฒนากำลังแรงงาน (Developing) โดยองค์การจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับคนทุกคน และทุกคนจะเข้าใจตำแหน่งหน้าที่ของตน

๙) ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำการต่างๆ โดยปราศจากการสั่งการจากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดริเริ่มซึ่งความคิดริเริ่มนี้นับถือว่าเป็นจุดแข็งขององค์การ เนื่องจากจะสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ผู้บริหารมีความต้องการทักษะ (Skill) และไหวพริบ (Tact) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างองค์การและความต้องการของพนักงาน และความสามารถ (Ability) จะทำให้เกิดความสมดุล ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้วัดผู้บริหารระดับสูงในการพัฒนาและการบริหารงาน

๑๐) ความมีระเบียบวินัย (Discipline) เป็นการมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเชื่อฟัง (Obedience) อำนาจ (Energy) คำขอร้อง (Application) และลักษณะของการแสดงความนับถือออกมา สำหรับอำนาจของผู้บังคับบัญชา ความมีระเบียบวินัย เป็นบุคลิกลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารหลายๆ คนที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ปฏิบัติงานทั้งหมด และทำงานอย่างเข้มแข็งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ความมีระเบียบวินัยจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในองค์การกับคุณสมบัติของผู้นำภายในองค์การ และเป็นความสามารถของผู้บริหารในการที่จะปฏิบัติตามอย่างยุติธรรมอีกด้วย

๑๑) ค่าตอบแทน (Remuneration of Personnel) การให้รางวัลประกอบด้วยโบนัส และแผนการแบ่งกำไร เป็นการช่วยกระตุ้นการทำงานของพนักงานได้ การให้หรือการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่พนักงานมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์กร ระบบรางวัลที่มีประสิทธิภาพสามารถให้ความยุติธรรมทั้งพนักงานและองค์กร รวมทั้งสามารถกระตุ้นผลผลิตเพิ่ม โดยการให้รางวัล เพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยยึดหลักว่าการจ่ายค่าตอบแทนควรยุติธรรมและตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดทั้งนายจ้างและลูกจ้างเท่าที่จะทำได้

๑๒) ความมั่นคงในงาน (Stability of Tenure of Personnel) ความมั่นคงในงานมีความสำคัญต่อการจ้างงานระยะยาว เมื่อพนักงานอยู่ในองค์กรซึ่งมีแนวโน้มจะทำงานเป็นทีมเป็นระยะเวลานาน โดยพยายามพัฒนาทักษะ และปรับปรุงความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรขององค์กร การจ้างงานระยะยาวเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้อธิบายการประสบความสำเร็จของบริษัทขนาดใหญ่ในญี่ปุ่น

๑๓) ผลประโยชน์ส่วนตัว มีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์กร (Subordination of individual interests to the common interest) ผลประโยชน์ขององค์กรถือว่าเป็นประโยชน์ของทุกๆ คน หรือของทุกกลุ่มในองค์กร ในขณะที่องค์กรยังดำเนินกิจการอยู่จะต้องมีการกำหนดผลประโยชน์เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่างองค์กรและสมาชิกภายในองค์กร

๑๔) ความสามัคคี (Sprit de corps) เป็นความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกภายในองค์กรที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ในการออกแบบประยุกต์ของอำนาจหน้าที่ตามลำดับชั้นภายในองค์กร และสิทธิในการสั่งการ หรือการบริโภค และความร่วมมือกัน ถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญในการที่ทำให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จและมีการพัฒนา ความสามัคคีจะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากมีการติดต่อกันระหว่างผู้บริหารและคนงาน โดยการติดต่อเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่สำคัญ เพราะความสามัคคีคือพลัง เมื่อสมาชิกมีความสามัคคีกันสูงก็จะทำให้องค์กรมีความแข็งแกร่ง^{๑๖}

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการต้องอาศัย คน เงิน วัสดุ และการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย การบริหารมีประสิทธิภาพได้นั้นขึ้นอยู่กับการวางแผนที่ดี มีการกระจายงาน และการสื่อสารที่ดีในการสั่งการและควบคุมงานด้วยมนุษย์สัมพันธ์ต่อกันโดยมีเป้าหมายร่วมกัน

องค์ประกอบการบริหาร

^{๑๖} ฟาโย, อังโน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๖๘-๖๙.

องค์ประกอบของการบริหารที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อองค์การ ดังนี้

๑) วัตถุประสงค์ที่แน่นอน กล่าวคือ จะต้องรู้ว่าจะดำเนินการไปทำไม เพื่ออะไร และต้องการอะไรจากการดำเนินการ เช่น ต้องมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการ หรือในการผลิตต้องรู้ว่าจะผลิตเพื่อใคร ต้องการผลตอบแทนเช่นใด ถ้าหากไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์แล้วก็ไม่มีความหมายที่จะบริหารการดำเนินงานต่างๆ จะไม่มีผลสำเร็จ เพราะไม่มีเป้าหมายกำหนดไว้แน่นอน

๒) ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ วัตถุและเครื่องใช้เพื่อประกอบการดำเนินงานรวมไปถึงความสามารถในการจัดการทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ ๔M's คือ มนุษย์ (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และความสามารถในการจัดการ (Management) หรือ ๖M's ที่มีเครื่องจักร (Machine) และตลาด (Market) เพิ่มเข้ามาซึ่งในปัจจุบันมีความจำเป็นมากขึ้น

๓) มีการประสานงานระหว่างกัน หรือเรียกได้ว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน กล่าวคือ เป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมทั้งทรัพยากรในการบริหารทั้ง ๔M's หรือ ๖M's ดังกล่าว จะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน หรือกล่าวได้ว่าจะต้องมีระบบของการทำงานร่วมกัน และที่เกิดขึ้นจริงๆ ด้วย การนำปัจจัยทั้งหลายเบื้องต้นมาไว้ร่วมกันแล้วไม่เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ไม่เกิดความสัมพันธ์ ระหว่างกัน การบริหารก็จะไม่เกิดขึ้น

๔) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการบริหารงานนั้นสิ่งทีวัดผลสำเร็จของงานว่า บรรลุเป้าหมายของวัตถุประสงค์ขององค์การก็คือ ประสิทธิภาพขององค์การ หมายถึงความสามารถขององค์การ ในอันที่จะบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การในการใช้ทรัพยากรขององค์การที่มีอยู่ระยะสั้น โดยเปรียบเทียบกับปัจจัยนำเข้าและค่าใช้จ่ายกับปัจจัยนำออกและรายได้ขององค์การ^{๑๗}

การบริหารจัดการทุกประเภทจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารจัดการที่สำคัญ ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) หรือที่เรียกย่อๆ ว่า ๔M's ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ใช้ในการบริหาร เพราะการบริหารจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพมีปริมาณเพียงพอ ต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการเพียงพอ ต้องมีวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของแผนงานและโครงการและต้องมีระบบการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด^{๑๘}

สรุปได้ว่า การบริหารเป็นการวางแผนการจัดสรรทรัพยากรให้อยู่ภายใต้เงื่อนไขคือ วัตถุประสงค์ บุคคล ทรัพยากร กระบวนการ การบริหารต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร

^{๑๗} สมคิด บางโม, การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๖๒ - ๖๓.

^{๑๘} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, อ้างแล้ว, หน้า ๒๒.

อย่างเต็มใจจึงจะนำไปสู่กลุ่มที่มีพลังในการขับเคลื่อนงานไปสู่ความสำเร็จ ทั้งที่ต้องอาศัยทักษะของผู้บริหารที่จะปลูกและกระตุ้นให้กลุ่มมีพลังตามที่ต้องการ

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

สำหรับความหมายและองค์ประกอบอันนำมาซึ่งการสร้างคุณค่าให้กับกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้น นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สหพันธ์องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Union of Official Travel Organization; IUOTO) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า ต้องเป็นการท่องเที่ยวภายใต้เงื่อนไขตามหลักสากลดังต่อไปนี้ คือ

- ๑) เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติ ไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (Temporary)
- ๒) เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ (Voluntary)
- ๓) เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวว่า เป็นผลรวมของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาจากปฏิสัมพันธ์หรือการกระทำต่อกันและกันในหมู่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ รัฐบาล ตลอดจนชุมชนผู้เป็นเจ้าของบ้าน ในกระบวนการดึงดูดใจและต้อนรับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนอย่างอบอุ่น^{๑๙}

นิยามของการท่องเที่ยวก็คือ ความสัมพันธ์อันเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างนักท่องเที่ยว ธุรกิจต่างๆ รัฐบาล ตลอดจนประชาชน ในท้องถิ่นของประเทศเจ้าบ้าน โดยมีลักษณะเป็นกระบวนการที่ดึงดูดและให้การต้อนรับแก่นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนอย่างเป็นมิตร^{๒๐}

การท่องเที่ยวซึ่งจะเป็นระบบที่ดำเนินงานได้ (Functioning tourism system) ต้องมีองค์ประกอบด้วย นโยบายรัฐบาล ทรัพยากรธรรมชาติทรัพยากรวัฒนธรรม การเงิน การแข่งขัน ความเป็นผู้นำในองค์กร ลักษณะของผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) และชุมชน ล้วนมีอิทธิพล

^{๑๙}Goeldner, Charles R. and Ritchie, J.R. Brent, *Tourism : Principles, Practices, Philosophies* 10th ed, Hoboken, (N.J.: J. Wiley, 2006), p. 112.

^{๒๐}Weaver David and Opperman, Martin, *Tourism Management*, (Brisbane: John Wiley & Sons Australia, 2000), p. 152.

ต่อระบบการท่องเที่ยวใน การทำให้การท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์และอุปทาน ภายในระบบการท่องเที่ยวจะเห็นได้ว่าระบบการท่องเที่ยวนั้นเป็นระบบที่สลับซับซ้อน ดังนั้น การทำความเข้าใจการท่องเที่ยวอย่างเป็นองค์รวม (Holistic) เป็นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่ท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในอนาคต (Sustainable Tourism) แม้ว่าจะยังไม่สามารถให้คำนิยามของการท่องเที่ยวอย่างครอบคลุม การมองการท่องเที่ยวในรูปของระบบใหญ่หรือระบบย่อยหลายระบบมีข้อดีทำให้การพิจารณาการท่องเที่ยวต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบย่อยๆ ในขณะเดียวกันก็ต้องพิจารณาผลกระทบของอิทธิพลภายนอกทั้งเศรษฐกิจการเมืองการปกครอง สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนสิ่งแวดล้อม เพื่อที่สามารถเข้าใจการท่องเที่ยวอย่างเป็นองค์รวมมากยิ่งขึ้น^{๒๑}

๒.๑.๓ การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวในพื้นที่ ที่เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และศาสนา ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จุดเด่นของการท่องเที่ยวประเภทนี้มักจะขึ้นอยู่กับเรื่องราวหรือวาทกรรม ความเป็นมาและประวัติศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยว นั้น โดยเฉพาะการทำให้เกิด “สิ่งที่เหลือเชื่อ สิ่งที่ไม่น่าเป็นไปได้หรือเป็นไปได้ยาก” ในปัจจุบันการท่องเที่ยวในแหล่งโบราณคดี แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เช่น โบสถ์โบราณในคริสต์ศาสนา พุทธสถานในศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ประกอบด้วยเรื่องราวหรือวาทกรรมที่มีมาเป็นเวลานาน รวมถึงสถาปัตยกรรมที่เป็นสิ่งสนับสนุนความสมจริงให้กับวาทกรรมสถานที่ประเภทนี้ จึงเป็นสถานที่ที่ผู้คนให้ความสนใจมากยิ่งขึ้น รวมถึงวิธีการเผยแพร่เรื่องราวเหล่านี้ทำได้ง่ายขึ้นในปัจจุบันโดยอาศัยวิธีการของการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ยิ่งทำให้เรื่องราวของสถานที่แพร่กระจายออกไปได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้นสถานที่ท่องเที่ยวประเภทนี้ถ้าหากมีความสะดวกสบายน้อยเข้าถึงได้ยาก ย่อมได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากขึ้นไปอีก และเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยทุกภูมิภาคจะมีเอกลักษณ์และมีความโดดเด่น^{๒๒}

^{๒๑} ดวงใจ หล่อธนะวิชช์, “รัฐ ทุน ชุมชนกับการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างไทยกับญี่ปุ่น”, ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สหวิทยาการ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๕๐.

^{๒๒} พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร และคณะ, “การพัฒนารูปแบบและกระบวนการจัดการ ท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย”, ๒๕๕๖.

ปัจจุบันการท่องเที่ยว เชิงศาสนา หรือทัวร์ไหว้พระทำบุญ ณ วัดสำคัญต่างๆ นับเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มคน ที่มีความสนใจพิเศษที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ในประเทศไทย ทั้งนี้ เพราะตามคติความเชื่อที่ถือว่า การได้มาสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จะนำความเป็นสิริมงคลมาสู่ชีวิต จากรายงานดังกล่าวพบว่า “วัด” เป็นทรัพยากรสำหรับการท่องเที่ยวที่สะท้อนอารยธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น อันเป็นแหล่งรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ การศึกษา ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชนและการตั้งถิ่นฐานของชุมชนอีกด้วย^{๒๓}

โดยสรุป ปัจจุบันการท่องเที่ยวขยายเส้นทางออกสู่การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมมากขึ้น เป็นที่น่าสนใจและได้รับความสนใจจากพุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเจ้าของสถานที่ เช่น อบต. เองมีการตื่นตัวและอำนวยความสะดวก ในการสร้างการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในพื้นที่สำคัญทางอารยธรรม เช่น การปรับปรุงและการพัฒนาพื้นที่และการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ตั้งแต่เรื่องที่พิก กิจกรรมการเส้นทางแสวงบุญ ความปลอดภัยที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามาช่วยกันพัฒนาและบริหารจัดการให้พร้อมสำหรับการแสวงบุญกึ่งการท่องเที่ยว เพื่อเป็นแหล่งสร้างเศรษฐกิจในท้องถิ่นไปพร้อมๆ กับการพัฒนา และการมีส่วนร่วมของเจ้าของพื้นที่ เพื่อสร้างความประทับใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว นักแสวงบุญทั้งหลาย

๒.๑.๔ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้นำเอาวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น ประกอบด้วย

๑. ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์
๒. โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์
๓. งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิม
๔. ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้นและแกะสลัก
๕. ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา
๖. ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์

^{๒๓} สุดาพิทย์ นันทโชค, “พฤติกรรมกรท่องเที่ยวเชิงศาสนาในเขตจังหวัดสิงห์บุรีของนักท่องเที่ยวสูงอายุ”, วารสารปัญญาภิวัฒน์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑, (เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๖): ๓๒.

๗. ภาษาและวรรณกรรม
๘. วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อาหาร
๙. ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน เทศกาลต่างๆ
๑๐. ลักษณะงานและเทคโนโลยี^{๒๔}

World Tourism Organization ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเอาไว้ว่าเป็นการเคลื่อนไหวของผู้คนที่เกิดขึ้นจากปัจจัยกระตุ้นทางวัฒนธรรม เช่น การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เทศกาล การเข้าเยี่ยมชมอนุสรณ์สถาน การเดินทางเพื่อศึกษาขนบธรรมเนียมความเชื่อที่สืบทอดกันมาของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนความเชื่อทางศาสนา^{๒๕}

การท่องเที่ยวที่ผู้มาเยือนต้องการสัมผัสถึงวัฒนธรรมอันแท้จริงความแตกต่างของวิถีชีวิตวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของท้องถิ่นที่ไปเยือน และการได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดซึ่งกันละกันระหว่างเจ้าของท้องถิ่นและผู้มาเยือน แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้นั้นควรมีองค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอันได้แก่ พิพิธภัณฑสถาน สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง รวมถึงฉากผังเมืองในอดีต ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และเทศกาลต่างๆ ดนตรีพื้นบ้าน การแสดงละคร และมหรสพ ภาษาและวรรณกรรม ประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และวัฒนธรรมเก่าแก่โบราณ วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมย่อย^{๒๖}

วัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการพัฒนาในการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นใหม่ โดยแหล่งท่องเที่ยวรวมถึงกิจกรรมต่างๆ มีบทบาทสำคัญในการ ดึงดูดนักท่องเที่ยวและผู้เข้าชม ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะเน้นการเดินทางไปสู่ประสบการณ์และกิจกรรมการมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตที่อาจจะพบเห็นได้ยากในชีวิตประจำวัน

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนโดยมุ่งเน้นทั้งประโยชน์ ทางเศรษฐกิจที่ชุมชนจะได้รับจากการจ้างงานและรายได้ที่สูงขึ้น ควบคู่ไปกับการคงไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมวิถีชีวิตแบบเดิม

^{๒๔} ธนภฤต สังข์เฉย, *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ*, (เพชรบุรี: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศ, ๒๕๕๐), หน้า ๔๒-๔๕.

^{๒๕} World Tourism Organization อ้างใน สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา, “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง”, *การศึกษาอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง*, (เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘), หน้า ๑๖.

^{๒๖} Swarbrooke, J., *Sustainable Tourism Management*, (London: CABI, 1999), p. 118.

ที่สามารถสนองความต้องการของชุมชนทั้งในปัจจุบันและในอนาคต การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวว่ามีผลต่อเศรษฐกิจในสังคมของตนเสียก่อน เพราะโดยธรรมชาติมนุษย์ย่อมคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้งเสมอ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์จึงสำคัญยิ่ง เงินลงทุน แรงงาน รวมทั้งนักบริหารทางการท่องเที่ยว ควรสนับสนุนให้คนในชุมชนเจ้าของ ถิ่นเข้ามีส่วนร่วมมากขึ้น หากสามารถสร้างความเข้าใจแก่คนในชุมชนได้ว่า การท่องเที่ยวและการบริการเป็นส่วนที่ทำให้เกิดรายได้แก่ท้องถิ่นมากที่สุด เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้ทั้งในทางตรงและทางอ้อม การรักษาวินัยธรรมและทรัพยากรท้องถิ่นไว้จะเป็นผลดีต่อการท่องเที่ยว ทำให้คนในท้องถิ่นมีความรู้สึกในความเป็นเจ้าของทรัพยากรร่วมกัน สิ่งเหล่านี้จะสามารถสร้างความตระหนักใน การอนุรักษ์วัฒนธรรมและทรัพยากรของแต่ละท้องถิ่นได้^{๒๗}

การท่องเที่ยวจัดได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุด โดยมีการจ้างงานสูงถึง ๑๙๒.๓ ล้านคน^{๒๘} ในระดับประเทศไทย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ โดยมีการจ้างงานประมาณ ๑.๙๔ ล้านคน^{๒๙} ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนผ่านทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน และการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชุมชนเพื่อเป็นความภูมิใจของคนใน

ในการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไม่ควรให้มีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นทั้งผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสังคม ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนจึงต้องมีความระมัดระวัง ควรมีการกำหนดกฎเกณฑ์แก่ผู้มาเยือนและให้ข้อมูลความเป็นมาความสำคัญของวัฒนธรรมงานประเพณี และโบราณสถาน แก่ผู้มาเยือนเพื่อให้ผู้มาเยือนได้เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมและธรรมเนียมปฏิบัติของที่ไปเยือน เพื่อที่จะลดผลกระทบจากความแตกต่างของวัฒนธรรม ศาสนา ภาษา สามารถรักษาวินัยธรรม ค่านิยม และรูปแบบของงานประเพณีของท้องถิ่นให้คงอยู่ได้

๒.๑.๕ การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา

^{๒๗} Ismail, R. Development of a Normative Model for Cultural Tourism on The Cape Flat (Master's dissertation, (Cape Peninsula University of Technology, 2008).

^{๒๘} World Tourism Organization, Arrivals of Non Resident Tourists/Visitors, Departures and Tourism. Retrieved July 15, 2011, from <http://unstats.un.org>

^{๒๙} การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, รายงานประจำปี ๒๕๖๐, [ออนไลน์], <http://thai.tourismthailand.org/about-tat/annual-report>. (๑๕ มีนาคม ๒๕๖๒).

วัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีโอกาสดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มาก เกิดจากการที่ตัวของวัดเองมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมศิลปกรรมหรือความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่น่าสนใจ หรือวัดอาจอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ เป็นตัวดึงดูดทำให้วัดเป็นผลพลอยได้จากทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ซึ่งควรมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอื่นๆ ไปพร้อมๆ กันด้วย

การท่องเที่ยวเชิงศาสนาหรือเชิงพุทธ หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังศาสนสถานหรือสถานที่ที่มีความสำคัญทางศาสนา เพื่อเยี่ยมชมการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การนมัสการเกจิอาจารย์ รวมไปถึงการทำกิจกรรมด้านศาสนา เช่น การนั่งวิปัสสนากรรมฐาน การนั่งสมาธิตามสถานที่ที่จัดไว้สำหรับปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา โดยเฉพาะเพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ประวัติความเป็นมาของศาสนสถานต่างๆ พร้อมกับ สามารถนำหลักธรรมคำสอน ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันโดยกิจกรรมการท่องเที่ยวทางศาสนา ได้แก่ การเยี่ยมชมวัดวาอารามต่างๆ การไปนมัสการพระเกจิอาจารย์และบูชาศาสนสถาน และ ปฏิบัติกรรมหรือนั่งวิปัสสนากรรมฐานและได้แบ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑. แหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนา หมายถึง อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวข้องกับศาสนา คือ ที่ประดิษฐานรูปเคารพสถานที่สำหรับศาสนิกชนมาประชุมกันเพื่อทำพิธีกรรมทางศาสนา ตลอดจนที่พักของนักบวชตามศาสนานั้น โดยมีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนๆ ตามกิจกรรมการใช้ที่แตกต่างกัน ศาสนาสถานบางแห่งที่ไม่มีมีความโดดเด่นทางด้านสถาปัตยกรรมหรือประวัติศาสตร์ก็จะไม่นับรวมเข้าอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ ประเภทของศาสนาสถานแบ่งตามแต่ละศาสนา ดังนี้

- ศาสนสถานของศาสนาพุทธ ได้แก่ วัด เจตีย์ พระธาตุ ปรางค์
- ศาสนสถานของศาสนาอิสลาม ได้แก่ มัสยิดหรือสุเหร่า หรือสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา
- ศาสนสถานของศาสนาคริสต์ ได้แก่ โบสถ์คริสต์ ที่คริสต์ศาสนิกชนใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาหรือพิธีมิสซา
- ศาสนสถานของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ได้แก่ โบสถ์พราหมณ์และศาลเทพเจ้าของพราหมณ์ ที่ซึ่งศาสนิกชนในศาสนาพราหมณ์ ฮินดูใช้เป็นี่ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

๒. สถานที่ท่องเที่ยวประเภทสถานปฏิบัติธรรม หมายถึงสถานที่สำหรับบำเพ็ญจิตโดยการเข้าฝึกปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนาได้แก่ การนั่งสมาธิ และทำวิปัสสนากรรมฐานเพื่อฝึกฝนจิตใจให้สงบ^{๓๐}

ดังนั้นจึงควรพิจารณาศึกษาเพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์ พัฒนา และปรับปรุงวัดทางด้านกายภาพทั้ง ๔ ประเภท คือ วัดพระธาตุ วัดป่า วัดพื้นบ้าน และวัดที่ ออกแบบในลักษณะร่วมสมัย

^{๓๐} ธนภุต สังข์เฉย, อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ, หน้า ๖๓.

อีกทั้งให้มีการศึกษาเพื่อเสนอแนะเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ประเพณีวัดกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ตามตลาดของการท่องเที่ยว ดังที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาการ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อันจะเป็นผลทางอ้อมกับการพิจารณาวัดพื้นบ้านเล็กๆ ซึ่งมีคุณลักษณะทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่น่าสนใจซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่มีแนวโน้มว่าอาจขยายเขตของกลุ่มท่องเที่ยวออกไป

การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาเป็นพฤติกรรมอีกประเภทหนึ่งที่กระแสวิงในปัจุบันต้องการ เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาเป็นการเดินทางที่นักท่องเที่ยวปฏิบัติตนให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของสังคมไทย ดังนั้นพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงควรได้รับการส่งเสริมให้มีมูลค่าตลาดเพิ่มขึ้นในกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา มาจากคำว่า Buddhist Tourist ซึ่งสามารถสรุป ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ได้คือ

- ๑) เป็นการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี
- ๒) เป็นการท่องเที่ยวที่เป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา
- ๓) เป็นการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มพูนคุณประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และปันผลประโยชน์ต่างๆ กลับสู่ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งชุมชนต่างๆ ที่วัดตั้งอยู่ ทำให้เกิดธุรกิจข้างเคียง เช่น ร้านค้าขายของธุรกิจปล่อยเต่า ปล่อย ปลา ขายอาหารปลา ตลอดถึงขายสินค้าผลิตภัณฑ์พื้นเมืองในท้องถิ่น เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

๑. เป็นการเดินทางเพื่อการศึกษาเรียนรู้ และปฏิบัติตามแนวทางที่ ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา
๒. เป็นการเดินทางเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตใจของผู้เดินทางให้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง
๓. เป็นการเดินทางเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างเพื่อนมนุษย์ หมุ่สัตว์สังคม และสิ่งแวดล้อม
๔. เป็นการเดินทางเพื่อสร้างประโยชน์ ความสงบสุข และสันติภาพต่อมวลมนุษยและสรรพสิ่งอย่างเกื้อกูล จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

การท่องเที่ยวเชิงพุทธมิใช่เป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมสถานที่เพียงเท่านั้น แต่หากเป็นการมองสรรพ สิ่งแวดล้อมอย่างเข้าใจ และปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง ต่อ คน สัตว์ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมของผู้คนในสังคมนั้นๆ การท่องเที่ยวเชิงพุทธมีคุณประโยชน์มากมาย การท่องเที่ยวเชิง พุทธสามารถสืบสานอนุรักษ์คุณค่าของศิลปะไทยให้คงอยู่ไปกับพระพุทธศาสนา

การท่องเที่ยวเชิงพุทธถือเป็นการเรียนรู้ในด้านประเพณี วัฒนธรรม กิจกรรม และความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนการพัฒนาจิตใจมนุษย์ให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักพุทธศาสนา คือ ต้องการให้ทุกคนเป็นคนดี^{๓๑} โดยมีวัดเป็นแหล่งรวมของศิลปกรรมทั้งด้านสถาปัตยกรรมและประติมากรรม รวมถึงจิตรกรรม ที่ศิลปินได้ถ่ายทอดลักษณะเด่นของคำสอนทางพระพุทธศาสนา ออกมาในลักษณะของงานศิลปะอย่างกลมกลืนน่าชื่นชม เป็นพุทธศิลป์ที่ให้คุณค่าด้านความงามและเป็นสื่อให้คนได้เข้าถึงธรรมะ ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อช่วยกล่อมเกลาจิตใจมนุษย์ พุทธศิลป์ที่ปรากฏในวัดจึงเป็นศิลปะแห่งอุดมคติที่ให้คุณค่าและความหมายเชิงจริยธรรมอย่างสูง ด้วยความเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าเช่นนี้ วัดจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมาตั้งแต่อดีตนับตั้งแต่ชนชั้นกษัตริย์ลงมาจนถึงสามัญชนนิยม ที่นิยมเดินทางไปนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามศาสนสถานต่างๆ ด้วยถือว่าเป็นบุญ และได้สร้างกุศล เป็นสิริมงคลในชีวิต การขึ้นครองราชย์ในสมัยอยุธยา ตามโบราณประเพณีกษัตริย์จะต้องเสด็จไปนมัสการศาสนสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาในฐานะพุทธมามกา เช่น สมเด็จพระเอกาทศรถ เสด็จไปนมัสการพระพุทธชินราช ใน พ.ศ.๒๑๓๘^{๓๒}

การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนามีจุดมุ่งหมายในการเพื่อก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน และยังเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา โดยการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติมาท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวประเภทวัดมากขึ้น ตลอดจนเกิดทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่อการส่งเสริมให้วัดเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว

ในปัจจุบันบทบาทหนึ่งที่เพิ่มขึ้นมาคือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ โดยบางวัดมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ บางวัดมีพุทธศิลป์เป็นโบราณวัตถุสถานที่มีความคุณค่าทางศิลปะ บางวัดเป็นแหล่งอำนวยความสะดวกแก่การประกอบพิธีกรรม ทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้เข้ามาเยือน จึงก่อให้เกิดกิจกรรมเพื่อการบริการต่างๆ สำหรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่ของวัดหรือพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ที่จอดรถ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ร้านขายดอกไม้ธูปเทียน เป็นต้น^{๓๓}

^{๓๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๐.

^{๓๒} พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) กับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาต), (พระนคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๐๗), หน้า ๓๐๑.

^{๓๓} วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี, “วัด : จำเป็นอย่างไรรจะต้องมีคู่มือพัฒนา”, จุลสารการท่องเที่ยว, (๗) (๑) ๗๓-๗๗.๒๕๓๑): หน้า ๗๔-๗๕.

๒.๑.๖ ทฤษฎีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม

การแพร่กระจายของวัฒนธรรมเกิดจากความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญ และสิ่งที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมมี ๔ ประการ คือ การปรับตัวของมนุษย์เพื่อให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติได้เหมาะสม การผสมผสานทางวัฒนธรรมเดิมกับวัฒนธรรมใหม่ การบูรณาการทางวัฒนธรรม และพหุวัฒนธรรม การปรับตัวจะเป็นด้านชีวภาพและด้านวัฒนธรรม มักเป็นเชิงประวัติศาสตร์ ว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อจัดระบบความสัมพันธ์ให้สอดคล้องกัน การปรับเปลี่ยนตัวมนุษย์หรือสัตว์เพื่อให้ ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมเป็นความสัมพันธ์ที่เหมาะสม และการปรับสภาพแวดล้อมเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของมนุษย์หรือสัตว์ ถ้าพิจารณาการปรับตัวทางวัฒนธรรม หมายถึง ความหมายทางวัตถุและมีใช้วัตถุ ซึ่งมีเรื่องควรพิจารณาในเรื่องนี้ คือ

๑. ด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น วรรณคดี และที่เป็นวิถีชีวิต

๒. องค์ประกอบต่างๆ ของวัฒนธรรม เรียงร้อยประสานเข้าเป็นวัฒนธรรมมีลักษณะเป็นองค์รวม และมีลักษณะเฉพาะของแต่ละสังคมวัฒนธรรม

๓. การปฏิสัมพันธ์กับสังคมข้างเคียง หรือค้นพบสิ่งใหม่ในสังคมตนเอง จึงทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนเพื่อกองอยู่ของวัฒนธรรมนั้น

๔. วัฒนธรรมคือระบบสัญลักษณ์ องค์ประกอบแต่ละส่วนความหมายและสื่อ ความหมายที่ลึกซึ้ง กว้างขวางกว่าข้อเท็จจริง เช่น ธงชาติ

๕. การดำเนินชีวิตมนุษย์ต้องดำเนินเป็นกลุ่ม การปรับเปลี่ยนสังคมและวัฒนธรรม เป็นการปรับเปลี่ยนกลุ่มมากกว่า ระดับปัจเจกชน การสืบทอดก็ถ่ายจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง จึงเป็นการปรับเปลี่ยนกลุ่ม

๖. พฤติกรรมมนุษย์ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้

๗. การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่นมีกระบวนการขั้นตอนการปรับเปลี่ยนดังกล่าว เป็นการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นเมื่อเกิดปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมหรือกลุ่มคนอื่น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นและเรายอมรับได้^{๓๔}

^{๓๔} ปริญญา เฉิดโถม, ผศ., แนวคิดและทฤษฎีทางมานุษยวิทยา, (สงขลานครินทร์, ๒๕๕๔) (อัดสำเนา).

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของมนุษย์ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม คือ การปรับตัวของมนุษย์เพื่อให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติได้เหมาะสม การผสมผสานทางวัฒนธรรมเดิมกับวัฒนธรรมใหม่ การบูรณาการทางวัฒนธรรมและพหุวัฒนธรรม การปรับตัวจะเป็นด้านชีวภาพและด้านวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อจัดระบบความสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนตัวมนุษย์หรือสัตว์เพื่อให้ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมเป็นความสัมพันธ์ที่เหมาะสม

กลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยว

กลยุทธ์การตลาดในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบหลายอย่าง que ผู้ประกอบธุรกิจใช้เป็นเครื่องมือหรือกลยุทธ์ทางการตลาด (Marketing mix) หรือ 7Ps องค์ประกอบเหล่านี้

สินค้าและบริการตลอดจนกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ทุกอย่างที่ผู้ประกอบธุรกิจเสนอขาย เช่น รายการทัวร์เหมา (Package tour) เรือสำราญ (Cruise) รวมถึงขนาดและความสะดวกสบายของโรงแรม การบริการ บรรยากาศ สิ่งแวดล้อมในสถานบริการ น้ำจิตน้ำใจของพนักงาน แหล่งท่องเที่ยวหรือสินค้า อาจแบ่งได้ ๒ ประเภทคือ สินค้าที่มีตัวตน (Tangible product) ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีลักษณะทางกายภาพ สามารถจับต้องได้ มองเห็นได้เป็นรูปร่างลักษณะที่แน่นอนซึ่งสามารถบอกความเป็นวิถีชีวิตของนักท่องเที่ยวได้^{๓๕} Gross, Brien, & Brown (2008) อีกประเภทหนึ่งคือ สินค้าไม่มีตัวตน (Intangible product) ซึ่งเป็นงานบริการ (Service) การวางแผนนี้ว่ามีความจำเป็น และสำคัญมากสำหรับการสร้างผลกำไร ให้แก่แหล่งท่องเที่ยว และธุรกิจอื่นๆ ในแหล่งการท่องเที่ยวตามปกติมักจะเริ่มต้นด้วยการให้ผลกำไรจากแหล่งท่องเที่ยว ๕ ประการ คือ ๑. แหล่งท่องเที่ยวที่ดี (Right product) ๒. สถานที่ที่เหมาะสม (Right place) ๓. เวลาที่เหมาะสม (Right time) ๔. ราคาที่เหมาะสม (Right price) ๕. ปริมาณที่เหมาะสม (Right quantity)

สิ่งที่ผู้จัดการธุรกิจการท่องเที่ยวต้องคำนึงในการจัดทำเรื่องราคา มีองค์ประกอบ ๑๑ ประการคือ ๑) คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว (Product quality) ๒) ลักษณะเด่นเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยว (Product distinctiveness) ๓) ขอบเขตของการแข่งขัน (Extent of competition) ๔) วิธีการขยายแหล่งท่องเที่ยว (Method of distribution) ๕) ลักษณะเฉพาะของตลาด (Character of market) ๖) ต้นทุนของแหล่งท่องเที่ยวและบริการ (Cost of product and/or service) ๗) ต้นทุนในการขยายแหล่งท่องเที่ยว (Cost of distribution) ๘) กำไรที่ต้องการ (Profit margin desired) ๙)

^{๓๕} Gross, Brien & Brown, **Organization Theory and Management: A Macro Approach**, (New York: Wiley & Sons, 2008), p. 177.

ฤดูกาลท่องเที่ยว (Seasonality) ๑๐) ราคาลดพิเศษเพื่อส่งเสริมการขาย (Special promotional prices) และ ๑๑) ข้อควรคำนึงทางด้านจิตวิทยา (Psychological considerations)

การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีคุณภาพ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้แสวงบุญ อย่างได้บุญ อิ่มเอิบใจ มีความสุข ได้ความรู้ และมีความปลอดภัย ดังนี้

- ๑) ด้านสิ่งดึงดูดใจ
- ๒) ด้านการเข้าถึงแหล่ง
- ๓) ด้านกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว
- ๔) ด้านที่พัก
- ๕) ด้านรายการนำเที่ยว
- ๖) ด้านความปลอดภัย

การแสวงบุญเป็นการท่องเที่ยวแบบ “การท่องเที่ยวเชิงศาสนา” เป็นมุมมองทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative Tourism) สำหรับลักษณะกายภาพ และประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวทางเลือก ดังกล่าวมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากการรายงาน

สุดาทิพย์ นันทโชค กล่าวว่าปัจจุบันการท่องเที่ยว เชิงศาสนา หรือทัวร์ไหว้พระทำบุญ ณ วันสำคัญต่างๆ นับเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มคนที่มีความสนใจพิเศษที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในประเทศไทย ทั้งนี้เพราะตามคติความเชื่อที่ถือว่าการได้มาสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จะนำความเป็นสิริมงคลมาสู่ชีวิต จากรายงานดังกล่าวพบว่า “วัด” เป็น ทรัพยากรสำหรับการท่องเที่ยวที่สะท้อนอารยธรรม และวิถีชีวิตของท้องถิ่นอันเป็นแหล่งรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ การศึกษา ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชนและการตั้งถิ่นฐานของชุมชนอีกด้วย^{๓๖}

๒.๑.๗ งานบุญประเพณีในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๑. ประเพณีตักบาตรดอกไม้

^{๓๖} สุดาทิพย์ นันทโชค, “พฤติกรรมกรการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในเขตจังหวัดสิงห์บุรี ของนักท่องเที่ยวสูงอายุ”, ประชุมเชิงวิชาการ SWUMBA Research Conference, ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๕ ณ โรงแรมจัสมิน เอ็กเซกคิวทีฟสวีท, (กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๕).

ประเพณีตักบาตรดอกไม้ ของวัดในอำเภอบางพลี นั้น ถือเป็นประเพณีที่ได้ถือปฏิบัติกันมาของผู้ถือศีลและพุทธศาสนิกชน โดยนำดอกไม้มาถวายพระสงฆ์ในวันเข้าพรรษา เพื่อพระสงฆ์ได้นำดอกไม้ไปกระทำพิธีสังฆกรรมในพระอุโบสถ ซึ่งถือปฏิบัติมาเป็นเวลากว่า ๑๐๐ ปี ต่อมาสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการและสภาวัฒนธรรมอำเภอบางพลี ได้เข้ามาฟื้นฟูประเพณีดังกล่าวเพื่อสืบสานประเพณีท้องถิ่นที่ดีงาม มรดกทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษของชาวตำบลบางโฉลงให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จักมากยิ่งขึ้น และได้เปลี่ยนแปลงจากการตักบาตรดอกไม้ในวันเข้าพรรษา มาเป็นวันอาสาฬหบูชา ก่อนวันเข้าพรรษา ๑ วัน เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาในวันสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อไป

ประวัติความเป็นมาของประเพณีตักบาตรดอกไม้

ความเป็นมาของการตักบาตรดอกไม้ นั้น มีแจ้งในพุทธตำนานว่า นายมาลาการผู้ทำหน้าที่ดอกมะลิสดไปถวายพระเจ้าพิมพิสาร พระราชาแห่งเมืองราชคฤห์เป็นประจำทุกวัน มาวันหนึ่งขณะที่นายมาลาการออกไปเก็บดอกมะลียู่ในสวน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์กำลังเสด็จออกบิณฑบาตผ่านมา นายมาลาการเห็นดังนั้นจึงเกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธรองค์ จึงนำดอกมะลิ ๘ กำมือ ไปถวายแด่พระพุทธรองค์

พระเจ้าพิมพิสารราชาทรงทราบข่าวว่า พระศาสดาเสด็จออกบิณฑบาตมาถึงใกล้ๆ พระราชวังจนนายมาลาการได้พบปะและถวายดอกมะลิบูชา พระราชาจึงเสด็จพระราชดำเนินไปถวายบังคมต่อพระศาสดา แล้วเสด็จตามพระศาสดาไป ด้วยความเลื่อมใสศรัทธา พระเจ้าพิมพิสารเลยบำเพ็ญจรรย์วิริยคุณความดีความชอบและพระราชทานสิ่งของทั้งปวงให้กับนายมาลาการนับแต่นั้นมา นายมาลาการก็อยู่อย่างร่มเย็นปราศจากทุกข์ได้ทั้งปวงด้วยอานิสงส์ของการนำดอกมะลิบูชาแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแทนการตักบาตรจากอานิสงส์ดังกล่าวแต่ครั้งพุทธกาลชาวพุทธทั่วไปจึงถือเป็นประเพณี "ตักบาตรดอกไม้" เป็นประจำทุกปี ตลอดจนกระทั่งปัจจุบันนี้^{๓๖}

ความสำคัญ

เจตนาเดิมของชาวบ้านที่ทำประเพณีนี้เพราะต้องการให้พระที่กำลังเดินขึ้นไปหาพระอุโบสถ เพื่ออธิษฐานเข้าพรรษาได้มีดอกไม้บูชาพระ ชาวบ้านเองก็พลอยเป็นผู้ได้บุญไปด้วย แต่ปัจจุบันได้ปรับปรุงเป็นพิธีการใหญ่ มีประชาชนจากท้องถิ่นอื่นมาร่วมงาน ขบวนรถแต่ละอำเภอตกแต่งสวยงาม บางครั้งก็มีการโฆษณากิจกรรมของท้องถิ่นตนไปด้วย เป็นงานที่รวมคนรวมความคิด รวมฝีมือ และรวมศรัทธา

^{๓๖} กรมประชาสัมพันธ์ จังหวัดสมุทรปราการ, “ประวัติประเพณีตักบาตรดอกไม้”, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล. http://pr.prd.go.th/samutprakan/ewt_news.php?nid=๔๔๓๙&filename=index (๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑).

พิธีกรรม

ที่จริงการนำดอกไม้ถวายพระหรือบูชาพระจะทำเมื่อใดก็ได้ แต่ที่ชาวพระพุทธบาทปฏิบัติกันเป็นพิเศษในวันเข้าพรรษา คือ เมื่อถึงฤดูฝนจะมีดอกไม้ชนิดหนึ่งขึ้นตามเชิงเขา ดอกชนิดนี้มีลักษณะคล้ายต้นกระชายหรือต้นขมิ้น สูงประมาณ ๑ คืบเศษ บางต้นก็มีดอกสีเหลือง บางต้นก็มีดอกสีขาว บางต้นก็มีดอกสีม่วง ดอกชนิดนี้จะขึ้นเฉพาะหน้าฝนเข้าพรรษาเท่านั้น ชาวบ้านจะเก็บดอกชนิดนี้มาถวายพระ และเรียกดอกนี้ว่า ดอกเข้าพรรษา

ปัจจุบันหน่วยงานของรัฐมีความประสงค์จะทำงานนี้เป็นประเพณีเอกลักษณ์ของชาวสระบุรี เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว จึงให้แต่ละอำเภอจัดตกแต่งรถมาร่วมพิธีนี้ และมีประชาชนจากอำเภอต่างๆ มาร่วมเป็นจำนวนมาก เมื่อถึงวันเข้าพรรษาเวลาบ่าย (เวลาแน่นอนตามแต่ละกำหนด) ขบวนรถต่างๆ จะเริ่มจากหน้าที่ว่าการอำเภอพระพุทธบาท เคลื่อนขบวนเข้าสู่ถนนสายคู่เพื่อเดินทางมายังมณฑป สองฟากถนนจะมีประชาชนนำดอกไม้พรรษามาคอยใส่บาตรพระและชมขบวนรถด้วย หมดขบวนรถจะมีภิกษุ-สามเณรเดินรับดอกไม้ที่ประชาชนนำมาใส่บาตร เมื่อรับหมดภิกษุ-สามเณรก็เดินขึ้นสู่พระอุโบสถทำพิธีกรรมของสงฆ์อธิษฐานเข้าพรรษา ประชาชนก็แยกย้ายกันกลับบ้าน

สาระ

ประเพณีนี้ตามเจตนาเดิมของชาวบ้านก็คือ ได้บุญจากการได้ถวายดอกไม้แด่ภิกษุ-สามเณร และโยงเรื่องนี้ไปถึงแบบอย่างครั้งพุทธกาล ที่เล่าว่านายมาลาการมีหน้าที่เก็บดอกมะลิวันละ ๘ กำมือไปถวายพระเจ้าพิมพิสาร กษัตริย์กรุงราชคฤห์ วันหนึ่งขณะที่นายมาลาการกำลังเก็บดอกมะลียุ่ยนั่นได้เห็นพระพุทธเจ้าพร้อมภิกษุจำนวนหนึ่ง นายมาลาการเกิดความเลื่อมใสอย่างมาก จึงนำดอกมะลิไปถวายพระพุทธเจ้า โดยมีได้ทรงพระราชอาญาจากพระเจ้าพิมพิสารที่ตนไม่มีดอกมะลิไปถวายวันนั้น เมื่อพระเจ้าพิมพิสารทรงทราบก็ได้ลงพระอาญาแก่นายมาลาการแต่อย่างใด กลับทรงพอพระทัยในการกระทำของนายมาลาการ ได้พระราชทานรางวัลแก่นายมาลาการเป็นจำนวนมาก นายมาลาการก็มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เดิมประชาชนประกอบพิธีกรรมนี้ก็เพื่อรับบุญหวังผลบุญที่ตนจะได้รับ^{๓๔}

ต่อจากนั้นพระภิกษุสงฆ์ก็จะนำเอาดอกไม้เข้าไปในมณฑปพระพุทธบาทเพื่อเป็นเครื่องสักการะวันทา"รอยพระพุทธบาท" จากนั้นนำเอาดอกไม้มาวันทาพระเจดีย์ "จุฬามณี" เจดีย์ที่บรรจุพระเขี้ยวแก้วจำลองขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าอีก สุดท้ายจึงนำไปสักการะพระเจดีย์พระมหาธาตุองค์ใหญ่ซึ่งชาวพุทธถือกันว่าเป็นเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ (กระดูกชิ้นส่วนของพระพุทธเจ้า) จากนั้นพระภิกษุสงฆ์และสามเณรทั้งหมดก็จะเดินตรงไปเข้าอุโบสถสวดอธิษฐานเข้าพรรษาเพื่อเปล่งวาจาว่าจะอยู่ในอาณาเขตที่จำกัดในระหว่างฤดูกาลเข้าพรรษา

^{๓๔} ประเพณีไทย, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล <http://www.prapayneethai.com>. [๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๑].

ประเพณีตักบาตรดอกไม้ : อานิสงส์ของการตักบาตรพระ

๑. ทำให้เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ และปฏิภาณ
๒. มีความแข็งแรง มีอายุชยยืนยาวไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ
๓. ทำให้เป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์สมบัติมาก เป็นมหาเศรษฐีผู้ใจบุญ ค้ำจุนพระพุทธศาสนา
๔. มีสติปัญญาและผิวพรรณวรรณะผ่องใส มีศถาบรรดาศักดิ์เกรียงไกร
๕. ไม่พลัดพรากจากของรักมีความสุขในทุกสถาน
๖. ทำให้เป็นผู้เกิดภายใต้ร่มเงาบวรพระพุทธศาสนาตลอดไป
๗. บรรลุธรรมได้โดยง่ายไปทุกภพชาติ^{๓๙}

ประเพณีตักบาตรดอกไม้ : ข้อปฏิบัติที่ต้งามในการตักบาตร

- แต่งกายด้วยชุดขาว หรือเสื้อขาวเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา
- อาหารใส่บาตรควรเป็นอาหารแห้ง
- ข้าวสารควรบรรจุถุงให้เรียบร้อย
- งดใส่ น้ำดื่มชนิดแก้วพลาสติก
- งดใส่ปัจจัยลงในบาตรท่านสามารถบริจาคได้ที่จุดรับบริจาค หรือต้นผ้าป่าที่มีเจ้าหน้าที่

ดูแล

- รักษาใจให้ ผ่องใส น้อมถวายไทยธรรมเป็นสังฆทาน
- ใส่บาตรด้วยความเคารพ ด้วยการนั่งใส่บาตรโดยให้แถวหน้าใส่ให้เสร็จก่อน^{๔๐}

๒. ประเพณีรับบัว โยนบัว

เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนานของชาวบางพลี จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในวันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๑ และช่วงเช้าตรู่ของวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ การจัดงานประกอบด้วยการเล่นมัสการและ ขบวนแห่หลวงพ่อดำ ทั้งทางบกและทางน้ำ การแข่งขันกิจกรรมพื้นบ้าน อาทิ การจัดพานดอกบัว มีการประกวดเรือประเภทต่างๆ และการแสดงการเล่นพื้นบ้าน เช่น เพลงเรือในช่วงเช้าตรู่ของวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ จะเป็นงานประเพณีการรับบัวหรือโยนบัว โดยประชาชนจะโยนดอกบัวลงในเรือ ขบวนแห่พระพุทธรูปจำลองของหลวงพ่อดำ ในขณะเดียวกันชาวบางพลีก็จะโยนบัวให้กับคนต่างบ้าน

^{๓๙} ประเพณีท้องถิ่นภาคกลาง – ประเพณีตักบาตรดอกไม้, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล, <http://www.openbase.in.th/node/7778>. (๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑).

^{๔๐} ประเพณีไทย ๔ ภาค, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล, <https://duangjaiblog.wordpress.com>. (๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑).

ที่พายเรือมาเที่ยวด้วย เพื่อเป็นการทำบุญร่วมกันในปีจัดวันที่ ๑๐-๑๓ ตุลาคม ณ ที่ว่าการอำเภอบางพลี และวัดบางพลีใหญ่ใน (วัดหลวงพ่โต) จ.สมุทรปราการ

ประวัติความเป็นมาของประเพณีรับบัว

ประเพณีรับบัวเป็นประเพณีเก่าแก่สืบทอดกันมาแต่โบราณ ของชาวอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยจัดงานทุกวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปี โดยในสมัยก่อน อำเภอบางพลี มีประชาชนอาศัยอยู่แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ คนไทย คนลาว และคนรามัญ (ชาวมอญพระประแดง) ทุกกลุ่มชนต่างทำมาหากินและอยู่ร่วมกันอย่างอบอุ่นเสมือนญาติมิตร

ประเพณีรับบัว เกิดขึ้นเพราะความมีน้ำใจที่ดีต่อกันระหว่างคนในท้องถิ่นกับคนมอญพระประแดงซึ่งทำนาอยู่ที่ตำบลบางแก้ว ในช่วงออกพรรษาจะกลับไปทำบุญที่อำเภพระประแดง ได้เก็บดอกบัวเพื่อบูชาพระหรือถวายแด่พระสงฆ์และฝากเพื่อนบ้านในปีต่อมา ชาวอำเภเมือง และชาวอำเภพระประแดง ต่างพร้อมใจกันพายเรือมาเก็บดอกบัวที่อำเภอบางพลีและถือเป็นโอกาสอันดีในการนมัสการองค์หลวงพ่โต อีกทั้งระยะทางระหว่างที่อำเภพระประแดงกับอำเภอบางพลีใกล้กันมาก เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินเรือแต่ละลำจะร้องรำทำเพลงมาตลอดเส้นทาง

สำหรับการแห่หลวงพ่โตทางน้ำในประเพณีรับบัวที่เห็นกันอยู่ทุกวันนี้ สืบเนื่องจาก พ.ศ. ๒๔๖๗ นางจันกับพวกชาวบางพลี ได้ร่วมสร้างองค์ปฐมเจดีย์ ณ วัดบางพลีใหญ่ ในและจัดงานเฉลิมฉลองโดยแห่ผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์ และวิวัฒนาการมาเป็นแห่องค์หลวงพ่โตจำลองอัญเชิญไปตามลำคลองสำโรง เพื่อให้ประชาชนได้นมัสการ ดอกไม้ที่ใช้นมัสการคือ ดอกบัว

ความสำคัญ

ประเพณีรับบัว-โยนบัว เป็นประเพณีท้องถิ่นซึ่งมีเพียงแห่งเดียวในประเทศไทย คือ ที่อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยเหตุที่แต่เดิมนั้น พื้นที่ในลุ่มน้ำอำเภอบางพลีขึ้นชื่อว่า อุดมไปด้วยดอกบัวหลวง (Nelumbo nucifera Gaertn) สะพรั่งไปทั่วทุกลำคลองหนองบึง เมื่อใกล้จะถึงวันทำบุญในช่วงออกพรรษา ชาวบ้านในอำเภใกล้เคียงจึงมักพากันพายเรือมาเก็บดอกบัวไปถวายพระ ชาวบางพลีเห็นเช่นนั้นจึงอาสาเป็นผู้เก็บดอกบัวให้ ต่อมา เมื่อใกล้ถึงวันออกพรรษาคไรใด ชาวบางพลีจะพากันเก็บดอกบัวไว้คอยทำเพื่อมีคนต่างถิ่นพายเรือมาขอรับดอกบัว นานวันนานปี จากน้ำใจของชาวบ้านบางพลี ก็กลายมาเป็นประเพณีรับบัว^{๔๑}

พิธีกรรม

เล่ากันว่าแต่เดิมนั้น เมื่อถึงวันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๑ ชาวบ้านต่างอำเภจะพากันพายเรือมาที่อำเภอบางพลี พร้อมกับร้องรำทำเพลงและประโคมเครื่องดนตรีกันอย่างครื้นเครงใครรู้จักคุ้นเคย

^{๔๑} ท้องฟ้าไทย.คอม, “ประเพณีรับบัว โยนบัว-สมุทรปราการ”, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล, <https://www.xn--72c5aba9c2a3b8a2m8ae.com/>. (๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑).

กับบ้านไหน ก็จอดเรือขึ้นไปเยี่ยมเยียนกัน เจ้าของบ้านชาวบางพลีก็มักจะเตรียมข้าวปลาอาหาร อีกทั้งเครื่องทองของเมาไว้คอยต้อนรับ หากการเลี้ยงดูนั้นติดพันจนติดดิน เจ้าของบ้านก็อาจจะต้องปูเสื่อให้ผู้มาเยือนนอนค้างเสียด้วยกัน เช้าวันรุ่งขึ้นซึ่งเป็นวันขึ้น ๑๔ ค่ำ ถือเป็นวันรับบัว-โยนบัว ชาวบ้านจากต่างอำเภอจำนวนมากจะพากันพายเรือมาขอรับดอกบัวจากชาวบางพลี การให้และการรับดอกบัวจะกระทำกันอย่างสุภาพ คือส่งและรับมือต่อมือ และก่อนที่จะยื่นดอกบัวให้กัน ก็มักจะมี การพนมมืออธิษฐานเสียก่อน ด้วยถือว่าเป็นการทำกุศลร่วมกัน

ต่อมาประเพณีรับบัวได้เลือนหายไปแต่เมื่อ นายชื่น วรศิริ ได้เป็นนายอำเภอบางพลีในระหว่าง พ.ศ.๒๔๗๘-๒๔๘๑ จึงได้ริเริ่มฟื้นฟูประเพณีรับบัวขึ้นมาใหม่ มีการแต่งเรือประกวดประชันกัน เรือที่จัดเข้าประกวดในคราวนั้น มีการนำไม้ไผ่มาสานเป็นโครงรูปองค์พระพุทธรูปปิดหุ้มด้วยกระดาษทองตั้งมาบนเรือ สมมติว่าเป็นหลวงพ่อโตแห่งวัดบางพลีใหญ่ จึงกลายมาเป็นธรรมเนียมในปีต่อๆ มา ในการอัญเชิญพระพุทธรูปหลวงพ่อโตจำลองลงเรือ ล่องมาตามคลองสำโรง เพื่อให้ชาวบางพลีทั้งสองฝั่งคลองถวายดอกบัวด้วยการโยนดอกบัวลงไปในลำเรือขณะเดียวกัน ลูกศิษย์หลวงพ่อโตบนเรือก็จะโยนข้าวต้มมัด (ข้าวเหนียว *Oryza sativa* L.) กล้วยน้ำว่า *Musa* (BBA) ‘Kluai Namwa’?) ถั่วดำ *Vigna mungo* (L.) Hepper ถั่วเขียว *Vigna radiata* (L.) Wilezek ให้ชาวบ้านสองฝั่งคลอง พร้อมทั้งร้องบอกถึงสรรพคุณสารพัดประโยชน์ของข้าวต้มมัดหลวงพ่อโตประเพณีรับบัวของชาวบางพลีแต่เดิม จึงกลายมาเป็นประเพณีโยนบัวจนกระทั่งทุกวันนี้

ประเพณีโยนบัว เป็นงานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่มากเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปและนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นอย่างดี วันจัดงานตรงกับวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ คือก่อนออกพรรษา ๑ วัน ที่จัดก่อนวันออกพรรษาเพราะวันออกพรรษาจะเป็นวันที่พุทธศาสนิกชนทำบุญกัน แต่วันงานประเพณีโยนบัวจะเป็นวันที่ทุกคนสนุกสนานรื่นเริงเปรียบเหมือนการเฉลิมฉลองก่อนเทศกาลออกพรรษา

เมื่อถึงวันงานประเพณี ประชาชนทุกเพศทุกวัย ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ คนเฒ่าคนแก่ และทั้งหญิงชายทุกหมู่บ้าน รวมไปถึงนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติจะพากันตื่นแต่เช้าตรู่เพื่อมาชมงานแต่สำหรับคนที่เข้าร่วมงานคือเข้าร่วมขบวนแห่เรือด้วยก็จะแต่งการชุดไทยสวยงาม งานจะเริ่มตั้งแต่ ๖ โมงเช้า เริ่มจากพิธีแห่ขบวนเรือ ล่องมาตามคลองบางพลีซึ่งจะตั้งต้นจากวัดบางพลีใหญ่ ล่องมา จนถึงที่ว่าการอำเภอ บางพลี เรือลำแรกที่เป็นหัวขบวนจะเป็นเรือพระโดยอัญเชิญหลวงพ่อโตประดิษฐาน มาในเรือ และมีฝีพายแจวเรือล่องมาอย่างช้าๆ เพื่อให้ประชาชนที่ยืนอยู่ตลอดสองฝั่งคลองได้โยนดอกบัวที่เตรียมมาลงในเรือพระและคนที่อยู่ในเรือ ก็จะคอยรับเอาดอกบัวรวบรวมไปวางไว้หน้าตักหลวงพ่อโต เปรียบเสมือนกับการนำเอาดอกไม้มากราบไหว้บูชาพระพุทธรูปนั่นเอง

นอกจากโยนดอกบัวลงในเรือแล้ว ยังมีบางคนโยนข้าวต้มมัดลงในเรือด้วยเพื่อให้ฝีพายและคนที่ร่วมอยู่ในขบวนแห่ได้กินแก้หิวกันไปพลางก่อนที่จะเสร็จพิธีขบวนเรือในพิธีนี้จะ

ประกอบด้วยเรือพระที่เป็นหัวขบวนและมีเรือติดตามอีกสองสามลำ ต่อจากเรือติดตามนี้จะเป็นเรือที่เข้าร่วมพิธีที่มาจากหมู่บ้านทั้ง ๑๕ หมู่บ้านของตำบลบางพลี โดยแต่ละหมู่บ้านจะส่งเรือเข้าร่วมพิธีหมู่บ้านละ ๓ ลำ ซึ่งนอกจากจะเข้าร่วมพิธีแห่แล้วยังถือเป็นการประกวดแข่งขันกันด้วย การประกวดเรือนี้ จะมีทั้งประเภทสวยงาม ความคิดและตลกขบขัน แต่ละหมู่บ้านจึง พิถีพิถันในการแต่งเรือประกวดของตนให้สวยงามเป็นพิเศษ ทำให้ขบวนเรือแห่งนี้เป็นขบวนแห่ที่ยิ่งใหญ่สวยงามละลานตาเป็นที่ชื่นชอบและประทับใจแก่ผู้ที่เข้าชมงานมากจนเป็นที่กล่าวขวัญถึงอยู่เสมอ^{๔๒}

งานประเพณีโยนบัวนี้นอกจากจะมีพิธีเกี่ยวเนื่องกับศาสนาแล้วยังเป็นประเพณีที่นำเอาภูมิปัญญาไทยเสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดในชุมชนด้วย เพราะการที่ประชาชนได้เข้าร่วมงานไม่ว่าจะในฐานะผู้ชมหรือผู้มีส่วนร่วมงานก็ตามล้วนทำให้เกิดพลังสามัคคีในหมู่บ้านของตนเกิดความภาคภูมิใจและความรักท้องถิ่น ส่วนการที่ให้มีการโยนบัวเพื่อสักการะพระพุทธรูป หรือ หลวงพ่อโตนั่นก็เป็นกลยุทธ์ในการส่งเสริมการค้าอย่างหนึ่ง เพราะในชุมชนจะมีนาบัวซึ่งมีดอกบัวจำนวนมากเมื่อถึงวันงานประเพณีดอกบัวก็จะขายได้ราคาดีขึ้น และขายได้ในจำนวนมากขึ้นด้วย เท่ากับเป็นการช่วยเหลือให้ผู้ทำนาบัวมีรายได้เพิ่มขึ้นจากปกติปีละครั้ง เพื่อเป็นกำลังใจให้ประกอบอาชีพนี้ต่อไป

งานประเพณี รับบัว – โยนบัว

“เดือน ๑๑ น้ำนอง เดือน ๑๒ น้ำทรง เดือนอ้าย เดือนยี่ น้ำรีไหลลง”ข้อความอันแสดงถึงวัฏจักรของธรรมชาตินี้ คนไทยภาคกลางที่สมัยก่อนมีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับสายน้ำมักจะพูดกันใญามฤตุน้ำเหนือเริ่มไหลหลากลงมา ช่วงเดือน ๙ - เดือน ๑๐ ทำให้ปริมาณน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาสูงขึ้นแล้วเอ่อล้นตลิ่งในเดือน ๑๑ - เดือน ๑๒ ตามลำดับ และนี่เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งว่างานประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องด้วยน้ำกำลังจะมาถึง ไม่ว่าจะเป็นงานบุญสารท เดือน ๑๐, งานปิดทองไหว้พระ, งานออกพรรษาที่มักจะมีการแข่งเรือรวมอยู่ด้วย และ งานบุญกฐิน-ผ้าป่า ต่างจะทยอยกันมาเพิ่มเติมความสุขความรื่นเริงให้กับชีวิตผู้คนที่ยึดมั่นในเรื่องของความบันเทิงหาได้ไม่ง่ายเช่นทุกวันนี้สำหรับชาวบางพลี สมุทรปราการ ซึ่งมีงานประเพณีรับบัวหรือโยนบัว สืบทอดกันมายาวนานเกือบร้อยปี กำลังจะได้เห็นภาพของความร่วมมือร่วมใจในการอัญเชิญหลวงพ่โต วัดบางพลีใหญ่ ประดิษฐานในเรือลำใหญ่แห่แหนไปตามลำคลองสำโรง เพื่อรับดอกบัวที่ชาวบ้านสองฟากฝั่งตระเตรียมไว้รอคอยที่จะโยนบัวนั้นไปบนเรือ เพื่อนมัสการหลวงพ่โตอีกครั้ง ในวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ คือก่อนวันออกพรรษาหนึ่งวัน ตรงกับวันที่ ๑๗ ตุลาคม นี้เอง มีคำบอกเล่าต่อๆ กันมาว่าประเพณีอันดีงานนี้สืบเนื่องมาจากทุ่งบางพลีในยามหน้าน้ำสมัยก่อนนั้น มีดอกบัวหลวงอยู่มากมายเรียกได้ว่าเป็นแหล่งดอกบัวที่ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ใกล้เคียงและชาวบางพลีเอง จะสามารถมาเก็บ

^{๔๒} ท้องฟ้าไทย.คอม, “ประเพณีรับบัว โยนบัว-สมุทรปราการ”, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล,

มาหาดอกบัวไปใช้ถวายพระในงานบุญออกพรรษา ได้ทั้งนั้นทำให้ชาวบางพลีมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และหวังในบุญกุศลร่วมกันก็จะช่วยจัดเก็บดอกบัวหลวงไว้แจกให้ชาวบ้าน โดยไม่ได้คิดมูลค่าอะไร ในวันก่อนออกพรรษา นี่เป็นสาเหตุเริ่มแรกของประเพณีที่เรียกว่ารับบัว และในสมัยก่อนนั้น ประชาชนที่อยู่ในแถบ อ.บางพลี จะมีอยู่สามพวก คือคนไทยเจ้าของพื้นที่กับคนลาวและคนมอญหรือที่เรียกว่ารามัญ แต่ละกลุ่มจะมีหัวหน้าควบคุมดูแล ต่อมาคนทั้งสามกลุ่มได้ปรึกษากัน แล้วร่วมมือกันหักล้างทางพงแยกออกไปคนละทิศ เพื่อเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกให้กลุ่มของตน ปรากฏว่าพวกมอญที่แยกไปทางลาดกระบังเพาะปลูกแล้วไม่ได้ผล นกหุรบกวันจึงเตรียมตัวอพยพกลับปากลัดถิ่นเดิม โดยเริ่มอพยพในวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ ก่อนออกพรรษาหนึ่งวัน จึงได้เก็บดอกบัวไปด้วยมากมาย โดยบอกคนไทยที่คุ้นเคยกันว่าจะนำไปบูชาพระคาถาพันที่ปากลัด ทั้งยังชักชวนว่าในปีต่อไป พอวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ ละก็ให้คนไทยเก็บดอกบัวรวบรวมไว้ที่วัดหลวงพ่อโตด้วยพวกตนจะมารับ พอถึงกำหนดวันนัดคนไทยก็เก็บรวบรวมดอกบัวไว้ที่บางพลีใหญ่ พวกมอญก็มารับดอกบัวตามที่ตกลงกันไว้ เวลาที่เขามารับบัวนั้น เขาจะมาด้วยเรือขนาดใหญ่จุคนได้ถึง ๕๐-๖๐ คน มีการร้องรำทำเพลง การละเล่นต่าง ๆ มาอย่างสนุกสนาน พวกที่คอยรับก็พลอยเล่นสนุกสนานไปด้วย ทั้งยังได้เตรียมอาหารคาวหวานไว้เลี้ยงดูกันอ้อมหน้าสำราญดีแล้วพวกรามัญหรือคนมอญนี้จึงนำดอกบัวไปบูชาหลวงพ่อโตส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งนำกลับไปบูชาพระคาถาพันที่วัดของตนในวันออกพรรษา จากความร่วมมือร่วมใจกันทำบุญและเลี้ยงดูเล่นสนุกสนานร่วมกันทุกปีนี้เอง จึงมีผู้สันนิษฐานว่าคงจะก่อให้เกิดความคุ้นเคยอันส่งผลให้การรับ-ส่งบัวที่เคยรับส่งกันแบบยกมือพนมอธิษฐานแล้วจึงส่งให้มือต่อมือ เปลี่ยนรูปแบบไปบ้างอย่าง ที่เห็นในปัจจุบัน มีประวัติด้วยว่าประเพณีนี้จะเสื่อมสูญเหมือนกันถ้าไม่ได้นายขึ้น วรศิริ นายอำเภอ บางพลีในช่วงระหว่างปี ๒๔๗๘-๒๔๘๑ เห็นถึงความดีงามของประเพณีและได้ทำการฟื้นฟูส่งเสริมให้ยั่งยืนมาทุกวันนี้ และนับเป็นครั้งแรกที่ภาคราชการเข้าไปเกี่ยวข้องกับงานประเพณีรับบัวของชาวบางพลี สำหรับปีนี้ทางอำเภอบางพลีจะจัดงานเพิ่มจากที่เคยจัดสองวันเป็นสามวัน โดยกำหนดเริ่มงานตั้งแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม ถึง ๑๗ ตุลาคม^{๔๓}

ดอกบัวที่ชาวต่างบ้านได้รับจากชาวบางพลีนั้นก็จะเป็นไปบูชาพระในวันเทศกาลออกพรรษตามวัดในหมู่บ้านของตน ส่วนใหญ่จะนำไปบูชาพระสมุทรเจดีย์ที่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา อำเภอเมืองสมุทรปราการ

จากนั้นพวกชาวรามัญก็มีสการหลวงพ่อโตพร้อมทั้งขนานันต์หลวงพ่อโตไปเพื่อเป็นศรัทธาและลากลับถิ่นฐานเดิมที่ปากลัดและนำดอกบัวไปบูชาพระคาถาพันปี ต่อมาพอถึงกำหนดเดือน ๑๑ ขึ้น ๑๔ ค่ำ คนไทยบางพลีก็รวบรวมดอกบัวไว้ที่วัดบางพลีใหญ่ตามคำขอของชาวรามัญ พวกชาวรามัญก็จะมารับดอกบัวทุกปี การมาจะมาในเวลากลางคืน มาโดยเรือขนาดจุ ๕๐-๖๐ คน จะ

^{๔๓} ท้องฟ้าไทย.คอม, “ประเพณีรับบัว โยนบัว-สมุทรปราการ”, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล, <https://www.xn--72c5aba9c2a3b8a2m8ae.com/>. (๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑).

มาถึงวัดประมาณตี ๑-๔ ของทุกครั้งที่มาและมีการตีฆ้องร้องเพลงตลอดทางอย่างสนุกสนาน พร้อมทั้งมีการละเล่นต่างๆในเรือ ผู้ที่คอยต้อนรับก็พลอยสนุกสนานไปด้วยไมตรีจิตอันดียิ่ง คนไทยได้ทำอาหารคาวหวานต่างๆเลี้ยงรับรองโดยใช้ศาลาวัดเป็นที่เลี้ยงอาหารกันเมื่ออิมหน้าสำราญแล้วก็นำดอกบัวไปมนัสการหลวงพ่อบ๊ว จากนั้นก็นำดอกบัวกลับไปบูชาพระคาถาพันที่ปากัด

สาระ

"การเป็นผู้มีน้ำใจไมตรี" เป็นลักษณะเด่นของคนไทยประการหนึ่ง คงไม่ปฏิเสธกันว่าคนไทยเป็นผู้ที่ร่าเริงน้ำใจ ยากที่จะหาประชากรในประเทศใดในโลกเทียมได้ แม้แต่ชาวต่างประเทศก็ยอมรับในความมีน้ำใจไมตรีของคนไทยเช่นกัน จนได้ให้สมญาประเทศไทยว่า "สยามเมืองยิ้ม" ดังเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้วนั่นเอง และชาวอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการมีสิ่งหนึ่งที่ช่วยยืนยันถึงความเป็นผู้มีน้ำใจไมตรีของคนไทยเช่นกัน สิ่งนั้นคือ มรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษของชาวบางพลีได้มอบไว้ให้ลูกหลานของตน นั่นคือ "ประเพณีรับบัว" ประเพณีรับบัว เป็นประเพณีเก่าแก่ที่เกิดขึ้นและจัดขึ้นในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มาช้านานแต่เพิ่งปรากฏหลักฐานในราว พ.ศ.๒๔๖๗ ว่าเดิมจัดในวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปี และจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ชาวอำเภอบางพลี ได้เล่าให้ฟังเกี่ยวกับประเพณีรับบัวว่า "ในสมัยก่อนโน้น อำเภอบางพลี มีดอกบัวมากมายตามลำคลองหนองบึงต่างๆเป็นที่ต้องการของพุทธศาสนิกชน ในอันที่จะนำไปบูชาพระ เหตุที่เกิดประเพณีรับบัวเกิดจากชาวอำเภอพระประแดง และชาวอำเภอมืองสมุทรปราการ ที่เป็นชาวมอญ ต้องการนำดอกบัวไปบูชาพระคาถาพันและบูชาพระในเทศกาลออกพรรษา

ดังนั้นเมื่อถึงวันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๑ ประชาชนทั้งสองอำเภอนี้ ได้ชักชวนกันพายเรือมาตามลำคลองสำโรงเพื่อมาเก็บดอกบัว เมื่อเก็บได้เพียงพอแล้วก็จะเดินทางกลับบ้านของตนในวันรุ่งขึ้น (ขึ้น ๑๔ ค่ำ) ต่อมาชาวอำเภอบางพลี มีน้ำใจที่จะอำนวยความสะดวกให้ในฐานะที่ตนเป็นเจ้าของบ้าน เมื่อถึงวันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปี ก็จะร่วมแรงร่วมใจกันเก็บดอกบัวและเตรียมอาหารคาวหวานไว้เพื่อรอรับชาวอำเภอพระประแดงและชาวอำเภอมืองฯ เข้าตรู่ของวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ ขบวนเรือพายของชาวอำเภอพระประแดงและชาวอำเภอมืองฯก็จะมาถึงหมู่บ้านบางพลีใหญ่ เมื่อรับประทานอาหารที่ชาวอำเภอบางพลีเตรียมไว้ต้อนรับจนอิมหน้าสำราญดีแล้ว ก็จะพายเรือไปตามลำคลองสำโรง เพื่อขอรับดอกบัวจากชาวอำเภอบางพลีทั้งสองฝั่งคลอง การส่งมอบดอกบัวจะทำการอย่างสุภาพ คือส่งและรับบัวกันมือต่อมือ โดยผู้ให้และผู้รับพนมมือตั้งจิตอธิษฐานอนุโมทนาผลบุญร่วมกัน การกระทำเช่นนี้เองจึงได้ชื่อว่าการ "รับบัว" เมื่อปฏิบัติติดต่อกันหลายปี จึงได้กลายเป็น "ประเพณีรับบัว" ไปในที่สุด" นับตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๖๘ ถึงปัจจุบัน ชาวอำเภอบางพลีต่างยังไม่แน่ใจว่าตนโชคดีหรือโชคร้ายกันแน่ที่พื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ได้กลายเป็นจุดที่นักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความสนใจที่จะมาลงทุนทำกิจการต่างๆ เนื่องจาก อำเภอบางพลี อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร การคมนาคมสะดวกและเป็นแหล่งที่สามารถรองรับความเจริญจากกรุงเทพฯ ได้โดยตรง จึงได้พากัน

มาลงทุนตั้งโรงงานอุตสาหกรรมทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่มาก ปัจจุบันอำเภอบางพลีมีโรงงานอุตสาหกรรมเกือบ ๘๐๐ แห่ง นอกจากนี้หมู่บ้านจัดสรรก็ผุดขึ้นราวกับดอกเห็ด สนามกอล์ฟ ขนาดใหญ่หลายแห่ง มีไว้เพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของผู้มีอันจะกินเพียงระยะเวลาไม่ถึง ๑๐ ปี สภาพของอำเภอบางพลี เปลี่ยนไปราวกับหน้ามือเป็นหลังมือ จากสังคมชนบทที่ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีความสุขตามอัตภาพ กลายเป็นสังคมเมืองอุตสาหกรรม ชาวบ้านหลายครอบครัวได้กลายเป็น "เศรษฐีใหม่" ภายในพริบตา โดยการขายที่ดินให้กับนักลงทุนในราคาสูงลิ่ว ปัจจุบันสภาพสังคมในอำเภอบางพลี ไม่แตกต่างไปจากสังคมกรุงเทพฯ เท่าใดนัก ทั้งด้านค่าครองชีพ การจราจร การแข่งขัน ประกอบธุรกิจ ฯลฯ ในสถานะเช่นนี้แม้แต่ชาวบางพลีที่เป็นคนเก่าแก่เองก็ปฏิเสธไม่ได้ว่ามีส่วนทำให้ประเพณีรับบัวเปลี่ยนรูปโฉมจากเดิม กล่าวกันว่า "ประเพณีรับบัวก็เปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ในอำเภอบางพลีที่ต้องมีการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน เพื่อมิให้ตนต้องสูญหายไปจากโลกนี้"^{๔๔}

๒.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ซึ่งนักวิจัยหลายท่านได้วิจัยไว้ดังนี้

๑. งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ภัชรบถ ฤทธิ์เต็ม ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัด” จากผลการสำรวจความพึงพอใจการท่องเที่ยววัดในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสถานที่ท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนความพึงพอใจในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านกลยุทธ์การท่องเที่ยว ด้านบุคลากร และด้านประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าสิ่งที่วัดควรปรับปรุง เรียงตามลำดับ ๓ ลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การจัดหาถังขยะและจัดระเบียบสถานที่ทิ้งขยะให้เพียงพอ ร้อยละ ๗๙.๘ การดูแลรักษาความสะอาดของห้องน้ำ ร้อยละ ๗๔.๐ และ ควรมีแผนผังแสดงแหล่งท่องเที่ยวในวัด ร้อยละ ๖๐.๓

จากผลการศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในวัด สรุปได้ดังนี้

^{๔๔} ท่องทั่วไทย.คอม, “ประเพณีรับบัว โยนบัว-สมุทรปราการ”, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล, <https://www.xn--72c5aba9c2a3b8a2m8ae.com/>. (๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑).

๑. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ การจัดทำผังการใช้สอยพื้นที่ของวัด การจัดทำแผนพัฒนาวัดทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และการจัดทำแผนพัฒนาฟื้นฟูโบราณสถานหรือวัดร้าง

๒. การจัดการระบบสื่อความหมาย ได้แก่ การจัดทำข้อมูลและฐานข้อมูลของวัดในระบบสารสนเทศ และการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัดในวันสำคัญหรือเทศกาลสำคัญ

๓. การจัดการบุคลากรการท่องเที่ยว ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรของวัดในด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนาจริยธรรมการท่องเที่ยวในวัด^{๔๕}

ดร.แมชิกฤษณา รักษาโฉม และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ:กระบวนการเปลี่ยนแปลง “เส้นทางบุญ” “สู่” เส้นทางธรรม” พบว่าเส้นทางท่องเที่ยวมี ๒ รูปแบบ ๓ เส้นทาง ดังนี้ รูปแบบที่ ๑) เส้นทางบุญ ซึ่งประกอบด้วย ๒ เส้นทาง คือ เส้นทางตำนานองค์พระธาตุและเส้นทางอภิวาทพระพุทธรูปคู่บ้านพระอริยสงฆ์คู่มือง รูปแบบที่ ๒) เส้นทางธรรม คือ เส้นทางรุ่งเรืองในพุทธธรรม แต่ละเส้นทางมีอัตลักษณ์และกระบวนการท่องเที่ยว ดังนี้

๑) เส้นทางตำนานองค์พระธาตุ มีพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าเป็นแหล่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเกิดเป้าหมายในการเดินทางกราบไหว้แสวงบุญ มีทั้งหมด ๑๐ พระธาตุ

๒) เส้นทางอภิวาทพระพุทธรูปคู่บ้านพระอริยสงฆ์คู่มือง มีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์และพระอริยสงฆ์เป็นแหล่งดึงดูด ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความเชื่อว่าไหว้พระพุทธรูปและทำบุญกับพระอริยสงฆ์ได้บุญมาก ได้ชื่อว่าเดินตามรอยพระอริยสงฆ์ และยังมีรูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ยังสืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้มีทั้งหมด ๑๐ วัด

๓) เส้นทางรุ่งเรืองในพุทธธรรม วัดอุประสงค์ของการไปคือเพื่อปฏิบัติธรรม หวังเพิ่มบุญสั่งสมความสงบ แสวงหาความจริงของชีวิต ลดความวุ่นวาย หวังการบรรลุธรรม ปฏิบัติตามแนวทางที่พระอริยสงฆ์ปฏิบัติไว้เป็นแบบอย่าง มีทั้งหมด ๑๐ วัด

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากเส้นทางบุญสู่เส้นทางธรรม พบว่าเส้นทางท่องเที่ยว ๓ เส้นทาง สามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบท่องเที่ยวได้ เส้นทางบุญสามารถเปลี่ยนเป็นเส้นทางธรรมได้ ในทำนองเดียวกันเส้นทางธรรมสามารถเปลี่ยนกลับเป็นเส้นทางบุญได้ เมื่อมีปัจจัยเข้ามากระตุ้น เช่น เส้นทางกราบไหว้พระธาตุและพระพุทธรูปมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ทำให้ขาดความสงบทำให้เริ่มมีการจัดการแบ่งพื้นที่ทำบุญกับพื้นที่ปฏิบัติธรรมให้เห็น

ส่วนเส้นทางปฏิบัติธรรมและเส้นทางไหว้พระอริยสงฆ์ซึ่งมีความเงียบสงบ เดิมเคยมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาทำบุญและปฏิบัติธรรมจำนวนมากครั้งที่พระอริยสงฆ์ยังมีชีวิตอยู่ นอกจากนี้

^{๔๕} ภัชรภณ ฤทธิ์เต็ม, “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัด”, **พุทธศาสนมหาบัณฑิต พระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

เส้นทางทั้งสองเส้นนี้ มีการผสมผสานกันสลับไปสลับมา อันเนื่องจากกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และกิจกรรมทางประเพณีทำให้เกิดเส้นทางบุญสู่เส้นทางธรรมและ จากแบบสอบถามพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนมากเป็นสุภาพสตรี สถานภาพโสด อายุเฉลี่ย ๒๑-๓๐ ปี การศึกษาส่วนใหญ่ปริญญาตรี เดินทางท่องเที่ยวเป็นคณะ ทราบข้อมูลจากญาติและเพื่อน ให้ความสนใจในการไหว้พระธาตุเป็นส่วนมาก นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่เป็นชาย สถานภาพโสดอายุเฉลี่ย ๒๑-๓๐ ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี มาท่องเที่ยวกับครอบครัว โดยบริษัทนำเที่ยว เคยมาเมืองไทยมากกว่า ๒ ครั้ง ทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจากแผ่นพับ เหตุผลในการเดินทางไปเยี่ยมชมนัดคือชมความงามของวัดและพุทธศิลป์ จากแบบสอบถามเจ้าอาวาสและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวพบว่า ผู้ดูแลจัดการท่องเที่ยวภายในวัด มีอายุมากกว่า ๖๐ ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีหน้าที่จัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเช่นการไหว้พระ การฝึกสอนสมาธิ

การศึกษาเส้นทางและประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าวัดกลุ่มตำนานองค์พระธาตุและกลุ่มพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์มีความพร้อมในทางกายภาพมากที่สุด วัดกลุ่มพระอริยสงฆ์และวัดกลุ่มปฏิบัติธรรมมีความพร้อมทางกายภาพ ระดับปานกลาง ในส่วนศาสนสถานนั้นรูปแบบของพระธาตุมีลักษณะคล้ายคลึงกันกระจายอยู่ทั่วภูมิภาค ส่วนใหญ่จำลองแบบจากพระธาตุพนม ศาสนวัตถุคือพระพุทธรูปปางมารวิชัยมีชื่อเสียงในความศักดิ์สิทธิ์ วัดพระอริยสงฆ์ส่วนใหญ่นิยมสร้างเจดีย์พิพิธภัณฑสถานหรือพิพิธภัณฑ์ ในขณะที่วัดปฏิบัติธรรมมีสภาพป่าที่สมบูรณ์ บางท้องถิ่นชุมชนเป็นผู้ก่อตั้งชมรมในวัดให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพและสุขภาพ มีรูปแบบการสื่อสารธรรมผ่านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรมหรือสื่อพุทธธรรมและคติธรรมตามต้นไม้ ยิ่งไปกว่านั้นวัดเหล่านี้มีส่วนช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ส่งเสริมแรงงานในท้องถิ่นชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดแผนการจัดงาน มีส่วนร่วมจัดงาน มีร่วมในการจัดเก็บรายได้ของวัด บางวัดมีความขัดแย้งกับกรรมการวัดในเรื่องทรัพย์สินของวัด

จากการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าพระสงฆ์มีการตื่นตัวและปรับปรุงวัดเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เกิดการสร้างงาน การพัฒนาสาธารณูปโภคภายในวัด ในขณะเดียวกันภาระของพระสงฆ์ในการต้อนรับนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นรบกวนการปฏิบัติธรรมและบางวัดยังไม่มี การแบ่งพื้นที่ระหว่างนักท่องเที่ยวและที่พักพระสงฆ์ แม้ว่าการท่องเที่ยวจะนำมาซึ่งรายได้จำนวนมากถึงกระนั้นวัดก็ได้กระจายรายได้ไปสู่ชุมชนในรูปแบบการบำเพ็ญประโยชน์ เช่นมอบ

ทุนการศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนท้องถิ่นไม่แสดงอัตลักษณ์ทางท่องเที่ยว ยกเว้นงานเทศกาลประจำปี^{๔๖}

พระมหาธรรมาธิริย (มาตรา) ได้วิจัยเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขว (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า

๑. นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๗ อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี มีจำนวน ๑๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๐ มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ๑๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๐ มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษาจำนวน ๒๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๓

๒. นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขว (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขว (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ด้านสถานที่ ด้านการสร้างแรงจูงใจ และด้านการให้บริการ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๓. นักท่องเที่ยวที่มีอายุและอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขว (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขว (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยววัดหนองแขว (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ดังนี้

๔.๑ ด้านการพัฒนาจิตใจและปัญญา นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และหลักการในการทำบุญให้ทาน เห็นคุณค่าของพุทธศิลป์ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ได้รับความรู้ในการพัฒนาปัญญา ได้รับความรู้ในการฝึกสมาธิและปัญญา ได้รับความรู้และหลักธรรมเพื่อความกตัญญูรู้คุณ

๔.๒ ด้านการดำเนินชีวิต นักท่องเที่ยวดำเนินชีวิตด้วยความมีสติ ทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ไม่ประมาทในชีวิต มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เข้าถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งที่ระลึก ดำเนินชีวิตตามทำนองคลองธรรม

๔.๓ ผลที่ได้รับจากการเดินทางมาท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวรู้สึกมีความสุข จิตใจที่ฟุ้งซ่านก็สงบลง และมีสติมากขึ้น เมื่อมีสติมากขึ้น ก็ทำให้ทำงานได้ดีขึ้น ประสบความสำเร็จมากขึ้น มีกำลังใจในการฝ่าฟันอุปสรรคและผ่านพ้นไปได้ ต่อไปภายภาคหน้าจะกลับมากราบไหว้อีกเพื่อเป็น

^{๔๖}แม่ชีกฤษณา รักษาโถม,ดร. และคณะ, “รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ:กระบวนการเปลี่ยนแปลง “เส้นทางบุญ “สู่” เส้นทางธรรม””, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก.

ธรรมเนียมปฏิบัติสืบต่อไป ทำให้มีความมั่นใจในการดำเนินชีวิตมากขึ้น จิตใจที่กำลังกระวนกระวาย ว้าวุ่นที่วุ่นวายก็ระงับ เมื่อได้พบกับสิ่งที่ร้ายก็กลายเป็นดี

๕. แนวทางในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขวง (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น คือ ด้านสถานที่ควรช่วยกันรักษาและร่วมกันพัฒนา โดยเฉพาะเรื่องของความสะอาด เพราะความสะอาดถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ด้านการให้บริการ ควรเพิ่มสถานที่จอดรถ ห้องน้ำและปรับปรุงบริการร้านค้าร้านอาหาร เพิ่มถึงขยะ เพื่อสร้างความสะอาดแก่ผู้มาเที่ยว ส่วนด้านการสร้างแรงจูงใจ ควรเพิ่มกิจกรรมส่งเสริมความรู้ กิจกรรมพัฒนาจิตใจและปัญญา ควรมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของวัดผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลของการท่องเที่ยวและให้วัดเป็นที่รู้จักในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด^{๔๗}

มานิช พรหมปัญญา และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการเตรียมความพร้อมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” ผลการวิจัยพบว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธถูกดำเนินตามภายใต้นโยบายระดับชาติ ระดับ จังหวัด และระดับองค์การ โดยได้ระบุปัญหาของการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนนั้นยังขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน แหล่งท่องเที่ยวขาดเสน่ห์ทั้งยังขาด การถ่ายทอดความรู้ทางศาสนาโดยมีคฤหัสถ์ การสนองความต้องการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการสื่อสาร แหล่งท่องเที่ยวความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูงแต่การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวถูกเรียกร้องอยู่ในระดับกลางศักยภาพของ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของจังหวัดอุบลราชธานีนั้น ไม่ว่าจะเป็นด้านอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ที่โดดเด่น และภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับบริการที่พัก และอื่นๆ ส่วนหน่วยงานต่างๆ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนนั้น ควรส่งเสริมให้ มีส่วนร่วมในการวางแผนยุทธศาสตร์และกำหนดนโยบายต่างๆ โดยเน้นถึงสาระสำคัญของพุทธศาสนา มากกว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว ส่วนการดำเนินนโยบายนั้นควรดำเนินตามตัวชี้วัด มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา^{๔๘}

^{๔๗} พระมหาธัชธร สิริมงคล (มาตรา), “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขวง (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, *พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๔๘} มานิช พรหมปัญญา และคณะ, “แนวทางการเตรียมความพร้อมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน”, รายงานการวิจัย, วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๖): ๓๖.

๒. งานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา

พระสมุหอนุรักษ ธีรสกุลโก (ช่างเมือง) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัย พบว่า ๑. ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับได้ดังนี้ ๑) ด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด ๒) ด้านการพัฒนาศาสนสถาน ๓) ด้านการพัฒนาศาสนบุคคลหรือบุคลากรในวัด และ ๔) ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ๒. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล โดยภาพรวมประชาชน ที่มีเพศ และจำนวนครั้งในการมาท่องเที่ยววัดที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้สวนประชาชน ที่มีอายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ๓. ปัญหาส่วนใหญ่ในการพัฒนาวัด คือ ปัญหาเกี่ยวกับความสะอาด ขยะมูลฝอยมูลสุนัข มูลนก ห้องน้ำห้องสุขาไม่คอยสะอาด มีต้นไม้น้อยไม่คอยร่มรื่น เจ้าหน้าที่ของทางวัดที่ทำความสะอาด หรือทำงานในจุดต่างๆ มีน้อย ทั้งยังแต่งกายไม่คอยสุภาพ และปัญหาในเรื่องของกิจกรรมในวัดซึ่งมีการประชาสัมพันธ์น้อย จัดไม่ตรงกับวันหยุด จึงทำให้ไม่ทราบเรื่องและไม่สะดวกในการมาร่วมกิจกรรม ข้อเสนอแนะในการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ควรมีการจัดเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดและเจ้าหน้าที่ประจำในจุดต่างๆ ให้มากขึ้น และแต่งกายให้เรียบร้อย ในเรื่องการพัฒนาศาสนสถาน หากมีการสร้างใหม่ควรมีการคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก มีการวางผังใหม่ให้ดี มีการปลูกต้นไม้ให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดความร่มรื่นและเป็นการทำให้อมุขิตศนของวัดสวยงามน่ารื่นรมย การจัดกิจกรรมต่างๆ ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง และมีการบริหารจัดการในด้านต่างๆ ของวัดให้สมบูรณ์ เพราะหากวัดมีความพร้อมในการรองรับประชาชนที่มาวัดแล้ว ย่อมทำให้ประชาชนมาวัด แล้วเกิดศรัทธา เกิดความยินดี เกิดความสุขใจ มาทำบุญ ทำกุศลต่างๆ พร้อมทั้งการมาพักผ่อนหย่อนใจในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงพุทธได้^{๔๙}

พระครูวิมลศิลปกิจ (เรืองฤทธิ์ ธนปญโญ) และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบและสภาพแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย” สภาพการจัดการแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายด้านพุทธ ศิลปะ/สถาปัตยกรรมเหมาะสมกับเป็นแหล่ง

^{๔๙}พระสมุหอนุรักษ ธีรสกุลโก, (ช่างเมือง), “การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช, ๒๕๕๔).

เรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา จากค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า ความสวยงามของปะติมากรรมฝาผนังภายในวัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ความสวยงามของสถาปัตยกรรมภายในวัด และความสวยงามของจิตรกรรมฝาผนัง ภายในวัด ด้านความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว วัด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา จากค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อพบว่า มีป้ายชี้และรายละเอียดแจ้งถึงสถานที่ภายในวัดที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ย สูงสุด รองลงมาได้แก่ ที่จอดรถเพียงพอสำหรับผู้เข้าไปท่องเที่ยวภายในวัด จำนวนห้องน้ำเพียงพอกับผู้ไปท่องเที่ยว ด้านค่าใช้จ่ายของการเข้าท่องเที่ยวภายในวัด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า ราคาเครื่องสักการบูชามีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ราคาวัตถุมงคลมีความเหมาะสม และราคาอาหาร/เครื่องดื่มเหมาะสม ด้านแหล่ง เรียนรู้ที่เป็นสารประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านข้อเสนอแนะอื่นๆ ได้แก่ ควรมีศาลาที่พักเพิ่มขึ้น มีน้ำดื่มสะอาดไว้บริการ ปลุกไม้ในวรรณคดีหรือพุทธประวัติให้ศึกษาเรียนรู้ ความคิดเห็นของพระสงฆ์และผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนา เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาหรือเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงราย ในปัจจุบันและอนาคตอย่างไร ปัจจัยที่เป็นเครื่องดึงดูดใจนักท่องเที่ยว การจัดสถานที่ในวัดอย่างไรให้เหมาะสมที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวหรือเยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้ ปัญหาอุปสรรคของวัดด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในวัด (อนุรักษ์พุทธศิลป์ วัฒนธรรม ประเพณี) ส่วนใหญ่เกิดจากความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ไม่มีแนวคิดที่จะไปศึกษาเรียนรู้ในวัด นอกจากนั้น ระยะทางการเดินทางไกล ค่าใช้จ่ายมาก ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินระหว่าง เดินทางก็เป็นอีกหนึ่งของปัญหาอุปสรรค และงบประมาณในการดำเนินการเป็นอันดับแรก อันดับรองลงมาได้แก่ หน่วยงาน องค์กร ที่วัดนั้นอยู่ในพื้นที่ไม่ค่อยให้ความสนใจที่จะร่วมพัฒนาวัด บุคลากรภายในวัด ส่วนใหญ่ขาดความรู้ ประสบการณ์การจัดวัดให้เป็นสถานที่เรียนรู้ของนักท่องเที่ยว ชุมชน ไม่ได้เข้าไปร่วมกับการแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการเพราะเห็นว่าผู้ที่บริหารวัดนั้นมีภูมิความรู้ อยู่แล้ว ไม่กล้าไปแสดงความคิดเห็น^{๕๐}

^{๕๐} พระครูวิมลศิลปกิจ (เรืองฤทธิ์ ธนปญโญ) และคณะ, “การศึกษารูปแบบและสภาพแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา, ๒๕๕๕), หน้า ก-ข.

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธ และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบและกระบวนการจัดการ ท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย” พบว่า เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยทุกภูมิภาคจะมีเอกลักษณ์และความโดดเด่นเฉพาะที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ อย่างไรก็ตามปัญหาองค์ความรู้การอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา รวมทั้งการเตรียมความพร้อมเพื่อการรองรับสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ยังไม่ได้ถูกยกระดับให้เป็นที่น่าสนใจมากนัก โดยเฉพาะพื้นที่ภาคใต้ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติทุกระดับ เข้ามาท่องเที่ยวจำนวนมาก ควรผลักดันรูปแบบและเส้นทางการท่องเที่ยวประเภทใหม่ให้สามารถสร้างความยั่งยืนแก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศ ให้มีความหลากหลายมากขึ้นได้^{๕๑}

อารีย์ นัยพินิจ และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของวัดในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์” ผลการศึกษา พบว่านักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาในเทศกาลลอยกระทง รองลงมาคือเดินทางมาวัดในเทศกาลสงกรานต์และ/หรือ ปีใหม่ เดินทางมาวัด ในเทศกาลเข้าพรรษา-ออกพรรษา โดยกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมามากที่สุดคือเดินทางมาวัด เพื่อการตักบาตรถวายทาน เวียนเทียนในวันสำคัญต่างๆ ทางศาสนา ส่วนมากเดินทางมาวัดโดยรถยนต์ส่วนตัว ศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของวัดในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ๑) องค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจ ๒) องค์ประกอบด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ๓) องค์ประกอบด้านที่พัก ๔) องค์ประกอบ ด้านความปลอดภัย มี ๕) องค์ประกอบด้านกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว กิจกรรมสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาจะมีมากในช่วงเทศกาลวันสำคัญทางศาสนา ๖) องค์ประกอบด้านรายการนำเที่ยว ๗) องค์ประกอบทางด้านการสังคม อย่างไรก็ตามจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าควรมีการศึกษาถึงรูปแบบการจัดการระบบการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวให้เป็นโปรแกรมรวมถึงการจัดการผลประโยชน์ให้ลงไปถึงชุมชนเพิ่มขึ้นด้วย^{๕๒}

จุฑาภรณ์ หินซุย ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษาวัดประชาคมวนาราม อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลจากการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ๑) วัดมีการปกครองภายในวัด มีองค์กรในการดูแลการปกครอง โดยเรียงจากเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เรื่อยไปตามลำดับ มีเจ้าหน้าที่ของวัดทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และประสานงานสำหรับผู้เข้ามาติดต่อปฏิบัติธรรม มีคณะกรรมการวัดซึ่งคัดเลือกจากคณะสงฆ์ จำนวน ๒๐ รูป และคณะกรรมการวัดซึ่งเป็น

^{๕๑}พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธ และคณะ, “การพัฒนารูปแบบและกระบวนการจัดการ ท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย”, รายงานการวิจัย, (กรมเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๘-พ.

^{๕๒}อารีย์ นัยพินิจ และคณะ, “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของวัดในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์”, วารสารปัญญาภิวัฒน์ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ ประจำเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๖: ๓๑-๓๒.

บุคลากรภายนอก คัดเลือกจากผู้แทนหน่วยงานราชการและลูกศิษย์ ทำหน้าที่ติดต่อและประสานงาน การดำเนินกิจกรรมต่างๆ มีการแยกเขตพื้นที่ฝ่ายคณะสงฆ์และแม่ชีอย่างชัดเจน ๒) วัดขาดกิจกรรม ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การ ท่องเที่ยวของจังหวัดร้อยเอ็ด ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน องค์กรเอกชนและหน่วยงาน รัฐอื่นๆ ในการวางแผนการตัดสินใจ และการดำเนินการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธแบบมี ส่วนร่วมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านการประชาสัมพันธ์ การพัฒนา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก เส้นทางคมนาคมยังไม่สามารถสนองต่อความสะดวก นักท่องเที่ยวได้ ๓) ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ คือ สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว เชิงพุทธระหว่าง หน่วยงานภาครัฐ บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อร่วมกันส่งเสริมกิจกรรมในทุกวันสำคัญทาง พุทธศาสนา ระดมทรัพยากรทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวให้ สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดร้อยเอ็ด พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทาง คมนาคมการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ให้สามารถสนองต่อความต้องการของ นักท่องเที่ยวได้ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้รู้จักมากขึ้น^{๕๓}

ปรีดา ไชยา ได้วิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสกลนคร ประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในระดับค่อนข้างมากต่อทุกปัจจัยความสำคัญ ของการท่องเที่ยวเชิงพุทธ และก็มีคามพึงพอใจมากต่อทุกปัจจัยการตอบสนองความต้องการ ท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสกลนคร และพบ ๓ องค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยว เชิงพุทธคือ องค์ประกอบจิตวิญญาณมรดกวัฒนธรรมศาสนา องค์ประกอบความมีชื่อเสียงพิเศษ สำหรับการแนะนำบอกต่อ และองค์ประกอบตัวกระตุ้นการวางแผนท่องเที่ยว ซึ่งทั้ง ๓ องค์ประกอบ มีความสัมพันธ์ต่อการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยองค์ประกอบด้านจิตและ วิญญาณทางมรดกและวัฒนธรรมทางศาสนามีอิทธิพลต่อการตอบสนองความต้องการของ นักท่องเที่ยวชาวไทยมากที่สุด ส่วนองค์ประกอบความมีชื่อเสียงพิเศษสำหรับการแนะนำบอกต่อและ องค์ประกอบตัวกระตุ้นการวางแผนท่องเที่ยวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๕๔}

สายชล ปัญญชิต และภูเบศ วณิชขานนท ได้วิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวทาง พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของภาคใต้ : การพัฒนาเส้นทางและผลกระทบ” ผลการศึกษา พบว่า ประการที่หนึ่ง การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในภาคใต้ มีรูปแบบเป็นการบูรณา

^{๕๓}จุฑาภรณ์ หินซุย, “แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษาวัดประชาคมวนาราม อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด”, **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น ๒๕๕๗).

^{๕๔}ปรีดา ไชยา, “การท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสกลนคร ประเทศไทย”, **บทความงานวิจัย**, (คณะ การท่องเที่ยวและการโรงแรม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๘), **วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ**, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, Vol ๘ (๒๐๑๖): ฉบับพิเศษ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘: ๒๒๓.

การความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้านการท่องเที่ยว เครือข่าย ชุมชน และวัด โดยรูปแบบการท่องเที่ยวประเภทนี้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด เพราะมุ่งเน้นส่งเสริมการอธิบายความรู้ทางพระพุทธศาสนาให้กับนักท่องเที่ยวผ่านช่องทางที่หลากหลาย อาทิการอธิบายผ่านพุทธศิลปกรรม สื่อประชาสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งเอกสารที่จะมีผู้นำท่องเที่ยวคอยอธิบายเพิ่มเติม โดยสามารถเชื่อมโยงวิถีการท่องเที่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างสอดคล้องกัน ประการที่สอง พบว่าเส้นทางการท่องเที่ยว ทางพระพุทธศาสนาในภาคใต้มีสามเส้นทางที่สำคัญได้แก่ ๑) เส้นทางพุทธธรรมเชิงบูรณาการการท่องเที่ยวตามจารึกประวัติศาสตร์ศรีวิชัยและพระธาตุแดนใต้ ๒) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงธรรมะ ๓) เส้นทางท่องเที่ยววิถีชีวิตคู่วิถีธรรม เส้นทางธรรมแหล่งท่องเที่ยว ศูนย์รวมจิตใจ ชุมชน ประการที่สาม การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในภาคใต้มีส่วน ส่งเสริมกระบวนการทำงานและการปรับปรุงการเรียนรู้เพื่อการแก้ไขปัญหา ส่งผลให้เกิดการพัฒนากิจกรรมตลอดจนการบริหารจัดการของเครือข่ายชุมชนและวัด ด้านการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม^{๕๕}

กรณีศึกษา คำดี ได้วิจัยเรื่อง “วัดและศาสนสถานในมิติของการท่องเที่ยว” ผลการวิจัยพบว่า ๑. มุมมองของพระภิกษุที่มีต่อการท่องเที่ยวภายในวัด คือ พระภิกษุต้องการให้เข้ามาปฏิบัติธรรมเป็นหลัก และพักผ่อนหย่อนใจเป็นเรื่องรอง ๒. ความคาดหวังของพระภิกษุที่มีต่อนักท่องเที่ยว อยากให้นักท่องเที่ยวมาปฏิบัติธรรม โดยให้ปฏิบัติตามครูบาอาจารย์ ๓. ความคาดหวังของพระภิกษุที่มีต่อชุมชนและชาวบ้านอยากให้ชุมชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือวัด อยากให้ปฏิบัติตามข้อวัตร อยากให้มาทำบุญตามประเพณี อยากให้สนับสนุนกิจกรรมของวัด มุมมองของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวภายในวัด มี ๒ แนวคิด แนวคิดที่ ๑ เห็นด้วย แนวคิดที่ ๒ ไม่เห็นด้วย เพราะวัดควรเป็นที่ประกอบศาสนกิจและศาสนพิธี ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อวัด วัดควรเป็นแหล่งเรียนรู้หลักธรรม คำสอนของศาสนา อยากสนทนาธรรม โดยเฉพาะเรื่องการศึกษา การปฏิบัติ การทำสมาธิ การภาวนา ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนและชาวบ้าน ชุมชนควรให้ความร่วมมือเมื่อสอบถามข้อมูลการท่องเที่ยว มุมมองของชุมชนและชาวบ้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในวัด ชุมชนเห็นด้วยกับการท่องเที่ยวแนวพุทธและท่องเที่ยวเชิงพักผ่อนหย่อนใจ ความคาดหวังของชุมชนและชาวบ้านที่มีต่อ

^{๕๕} สายชล ปัญญชิต และภูเบศ วนิชขานนท, “การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของภาคใต้ : การพัฒนาเส้นทางและผลกระทบ”, *บทความงานวิจัย, วารสารสังคมศาสตร์*, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ ๑๘ ฉบับเดือนมกราคม-ธันวาคม ๒๕๕๘, หน้า ๒๔๘.

วัด วัดควรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ศาสนา ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่นของทั้งผู้ใหญ่และเยาวชน ความคาดหวังของชุมชนและชาวบ้านที่มีต่อนักท่องเที่ยว อยากให้นักท่องเที่ยวให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎของวัด และช่วยรักษาสภาพแวดล้อม ข้อเสนอแนะในการวิจัย ควรเปิดโอกาสให้ผู้นำและคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการ ควรจัดหาสิ่งของพื้นบ้านที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อจัดแสดงพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมและศาสนา ควรจัดแบ่งเขตบริเวณท่องเที่ยวและร้านค้าให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ควรมีการสร้างสื่อต่างๆ ในการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายยิ่งขึ้น โดยการจัดทำวีดีโอ ข้อมูลประวัติสถานที่ท่องเที่ยว คู่มือการเกี่ยวกับท่องเที่ยว ควรมีมัคคุเทศก์พหุภาษาสถานที่ และอธิบายประวัติความเป็นมา ประโยชน์ความสำคัญของสถานที่ควรมีห้องสนทนาธรรม ให้พระสนทนาธรรมะด้วยภาษาง่ายๆ เข้าใจได้ไม่ยาก^{๕๖}

วงศ์ระวิทย์ น้อมนำทรัพย์ ได้วิจัยเรื่อง “แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยว่า

๑. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครปฐม มีวิสัยทัศน์ คือ “จังหวัดนครปฐมจะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของโลก เพื่อปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาให้มีมาตรฐานและคุณภาพระดับโลกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และเป็นต้นแบบการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน”

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ คือ ๑) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา เพื่อปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ๒) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ๓) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา เพื่อสนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และกระจายรายได้สู่ชุมชน และ ๔) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา เพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน .

๒. ผลการประเมินแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครปฐม พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก จึงยืนยันให้เห็นว่าแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีความ

^{๕๖} กรรณิกา คำดี, “วัดและศาสนสถานในมิติของการท่องเที่ยว”, บทความการวิจัย, วารสารบัณฑิตศึกษา, มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๘: หน้า ๑๗๖.

เหมาะสมกับจังหวัดนครปฐม สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ และเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาต่อไป^{๕๗}

พระสินชัย ปริบูรณ์ (ช่างตี) ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนางานบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานของวัด ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ความคิดเห็นของประชาชนมีต่อแนวทางการพัฒนางานบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานของวัดในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าการพัฒนางานบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานของวัดในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านการเงิน ด้านคน และด้านการบริหารจัดการตามลำดับ ๒) ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ และตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนางานบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานของวัดในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน ส่วนประชาชนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนางานบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานของวัดในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน และ ๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนางานบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานของวัด ดังนี้ ปัญหาและอุปสรรค คือ ช่างที่มีฝีมือเพื่อช่วยงานซ่อมแซมบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานภายในวัดขาดความชำนาญและเป็นงานฝีมือหายาก ค่าใช้จ่ายสูง เป็นงานเฉพาะด้าน จึงมีแนวทางในการพัฒนางานบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานของวัด แนวทางแก้ไขดังนี้ ส่งเสริมพระเณรให้มีความรู้ในงานบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานวัด เพิ่มเป็นหลักสูตรเฉพาะสำหรับพระเณร ดูกานเพื่อเพิ่มประสบการณ์และเรียนรู้วิธีการใหม่ๆ ที่ทันสมัยในการก่อสร้าง มีการวางแผนงานให้รอบด้านในการดูแลรักษาศาสนสถาน การควบคุมค่าใช้จ่ายงบประมาณ วัสดุก่อสร้างมีมาตรฐานมีความชัดเจน จัดสรรทุนทรัพย์ในการดำเนินการให้รอบคอบ สร้างสรรค์ในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ในการใช้สอยทั้งทางพระศาสนาและชุมชน^{๕๘}

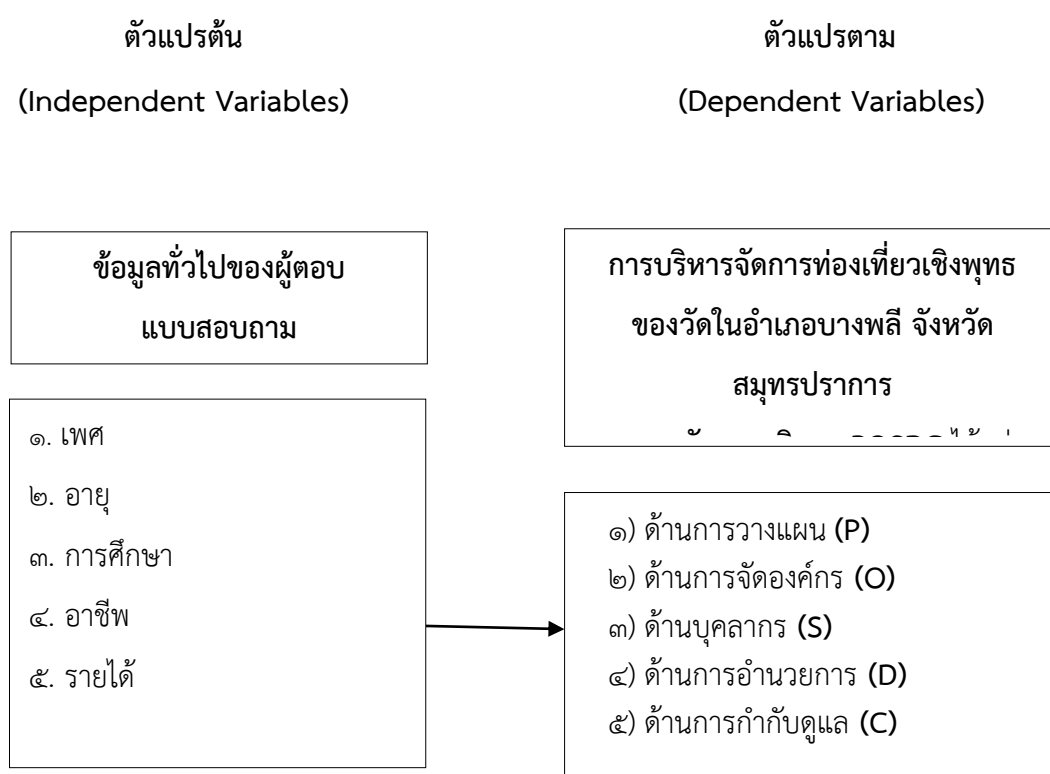
สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงศาสนา เป็นรูปแบบของท่องเที่ยวเฉพาะด้านที่มีกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวนมากให้ความสนใจเกี่ยวกับการศึกษาศาสนาหรือลัทธิ ชื่นชมสถาปัตยกรรมหรือประวัติศาสตร์ และบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การนมัสการเกจิอาจารย์ รวมถึงการปฏิบัติกิจกรรมของแต่ละศาสนา

^{๕๗} วงศ์ระวิทย์ น้อมนำทรัพย์, “แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครปฐม”, **ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา, ๒๕๕๙).

^{๕๘} พระสินชัย ปริบูรณ์ (ช่างตี), “แนวทางการพัฒนางานบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานของวัด ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี”, **สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช, ๒๕๖๐).

๒.๓ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยนำหลักการบริหาร “POSDC” การท่องเที่ยวมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้ O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล^{๕๙} ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

^{๕๙} ประยูร ธรรมจิตโต, พุทธวิธีในการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓-๕.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา เอกสาร วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการ ดำเนินการวิจัย ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ กลุ่มเป้าหมาย / ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่มีเนื้อหาสนับสนุนผลการวิจัยชัดเจนมากขึ้น สำหรับวิธีการวิจัย ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

๓.๒ กลุ่มเป้าหมาย / ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

กลุ่มเป้าหมาย

๓.๒.๑ ประชากร

ได้แก่ พุทธศาสนิกชนที่เดินทางไปท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ในงานประเพณีตักบาตรดอกไม้วัดบางโหลงใน และประเพณีการโยนบัววัดบางพลีใหญ่ใน ประจำปี ๒๕๖๑

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ พุทธศาสนิกชนที่เดินทางไปท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ในงานประเพณีตักบาตรดอกไม้วัดบางโหลงใน และประเพณีการโยนบัววัดบางพลีใหญ่ใน จำนวน ๓๘๔ คน^๑

เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นขนาด ตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ ๕ (กัลยา วาณิชยปัญญา, ๒๕๔๙, หน้า ๗๔) ซึ่งสูตรในการคำนวณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

สูตร

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{E^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดตัวอย่าง

P แทน สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยกำลังสุ่ม ๐.50

Z แทน ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (ระดับ 0.05)

E แทน ค่าความผิดพลาดสูงสุดที่เกิดขึ้น = 0.05

แทนค่า

$$n = \frac{(0.05)(1 - 0.5)(1.96)^2}{(0.05)^2}$$

^๑สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสมุทรปราการ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล, http://spk.onab.go.th/index.php?option=com_content&view. [๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๑].

$$= 384.16$$

ใช้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย ๓๘๔ คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละ โดยมีความผิดพลาด ไม่เกินร้อยละ ๕ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ เพื่อความสะดวกในการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ๓๘๔ ตัวอย่าง

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

๑) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม จำนวน ๘ รูป/คน ดังนี้

๑. กลุ่มผู้บริหารตัวแทนผู้บริหาร หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรม ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เช่น อบต.

๒. กลุ่มกรรมการ ประเพณีตักบาตรดอกไม้วัดบางโหลงใน

๓. กลุ่มกรรมการ ประเพณีการโยนบัว วัดบางพลีใหญ่ใน

ตารางที่ ๓.๑ รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง/ที่อยู่
๑.	พระราชเสนาบดี	เจ้าคณะตำบลบางพลี
๒.	พระอมรรวัชรธรรม	เจ้าอาวาส วัดบางโหลงนอก
๓.	พระกิตติวิสุทธวิวัฒน์	เจ้าอาวาส วัดบางโหลงใน
๔.	พระใบฎีกาสำเนียง อาจารย์สมปนโน	พระสอนศีลธรรมโรงเรียนวัดบางโหลงใน
๕.	ดร.เอกชัยณัฐ เมธาธัญรัตน์	ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบางโหลงใน
๖.	นายบุญเลิศ กล้าเหว่า	ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบางโหลงนอก
๗.	นางลลิตาดา ศรีจำรุญ	รองกรรมการ บจก.เอสพีจี เอ็นจิเนียริง แอนด์ ซัพพลาย
๘.	นายไพฑูรย์ อ้นเจริญ	ประธานศิษย์เก่าครูสมาธิสาขา ๖ วัดบางโหลงใน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถามโดยการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยเนื้อหาของแบบสอบถามครอบคลุม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ๓ ตอนคือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการวางแผน (P) ๒) ด้านการจัดองค์กร (O) ๓) ด้านบุคลากร (S) ๔) ด้านการอำนวยการ (D) และ ๕) ด้านการกำกับดูแล (C) โดยได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องปริมาณความคิดเห็นที่ผู้ตอบเห็นว่าตรงกับตนเอง เพียงระดับเดียวจาก ๕ ระดับ (Rating Scale) ทั้ง ๕ ด้าน จำนวน ๒๕ ข้อ คือ

๑) ด้านการวางแผน (P)	จำนวน	๕	ข้อ
๒) ด้านการจัดองค์กร (O)	จำนวน	๕	ข้อ
๓) ด้านบุคลากร (S)	จำนวน	๕	ข้อ
๔) ด้านการอำนวยการ (D)	จำนวน	๕	ข้อ
๕) ด้านการกำกับดูแล (C)	จำนวน	๕	ข้อ

ตอนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

โดยคำถามในตอนที่ ๒ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Likert Scale) ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	๕	คะแนน
มาก	ให้คะแนน	๔	คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	๓	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	๒	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	๑	คะแนน

การแปลผล

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ - ๕.๐๐ แปลผลว่า อยู่ในระดับมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ - ๔.๔๙ แปลผลว่า อยู่ในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ - ๓.๔๙ แปลผลว่า อยู่ในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ - ๒.๔๙ แปลผลว่า อยู่ในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๔๙ แปลผลว่า อยู่ในระดับน้อยที่สุด

๑) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑. ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย
๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจาก อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
๔. สร้างเครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์
๕. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
๖. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ
๗. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
๘. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๓) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือ ที่สร้างไว้
๒. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธาน และกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ ท่าน

- ๑) พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร.

๒) พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ดร.

๓) ผศ.ดร. เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

๔) ผศ.ดร. อนุวัต กระสังข์

๕) ผศ.ดร. รัฐพล เย็นใจมา

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruence Index : IOC) ได้ค่ามากกว่า ๐.๕ ขึ้นไปทุกข้อ

๓. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) แก่บุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient)^๒ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๗๑

๔. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงใน การวิจัยต่อไป

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสังเกต และเครื่องมือการบันทึก เพื่อค้นหาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีสาระสำคัญของการสัมภาษณ์ดังนี้

๑. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

๒. การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการวางแผน (P) ๒) ด้านการจัดองค์กร (O) ๓) ด้านบุคลากร (S) ๔) ด้านการอำนวยความสะดวก (D) และ ๕) ด้านการกำกับดูแล (C)

การหาคุณภาพเครื่องมือ

^๒สิน พันธุ์พินิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๑๙๑.

๑. นำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์แล้วผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา(content validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (index of item objective congruence, IOC) ทั้งนี้สามารถพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า ตั้งแต่ ๐.๕ ขึ้นไป โดยใช้เกณฑ์^๓ ดังนี้

- +๑ หมายความว่า มั่นใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้อง
- ๐ หมายความว่า ไม่มั่นใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้อง
- ๑ หมายความว่า ข้อคำถามไม่มีความสอดคล้อง

๒. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ผลการตรวจสอบพบว่าแบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ๐.๘๐ - ๑.๐๐

๓. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับพุทธศาสนิกชน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน ที่ไม่ได้ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, Alpha Coefficiency) จากนั้นนำแบบสอบถามดังกล่าวเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ แก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

๑) ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงเจ้าอาวาสทั้ง ๒ วัด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนที่ร่วมท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๒) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บข้อมูล โดยนำแบบสอบถามจำนวน ๓๘๔ ฉบับ โดยแจกกับประชาชนที่ร่วมท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเองแล้วนำมาตรวจสอบความ

^๓ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๕๗.

ถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน ๓๘๔ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

๓) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้

๑) การรวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ตามความคิดเห็น ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการวางแผน (P) ๒) ด้านการจัดองค์กร (O) ๓) ด้านบุคลากร (S) ๔) ด้านการอำนวยการ (D) และ ๕) ด้านการกำกับดูแล (C)

๒) การขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ และขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการหลักสูตร เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์

๓) การสัมภาษณ์พระสงฆ์และประชาชนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ๘ รูป/คน

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติในการศึกษาค้นครั้งนี้จะใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและนำมาจัดทำเป็นรายงานในรูปของตารางประกอบความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ข้อมูลในการพรรณนาลักษณะประชากรที่ศึกษา ดังนี้

๑. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สำหรับการอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๒. สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอ

บางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านการวางแผน (P) ๒) ด้านการจัดองค์กร (O) ๓) ด้านบุคลากร (S) ๔) ด้านการอำนวยการ (D) และ ๕) ด้านการกำกับดูแล (C) สถิติที่ใช้ คือ ใช้การทดสอบค่าที (t-test) กรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ได้แก่ เป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงพุทธ ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ให้เห็นองค์ประกอบตามลักษณะของข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยอาศัยข้อมูลเชิงคุณภาพมาประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามลำดับต่อไป

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ๒. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และ ๓. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๘๔ คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์จำนวน ๘ รูป/คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๔.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓๘๔ คน จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๓๘๔)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๑๕๑	๓๙.๓
หญิง	๒๓๓	๖๐.๗
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐
๒. อายุ		
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๑๙	๔.๙
๒๐-๓๐ ปี	๑๓๗	๓๕.๗
๓๑-๔๐ ปี	๑๒๑	๓๑.๕
๔๑ ปี ขึ้นไป	๑๐๗	๒๗.๙
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐
๓. วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๑๐๓	๒๖.๘
ปริญญาตรี	๑๗๙	๔๖.๖
สูงกว่าปริญญาตรี	๑๐๒	๒๖.๖
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐
๔. อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	๒๖	๖.๘
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๗๕	๑๙.๕
ธุรกิจส่วนตัว	๖๒	๑๖.๑
รับจ้าง / พนักงานบริษัท	๑๐๕	๒๗.๓
พ่อบ้าน / แม่บ้าน	๖๔	๑๖.๗
อื่นๆ	๕๒	๑๓.๕
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

(n=๓๘๔)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๕. รายได้		
ไม่เกิน ๑๕,๐๐๐ บาท	๘๔	๒๑.๙
๑๕,๐๐๑ – ๒๕,๐๐๐ บาท	๑๙๕	๕๐.๘
๒๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๑๐๕	๒๗.๓
รวม	๓๘๔	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่องการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกได้ดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๗ รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน ๑๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๓ ตามลำดับ

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี จำนวน ๑๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๗ รองลงมาคือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๑๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕ ผู้ที่มีอายุ ๔๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๐๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๙ และน้อยที่สุดคือ ผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ๒๐ ปี จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๙ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๖ รองลงมาคือ ผู้มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๘ และน้อยที่สุดมีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖ ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือ ผู้ที่มีอาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัท จำนวน ๑๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓ รองลงมาคือ ผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕ พ่อบ้าน/แม่บ้าน จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๗ ธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๑ อื่นๆ ไม่ระบุ จำนวน ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๕ และน้อยที่สุดคือ ผู้ที่มีอาชีพนักศึกษา/นักเรียน จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๘ ตามลำดับ

รายได้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ ๑๕,๐๐๑ – ๒๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๘ รองลงมาคือ ผู้ที่มีรายได้ ๒๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป จำนวน ๑๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓ และน้อยที่สุดมีรายได้ ไม่เกิน ๑๕,๐๐๐ บาทจำนวน ๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๙ ตามลำดับ

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านบุคลากร ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการกำกับดูแล ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
ท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม

(n=๓๘๔)

ลำดับ	การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของ วัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑.	ด้านการวางแผน	๔.๒๕	๐.๖๔๙	มาก
๒.	ด้านการจัดองค์กร	๔.๐๗	๐.๗๒๔	มาก
๓.	ด้านบุคลากร	๔.๐๗	๐.๕๘๑	มาก
๔.	ด้านการอำนวยความสะดวก	๔.๓๒	๐.๕๒๒	มาก
๕.	ด้านการกำกับดูแล	๔.๐๓	๐.๕๓๕	มาก
โดยภาพรวม		๔.๑๕	๐.๔๒๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า พุทธศาสนิกชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๑๕$, S.D.=๐.๔๒๓) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า พุทธศาสนิกชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการอำนวยความสะดวก ($\bar{X}=๔.๓๒$, S.D.=๐.๕๒๒) ด้านการวางแผน ($\bar{X}=๔.๒๕$, S.D.=๐.๖๔๙) ด้านบุคลากร ($\bar{X}=๔.๐๗$, S.D.=๐.๕๘๑) ด้านการจัดองค์กร ($\bar{X}=๔.๐๗$, S.D.=๐.๗๒๔) และด้านการกำกับดูแล ($\bar{X}=๔.๐๓$, S.D.=๐.๕๓๕) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว
เชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการวางแผน

(n=๓๘๔)

ข้อที่	ด้านการวางแผน	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	มีการเตรียมโปรแกรมกิจกรรมในแต่ละประเพณี/ เทศกาล	๔.๕๐	๐.๗๐๒	มากที่สุด
๒.	มีการอำนวยความสะดวกให้ความรู้เกี่ยวกับ กิจกรรมในประเพณีนั้น	๔.๔๑	๐.๗๓๔	มาก
๓.	มีการเตรียมสถานที่รองรับพุทธศาสนิกชนใน เทศกาลต่างๆ	๔.๒๒	๐.๘๙๕	มาก
๔.	มีการวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อให้ นักท่องเที่ยวชื่นชมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เทศกาล การเข้าเยี่ยมชม อนุสรณ์สถาน	๔.๑๒	๐.๘๕๔	มาก
๕.	มีสินค้าและบริการตลอดจนกิจกรรมทางการ ท่องเที่ยว ทุกอย่างให้นักท่องเที่ยว	๔.๐๓	๐.๙๗๗	มาก
โดยภาพรวม		๔.๒๕	๐.๖๔๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า พุทธศาสนิกชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว
เชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
($\bar{X}=๔.๒๕$, S.D.=๐.๖๔๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อที่ ๑
อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว

เชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการจัดองค์กร

(n=๓๘๔)

ข้อที่	ด้านการจัดองค์กร	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	มีพระสงฆ์หมั่นเวียนกันในการทำพิธีต่างๆ ตามเทศกาล	๔.๑๑	๐.๙๒๓	มาก
๒.	มีการแบ่งเจ้าหน้าที่จัดอัตรากำลังตามจุดต่างๆ ในเทศกาล	๔.๐๙	๐.๙๖๒	มาก
๓.	มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำตามจุดต่างๆ	๓.๙๙	๐.๙๔๕	มาก
๔.	สิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอันได้แก่ พิพิธภัณฑสถานปัตยกรรม	๔.๐๒	๐.๘๕๗	มาก
๕.	วัดมีการเปิดให้ชมสิ่งปลูกสร้าง รวมถึงซากผังเมืองในอดีต ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และเทศกาลต่างๆ	๔.๑๕	๐.๘๗๖	มาก
	โดยภาพรวม	๔.๐๗	๐.๗๒๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า พุทธศาสนิกชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการจัดองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๐๗$, S.D=๐.๗๒๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว
เชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านบุคลากร

(n=๓๘๔)

ข้อที่	ด้านบุคลากร	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	เจ้าหน้าที่ที่มาคอยให้คำแนะนำต่างๆ สามารถตอบคำถามได้ตามต้องการ	๓.๘๔	๐.๙๒๔	มาก
๒.	เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นความรู้แก่พุทธศาสนิกชนได้ดี	๓.๙๗	๐.๘๖๑	มาก
๓.	เจ้าหน้าที่ประจำเทศกาลมีทักษะในการทำงาน	๔.๓๓	๐.๗๔๐	มาก
๔.	เจ้าหน้าที่ในแต่ละจุดมีปริมาณเพียงพอต่อการอำนวยความสะดวก	๔.๐๘	๐.๘๔๖	มาก
๕.	วิทยากรประจำเทศกาล มีทักษะในการประกอบพิธีตามประเพณี	๔.๑๑	๐.๘๖๓	มาก
	โดยภาพรวม	๔.๐๗	๐.๕๘๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า พุทธศาสนิกชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๐๗$, S.D.=๐.๕๘๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว
เชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการอำนวยความสะดวก

(n=๓๘๔)

ข้อที่	ด้านการอำนวยความสะดวก	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	มีรถรับส่งอำนวยความสะดวกตามจุดต่างๆ	๔.๓๐	๐.๗๒๖	มาก
๒.	มีการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และรถรับจ้างในพื้นที่คอยอำนวยความสะดวกแก่ การเดินทาง	๔.๓๕	๐.๖๘๕	มาก
๓.	มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำในแต่ละจุดอย่าง เหมาะสม	๔.๓๔	๐.๖๘๙	มาก
๔.	มีเอกสาร แผ่นพับในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ ถูกต้องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิต ในภูมิภาคกับสาธารณชน	๔.๓๗	๐.๗๕๓	มาก
๕.	การอนุรักษ์ ขนบธรรมเนียมความเชื่อที่สืบทอดกัน มาของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนความเชื่อทาง ศาสนา เพื่อการศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้	๔.๒๕	๐.๘๓๗	มาก
	โดยภาพรวม	๔.๓๒	๐.๕๒๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า พุทธศาสนิกชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว
เชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการอำนวยความสะดวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับ
มาก($\bar{X}=๔.๓๒$ S.D=๐.๕๒๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว

เชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการกำกับดูแล

(n=๓๘๔)

ข้อที่	ด้านการกำกับดูแล	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	กิจกรรมการท่องเที่ยวแสวงบุญเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตในภูมิภาคกับสาธารณชน	๔.๒๒	๐.๗๘๕	มาก
๒.	การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นแนวทางในการสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม ด้วยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	๓.๙๘	๐.๘๒๙	มาก
๓.	วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้ซึมซับเอาคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมอันดีของวิถีชีวิตแบบไทยไปสู่การยกระดับสังคมที่มีคุณภาพ	๔.๐๓	๐.๘๒๑	มาก
๔.	นักท่องเที่ยวมีจิตผูกพันกับศาสนา ผ่านความประทับใจที่ได้จากการท่องเที่ยว	๓.๙๘	๐.๙๓๒	มาก
๕.	ได้รับความเพลิดเพลินและร่วมอนุรักษ์ ภูมิทัศน์จากวัดที่เป็นแหล่งเอื้อต่อการท่องเที่ยวและได้ตระหนักถึงการคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ของท้องถิ่นนั้นๆ	๓.๙๑	๐.๙๓๑	มาก
	โดยภาพรวม	๔.๐๓	๐.๕๓๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า พุทธศาสนิกชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการกำกับดูแล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$ S.D=0.535) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๔.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนมีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ของพุทธศาสนิกชนที่มี เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกัน โดยใช้สถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ๒ กลุ่ม ในเรื่อง เพศ และ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยที่มีมากกว่า ๒ กลุ่ม ในเรื่อง อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จะเปรียบเทียบโดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ พุทธศาสนิกชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๑ ใช้สถิติ t-test คือ กลุ่มตัวอย่าง ๒ กลุ่ม มีความเป็นอิสระต่อกัน ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น จะปฏิบัติตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๘ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศ

(n = ๓๘๔)

การบริหารจัดการ	ชาย	หญิง	t	Sig.
-----------------	-----	------	---	------

ท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด ในอำเภอบางพลี	(๑๕๑ คน)		(๒๓๓ คน)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑) ด้านการวางแผน	๔.๒๘	๐.๖๒	๔.๒๔	๐.๖๕	๐.๖๙	๐.๔๙
๒) ด้านการจัดองค์กร	๔.๐๗	๐.๗๒	๔.๐๗	๐.๗๒	๐.๐๔	๐.๙๗
๓) ด้านบุคลากร	๔.๑๐	๐.๕๘	๔.๐๔	๐.๕๙	๐.๙๕	๐.๓๔
๔) ด้านการอำนวยความสะดวก	๔.๓๔	๐.๕๒	๔.๓๑	๐.๕๒	๐.๔๓	๐.๖๗
๕) ด้านการกำกับดูแล	๔.๑๐	๐.๔๘	๓.๙๘	๐.๕๕	๒.๒๐*	๐.๐๓
โดยรวม	๔.๑๘	๐.๔๑	๔.๑๓	๐.๔๒	๑.๑๕	๐.๒๕

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านบุคลากร และด้านการอำนวยความสะดวก ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการกำกับดูแล มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ พุทธศาสนิกชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๒ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จะเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD. (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๙ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. จำแนกตามอายุ

(n = ๓๘๔)

การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิง พุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๖๗	๓	๐.๒๒	๐.๕๔	๐.๖๖
	ภายในกลุ่ม	๑๕๖.๓๗	๓๘๐	๐.๔๑		
	รวม	๑๕๗.๐๓	๓๘๓			
๒. ด้านการจัดองค์กร	ระหว่างกลุ่ม	๑.๖๐	๓	๐.๕๔	๑.๐๓	๐.๓๘
	ภายในกลุ่ม	๑๙๖.๙๐	๓๘๐	๐.๕๒		
	รวม	๑๙๘.๕๑	๓๘๓			
๓. ด้านบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๘	๓	๐.๑๖	๐.๔๗	๐.๗๐
	ภายในกลุ่ม	๑๒๙.๖๒	๓๘๐	๐.๓๔		
	รวม	๑๓๐.๑๑	๓๘๓			
๔. ด้านการ อำนวยความสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	๑.๔๙	๓	๐.๕๐	๑.๘๓	๐.๑๔
	ภายในกลุ่ม	๑๐๓.๑๐	๓๘๐	๐.๒๗		
	รวม	๑๐๔.๕๙	๓๘๓			
๕. ด้านการกำกับ ดูแล	ระหว่างกลุ่ม	๑.๖๗	๓	๐.๕๖	๒.๐๐	๐.๑๑
	ภายในกลุ่ม	๑๐๕.๒๘	๓๘๐	๐.๒๘		
	รวม	๑๐๖.๙๕	๓๘๓			

	รวม	๑๐๖.๙๔	๓๘๓			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๗	๓	๐.๑๙	๑.๐๙	๐.๓๖
	ภายในกลุ่ม	๖๕.๙๗	๓๘๐	๐.๑๗		
	รวม	๖๖.๕๓	๓๘๓			

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกันทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านบุคลากร ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการกำกับดูแล

สมมติฐานที่ ๓ พุทธศาสนิกชนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๓ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จะเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD. (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนต่อการบริหาร
จัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยวิธี
ผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. จำแนกตามวุฒิการศึกษา

(n = ๓๘๔)

การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัด สมุทรปราการ		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๙	๒	๐.๒๔	๐.๖๐	๐.๕๕
	ภายในกลุ่ม	๑๕๖.๕๔	๓๘๑	๐.๔๑		
	รวม	๑๕๗.๐๓	๓๘๓			
๒. ด้านการจัดองค์กร	ระหว่างกลุ่ม	๒.๙๑	๒	๑.๔๕	๒.๘๓	๐.๐๖
	ภายในกลุ่ม	๑๙๕.๖๐	๓๘๑	๐.๕๑		
	รวม	๑๙๘.๕๑	๓๘๓			
๓. ด้านบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๗	๒	๐.๒๙	๐.๘๔	๐.๔๓
	ภายในกลุ่ม	๑๒๙.๕๔	๓๘๑	๐.๓๔		
	รวม	๑๓๐.๑๑	๓๘๓			
๔. ด้านการ อำนวยการ	ระหว่างกลุ่ม	๒.๔๓	๒	๑.๒๑	๔.๕๓*	๐.๐๑
	ภายในกลุ่ม	๑๐๒.๑๖	๓๘๑	๐.๒๗		
	รวม	๑๐๔.๕๙	๓๘๓			
๕. ด้านการกำกับดูแล	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๕	๒	๐.๐๒	๐.๐๙	๐.๙๒
	ภายในกลุ่ม	๑๐๖.๘๙	๓๘๑	๐.๒๘		
	รวม	๑๐๖.๙๔	๓๘๓			

	รวม	๑๐๖.๙๔	๓๘๓			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๗๑	๒	๐.๓๖	๒.๐๗	๐.๑๓
	ภายในกลุ่ม	๖๕.๘๒	๓๘๑	๐.๑๗		
	รวม	๖๖.๕๓	๓๘๓			

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีวุฒิการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกัน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านบุคลากร และด้านการกำกับดูแล ส่วนด้านการอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๔ พุทธศาสนิกชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๔ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จะเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD. (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. จำแนกตามอาชีพ

(n = ๓๘๔)

การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัด สมุทรปราการ		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	๓.๑๖	๕	๐.๖๓	๑.๕๕	๐.๑๗
	ภายในกลุ่ม	๑๕๓.๘๗	๓๗๘	๐.๔๑		
	รวม	๑๕๗.๐๓	๓๘๓			
๒. ด้านการจัดองค์กร	ระหว่างกลุ่ม	๔.๗๙	๕	๐.๙๖	๑.๘๗	๐.๑๐
	ภายในกลุ่ม	๑๙๓.๗๑	๓๗๘	๐.๕๑		
	รวม	๑๙๘.๕๑	๓๘๓			
๓. ด้านบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	๒.๐๖	๕	๐.๔๑	๑.๒๑	๐.๓๐
	ภายในกลุ่ม	๑๒๘.๐๕	๓๗๘	๐.๓๔		
	รวม	๑๓๐.๑๑	๓๘๓			
๔. ด้านการ อำนวยความสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	๗.๙๓	๕	๑.๕๙	๖.๒๑*	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๙๖.๖๕	๓๗๘	๐.๒๖		
	รวม	๑๐๔.๕๙	๓๘๓			
๕. ด้านการกำกับดูแล	ระหว่างกลุ่ม	๐.๗๔	๕	๐.๑๕	๐.๕๒	๐.๗๖
	ภายในกลุ่ม	๑๐๖.๒๐	๓๗๘	๐.๒๘		
	รวม	๑๐๖.๙๔	๓๘๓			
โดยรวม		๐.๕๕	๕	๐.๑๑	๐.๖๓	๐.๖๘

	ภายในกลุ่ม	๖๕.๙๘	๓๗๘	๐.๑๗		
	รวม	๖๖.๕๓	๓๘๓			

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านบุคลากร และด้านการกำกับดูแล ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการอำนวยความสะดวก มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด แตกต่างกัน ดังนั้นจึงเปรียบเทียบรายคู่ LSD.

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD.) ด้านการอำนวยความสะดวก จำแนกตามอาชีพ

(n = ๓๘๔)

อาชีพ	$\bar{X}$	อาชีพ					
		นักเรียน/นักศึกษา	ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	ธุรกิจส่วนตัว	รับจ้าง/พนักงานบริษัท	พ่อบ้าน / แม่บ้าน	อื่นๆ
		๔.๓๓	๔.๔๗	๔.๓๙	๔.๓๐	๔.๐๕	๔.๔๑
นักเรียน/นักศึกษา	๔.๓๓	-	๐.๑๔	๐.๐๖	-๐.๐๓	-๐.๒๘*	๐.๐๘
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๔.๔๗		-	-๐.๐๘	-๐.๑๗*	-๐.๔๒*	-๐.๐๖
ธุรกิจส่วนตัว	๔.๓๙			-	-๐.๐๙	-๐.๐๖	๐.๐๒
รับจ้าง / พนักงานบริษัท	๔.๓๐				-	-๐.๒๕*	๐.๑๑

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

พ่อบ้าน /	๔.๐๕					-	๐.๓๖*
แม่บ้าน							
อื่นๆ	๔.๔๑						-

ตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการอำนวยความสะดวก ต่างกัน จำนวน ๕ คู่ ดังนี้

พุทธศาสนิกชนที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการอำนวยความสะดวก แตกต่างกับพ่อบ้าน/แม่บ้าน

พุทธศาสนิกชนที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการอำนวยความสะดวก แตกต่างกับรับจ้าง / พนักงานบริษัท และอาชีพพ่อบ้าน/แม่บ้าน

พุทธศาสนิกชนที่มีอาชีพรับจ้าง / พนักงานบริษัท มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการอำนวยความสะดวก แตกต่างกับอาชีพพ่อบ้าน/แม่บ้าน

พุทธศาสนิกชนที่มีอาชีพพ่อบ้าน/แม่บ้าน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการอำนวยความสะดวก แตกต่างกับอาชีพอื่นๆ (ไม่ระบุ) นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

สมมติฐานที่ ๕ พุทธศาสนิกชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๕ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จะเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD. (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. จำแนกตามรายได้

(n = ๓๘๔)

การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัด สมุทรปราการ		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	๒.๒๒	๒	๑.๑๑	๒.๗๔	๐.๐๗
	ภายในกลุ่ม	๑๕๔.๘๑	๓๘๑	๐.๔๑		
	รวม	๑๕๗.๐๓	๓๘๓			
๒. ด้านการจัดองค์กร	ระหว่างกลุ่ม	.๙๘	๒	๐.๔๙	๐.๙๔	๐.๓๙
	ภายในกลุ่ม	๑๙๗.๕๓	๓๘๑	๐.๕๒		
	รวม	๑๙๘.๕๑	๓๘๓			
๓. ด้านบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	.๘๒	๒	๐.๔๑	๑.๒๐	๐.๓๐
	ภายในกลุ่ม	๑๒๙.๒๙	๓๘๑	๐.๓๔		
	รวม	๑๓๐.๑๑	๓๘๓			
๔. ด้านการ อำนวยความสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๒	๒	๐.๕๑	๑.๘๘	๐.๑๕
	ภายในกลุ่ม	๑๐๓.๕๗	๓๘๑	๐.๒๗		

	รวม	๑๐๔.๕๙	๓๘๓			
๕. ด้านการกำกับดูแล	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๓	๒	๐.๕๒	๑.๘๖	๐.๑๖
	ภายในกลุ่ม	๑๐๕.๙๑	๓๘๑	๐.๒๘		
	รวม	๑๐๖.๙๔	๓๘๓			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๖	๒	๐.๐๘	๐.๖๒	๐.๙๔
	ภายในกลุ่ม	๖๖.๓๗	๓๘๑	๐.๑๓		
	รวม	๖๖.๕๓	๓๘๓			

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านบุคลากร ด้านการกำกับดูแล และด้านการอำนวยความสะดวก ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ สรุปผลทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๕

สมมติฐานที่	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	สถิติทดสอบ	ค่าSig	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑	เพศ	การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี	t - test	๐.๒๕	-	/
๒	อายุ	การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี	F-test	๐.๓๖	-	/

๓	วุฒิ การศึกษา	การบริหารจัดการ ท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด ในอำเภอบางพลี	F-test	๐.๑๓	-	/
๔	อาชีพ	การบริหารจัดการ ท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด ในอำเภอบางพลี	F-test	๐.๖๘	-	/
๕	รายได้	การบริหารจัดการ ท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด ในอำเภอบางพลี	F-test	๐.๙๔	-	/

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ มีรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ พุทธศาสนิกชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

พบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านบุคลากร และด้านการอำนวยความสะดวก ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการกำกับดูแล มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ พุทธศาสนิกชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

พบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกันทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านบุคลากร ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการกำกับดูแล

สมมติฐานที่ ๓ พุทธศาสนิกชนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

พบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีวุฒิการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกัน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านบุคลากร และด้านการกำกับดูแล ส่วนด้านการอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๔ พุทธศาสนิกชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

พบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านบุคลากร และด้านการกำกับดูแล ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการอำนวยความสะดวก มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๕ พุทธศาสนิกชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

พบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๔.๔ ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

จากผลการศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด (Open-Ended) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงประกอบตารางดังนี้

๔.๔.๑ ด้านการวางแผน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการวางแผน รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๕ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการวางแผน

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่ (คน)	ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (คน)
๑. การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวไม่ต่อเนื่องตลอดทั้งปี	๖	๑. ควรมีการวางแผนการทำงานอย่างต่อเนื่องทุกปี	๓
รวม	๓	รวม	๓

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการวางแผน ปัญหาพบว่า การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวไม่ต่อเนื่องตลอดทั้งปี โดยมีข้อเสนอแนะให้ มีการวางแผนการทำงานอย่างต่อเนื่องทุกปี

๔.๔.๒ ด้านการจัดองค์กร

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการจัดองค์กร รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๖ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใน
อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการจัดองค์กร

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่ (คน)	ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (คน)
๑. มีแผนผังองค์กรมีน้อยและ แสดงเป็นบางจุดเท่านั้น	๔	๑. วัดควรแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้กับ พระหรือเจ้าหน้าที่ และมีการจัดทำ แผนผังแสดงองค์กรให้ชัดเจน	๓
รวม	๔	รวม	๓

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการ
บริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการจัดองค์กร
ปัญหาพบว่า มีแผนผังองค์กรมีน้อยและแสดงเป็นบางจุดเท่านั้น โดยมีข้อเสนอแนะว่า วัดควรแบ่ง
หน้าที่รับผิดชอบให้กับพระหรือเจ้าหน้าที่ และมีการจัดทำแผนผังแสดงองค์กรให้ชัดเจน

๔.๔.๓ ด้านบุคลากร

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ
ของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านบุคลากร รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๗ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใน
อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านบุคลากร

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
---------------	---------	------------	---------

	(คน)		(คน)
๑. บุคลากรบางท่านขาดความรู้ความเข้าใจขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้าน	๗	๑. เจ้าหน้าที่ควรมีความรู้เพื่อการให้คำแนะนำที่ถูกต้อง	๔
๒. คมนำขาดความรู้เกี่ยวกับการแสวงบุญ	๔	๒. ควรอบรมให้ความรู้แก่มัคคุเทศน์ในการให้ความรู้ผู้แสวงบุญ	๒
๓. บุคลากรอาสาที่มาช่วยเวลาว่างไม่ตรงกันเนื่องจากประกอบอาชีพต่างกัน	๓	๓. บุคลากรจิตอาสาสลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาช่วย	๒
รวม	๑๔	รวม	๘

ตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านบุคลากร ได้แก่ ๑) บุคลากรบางท่านขาดความรู้ความเข้าใจขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้าน ๒) คมนำขาดความรู้เกี่ยวกับการแสวงบุญ ๓) บุคลากรอาสาที่มาช่วยเวลาว่างไม่ตรงกัน เนื่องจากประกอบอาชีพต่างกัน โดยเสนอแนะให้ ๑) เจ้าหน้าที่ควรมีความรู้เพื่อการให้คำแนะนำที่ถูกต้อง ๒) ควรอบรมให้ความรู้แก่มัคคุเทศน์ในการให้ความรู้ผู้แสวงบุญ ๓) บุคลากรจิตอาสาสลับสับเปลี่ยน หมุนเวียนกันมาช่วย

๔.๔.๔ ด้านการอำนวยความสะดวก

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการอำนวยความสะดวก รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๘ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการอำนวยความสะดวก

ปัญหา อุปสรรค	รวม	ข้อเสนอแนะ	รวม
๑. ไม่ค่อยมีรถในการเดินทาง ตลอดการเดินทางเหมือนการทำบุญ ๙ วัด ไม่จำเป็นต้องเป็น เทศบาลที่จัดรถ	๕	๑. ควรแต่งตั้งผู้ประสานงานและ เจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำ เพื่อให้การดำเนินประสบ ความสำเร็จ	๖
๒. ขาดนักประชาสัมพันธ์มืออาชีพ ด้านศาสนา	๕	๒. มอบหมายงานให้ทั่วถึงและ ครอบคลุม เพื่อแบ่งความ รับผิดชอบ และทุกรูปได้มีส่วนร่วม ร่วม	๔
รวม	๑๐	รวม	๑๐

ตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการอำนวยความสะดวก พบว่า ๑) ไม่ค่อยมีรถในการเดินทางตลอดการเดินทางเหมือนการทำบุญ ๙ วัด ไม่จำเป็นต้องเป็นเทศบาลที่จัดรถ ๒) ขาดนักประชาสัมพันธ์มืออาชีพด้านศาสนา โดยเสนอแนะว่า ๑) ควรแต่งตั้งผู้ประสานงานและเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำเพื่อให้การดำเนินประสบความสำเร็จ ๒) มอบหมายงานให้ทั่วถึงและครอบคลุม เพื่อแบ่งความรับผิดชอบ และทุกรูปได้มีส่วนร่วม

๔.๔.๕ ด้านการกำกับดูแล

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการกำกับดูแล รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๙ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการกำกับดูแล

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. การแบ่งหน้าที่ระหว่างเทศบาลและวัด ยังแยกกันไม่ออก	๓	๑. ควรมอบหมายผู้กำกับดูแลและมีการประเมินอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำผลนี้ไปพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขต่อไป	๖
๒. มีบุคลากรที่หลากหลายในการดูแล จึงมีความแตกต่างระหว่างบุคคล	๒	๒. อบรมบุคลากรที่หลากหลายให้มีแนวทางการกำกับดูแลให้เหมือนกัน	๒
รวม	๕	รวม	๘

ตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการกำกับดูแล พบว่า ๑) การแบ่งหน้าที่ระหว่างเทศบาลและวัด ยังแยกกันไม่ออก ๒) มีบุคลากรที่หลากหลายในการดูแลจึงมีความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมอบหมายผู้กำกับดูแลและมีการประเมินอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำผลนี้ไปพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขต่อไป ๒) อบรมบุคลากรที่หลากหลายให้มีแนวทางการกำกับดูแลให้เหมือนกัน

๔.๕ วิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๔.๕.๑ ด้านการวางแผน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า

๑. วัดกับหน่วยงานในท้องถิ่นต้องประสานความร่วมมือร่วมใจกันในการอนุรักษ์วัดและศาสนสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธตามวิถีชีวิตคนไทยที่อยู่คู่กับพระพุทธศาสนามาช้านาน^๑

๒. วัดกับหน่วยงานในท้องถิ่นจะต้องมีการวางแผนศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ โดยยึดและอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้เชิงพุทธ รวมทั้งประเพณีและวัฒนธรรมอื่นๆ ในท้องถิ่นด้วย^๒

๓. จะต้องมีการวางแผนศึกษา ๑) สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ โดยยึดแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธ ๒) วางแผนการดำเนินงาน ๓) ดำเนินการตามแผน ๔) ประเมินผลการดำเนินงานจากแต่ละแหล่งเรียนรู้^๓

๔. การวางแผนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธนั้น ทาง อบต. ขอความร่วมมือมาทางวัดในการอำนวยความสะดวกแก่ญาติโยมที่มาทำบุญตามเทศกาล ทางวัดก็ได้วางแผนจัดพระไว้ให้ญาติโยมได้มาทำบุญตามเทศกาล^๔

๕. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องมีการวางแผนร่วมกันในการจะกำหนดว่าให้ได้ขนาดไหนที่ไม่เป็นการทำลายและมาร่วมกันอนุรักษ์ให้ถึงรุ่นลูกหลานในชุมชน^๕

๖. มีการประชุมวางแผนคณะกรรมการดำเนินการ แต่งตั้งคณะกรรมการดูแล กำหนดแบ่งแยกหน้าที่กันดูแล^๖

๗. งานการท่องเที่ยวเชิงพุทธต้องใช้คนเยอะและเป็นคนที่มีความชำนาญเฉพาะด้านจะต้องมีการแบ่งงานเป็นหมวดหมู่งานต่างๆ ของวัดและศาสนสถาน โดยกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินการอย่างชัดเจน สามารถจัดองค์กรให้มีความเหมาะสมและสามารถตรวจสอบได้^๗

^๑สัมภาษณ์ พระราชเสนาบดี, เจ้าคณะตำบลบางพลี จ.สมุทรปราการ, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^๒สัมภาษณ์ พระอมรวิจิตรธรรม, เจ้าอาวาส วัดบางโกลนนอก จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^๓สัมภาษณ์ ดร.เอกชัยณัฐ เมธาธิวัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^๔สัมภาษณ์ พระใบฎีกาสำเนียง อาจารย์สมปณโณ, พระสอนศีลธรรมโรงเรียนวัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^๕สัมภาษณ์ พระกิตติวิสุทธิวัฒน์, เจ้าอาวาส วัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^๖สัมภาษณ์ นายบุญเลิศ กล้าเหว่า, ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบางโกลนนอก จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^๗สัมภาษณ์ นายไพฑูรย์ อันเจริญ, ประธานศิษย์เก่าครูสมาธิสาขา ๖ วัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

๘. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนให้การท่องเที่ยวยั่งยืน ไม่ทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิม ประเพณีเก่าแก่ที่มีมาแต่อดีตเพราะเป็นจุดเด่นของชุมชน การวางแผนความต้องการของนักท่องเที่ยวในแต่ละเทศกาล โดยยึดแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธเป็นสำคัญ^๔

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธ จะต้องมีการวางแผน ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ โดยยึดแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธ การดำเนินงานจากแต่ละแหล่งเรียนรู้ ให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนให้การท่องเที่ยวยั่งยืน ไม่ทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิม ประเพณีเก่าแก่ เป็นแหล่งเรียนรู้และวัฒนธรรมเชิงพุทธ เป็นจุดเด่นของแต่ละชุมชน โดยให้วัดกับหน่วยงานในท้องถิ่น ประสานความร่วมมือร่วมใจกันในการอนุรักษ์วัดและศาสนสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธตามวิถีชีวิตคนไทย

๔.๕.๒ ด้านการจัดองค์กร

จากการสัมภาษณ์ พบว่า

๑. วัดกับหน่วยงานในท้องถิ่นบริเวณที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ จะต้องมีการตั้งชมรมจิตอาสารักษาระเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้น เพื่อให้ทุกคนได้รู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในท้องถิ่นของตนเอง และเป็นการอาสาด้วยความรักและห่วงใยท้องถิ่นบ้านเกิด^๕

๒. วัดร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่นมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ จะต้องมีการตั้งชมรม มีจิตอาสาและเครือข่าย เพื่อรักษาระเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้น เพื่อให้ทุกคนได้รู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในท้องถิ่นของตนเอง และเป็นการอาสาด้วยความรักและห่วงใยท้องถิ่นบ้านเกิด^๖

๓. การจัดองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดนั้น ได้มีการเตรียมการในการให้ความรู้ตอบข้อซักถามเท่าที่พระจะสามารถตอบและให้คำแนะนำได้^๗

๔. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณ มีกำลังคนในมือ น่าจะเป็นผู้จัดรวบรวมให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้เกิดความรักและร่วมอนุรักษ์^๘

๕. แหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ ต้องจัดองค์กรต่างๆ ที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ มาร่วมกันทำงานเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ท้องถิ่นและสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ได้ถ้าทุกคนช่วยกันและให้ความร่วมมือ^๙

^๔สัมภาษณ์ นางลลิตาดา ศรีจำรูญ, รองกรรมการ บจก.เอสพีจี เอ็นจิเนียริง แอนด์ ซัพพลาย, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^๕สัมภาษณ์ พระราชเสนาบดี, เจ้าคณะตำบลบางพลี จ.สมุทรปราการ, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^๖สัมภาษณ์ พระกิตติวิสุทธิวัฒน์, เจ้าอาวาส วัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^๗สัมภาษณ์ พระใบฎีกาสำเนียง อาจารย์สมปโน, พระสอนศีลธรรมโรงเรียนวัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^๘สัมภาษณ์ พระอมรวิชิตธรรม, เจ้าอาวาส วัดบางโกลนนอก จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

๖. จัดบุคลากรในวัดและเทศบาลในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชนที่เหมาะสมมีความรู้ความสามารถร่วมกิจกรรม ประเพณี ในแต่ละท้องถิ่น^{๑๔}

๗. ต้องเตรียมบุคลากรทั้งพระและฆราวาส ให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาจัดบุคลากรให้ถูกกับงาน และเสริมสร้างศักยภาพวัดและศาสนสถาน^{๑๕}

๘. การจัดองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ วัดต้องร่วมกับ อบต. ในการดำเนินการ วัดอนุรักษ์ อบต. ประชาสัมพันธ์^{๑๖}

สรุปได้ว่า การจัดองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องช่วยกันดูแล โดยการตั้งคณะกรรมการวัดต้องร่วมกับ อบต. ในการดำเนินการ วัดอนุรักษ์ อบต. ประชาสัมพันธ์ เตรียมบุคลากรทั้งพระและฆราวาส ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดบุคลากรให้ถูกกับงาน เสริมสร้างศักยภาพวัด และในการบูรณซ่อมแซมเพื่อการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรม

๔.๕.๓ ด้านบุคลากร

จากการสัมภาษณ์ พบว่า

๑. ผู้นำชุมชนต้องสร้างแรงจูงใจและเป็นแบบอย่างให้คนในท้องถิ่นได้เห็นเดินตามรอยในการอนุรักษ์ ท้องถิ่นบ้านเกิด ประเพณีที่ควรภาคภูมิใจ^{๑๗}

๒. ส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธและการท่องเที่ยวเชิงพุทธ จัดกลุ่มอาสาสมัครใจ เพื่อศึกษาธรรมให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ^{๑๘}

๓. บุคลากรในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ส่วนใหญ่ อบต. จะเป็นคนดำเนินการเอง เพราะสามารถสร้างรายได้เข้า อบต.^{๑๙}

^{๑๓}สัมภาษณ์ ดร.เอกชัยณัฐ เมธาธิญรัตน์, ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบางโกลงใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๔}สัมภาษณ์ นายบุญเลิศ กล้าเหว่า, ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบางโกลงนอก จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๕}สัมภาษณ์ นายไพฑูรย์ อันเจริญ, ประธานศิษย์เก่าครูสมมติสาขา ๖ วัดบางโกลงใน จ.สมุทรปราการ, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๑๖}สัมภาษณ์ นางลลิตาดา ศรีจำรูญ, รองกรรมการ บจก.เอสพีจี เอ็นจิเนียริง แอนด์ ซัพพลาย, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๑๗}สัมภาษณ์ พระราชเสนาบดี, เจ้าคณะตำบลบางพลี จ.สมุทรปราการ, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๘}สัมภาษณ์ ดร.เอกชัยณัฐ เมธาธิญรัตน์, ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบางโกลงใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๙}สัมภาษณ์ พระอมรวิชิตธรรม, เจ้าอาวาส วัดบางโกลงนอก จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

๔. ด้านบุคลากร พระจะต้องอำนวยความสะดวกในการให้ความรู้ ประกอบพิธีกรรมต่าง เพื่อให้เกิดความเชื่อและศรัทธา^{๒๐}

๕. จัดบุคลากรในท้องถิ่นหรือชุมชนที่มีเหมาะสมมีความรู้ความสามารถร่วมกิจกรรมในแต่ละท้องถิ่น^{๒๑}

๖. การจัดบุคลากรก็นำคนในท้องถิ่นมาเป็นจิตอาสา ถ้าให้เด็กให้นักเรียนโรงเรียนมีส่วนร่วมด้วยก็ดี^{๒๒}

๗. ต้องคำนึงถึงการออกแบบเพื่อทุกคน ซึ่งเป็นการออกแบบที่คำนึงการใช้อย่างคุ้มค่า คำนึงประโยชน์ให้ครอบคลุมทุกคน และเป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าผู้สูงอายุ คนป่วย คนชรา สตรีมีครรภ์ เด็กเล็ก มากับรถเข็นคนพิการหรือทุพพลภาพ^{๒๓}

๘. ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่น ช่วยกันอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น^{๒๔}

สรุปได้ว่า บุคลากรในการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด พระมีความรู้ในประเพณี กิจกรรม วัฒนธรรมของท้องถิ่น หน่วยงานท้องถิ่นต้องให้ความรู้เพิ่มศักยภาพของจิตอาสาในท้องถิ่น เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและทุกคนได้มีส่วนร่วม

๔.๕.๔ ด้านการอำนวยความสะดวก

จากการสัมภาษณ์ พบว่า

๑. การอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ในส่วนของวัดก็จะอำนวยความสะดวกให้พุทธศาสนิกชนที่เดินทางมาทำบุญเนื่องในประเพณี พิธีต่างๆ โดยการให้มีพระเณรไว้คอยอำนวยความสะดวกในการทำบุญ^{๒๕}

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระกิตติวิสุทธิวัฒน์, เจ้าอาวาส วัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายบุญเลิศ กล้าเหว่า, ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบางโกลนนอก จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระใบฎีกาสำเนียง อาจารย์สมปณโณ, พระสอนศีลธรรมโรงเรียนวัดบางโกลนใน, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายไพฑูรย์ อ้นเจริญ, ประธานศิษย์เก่าครูสมาธิสาขา ๖ วัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นางลลิตาดา ศรีจำรูญ, รองกรรมการ บจก. เอสพีจี เอ็นจิเนียริง แอนด์ ซัพพลาย, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระราชเสนาบดี, เจ้าคณะตำบลบางพลี จ.สมุทรปราการ, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒.

๒. การอำนวยการต้องจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการให้กับบุคลากร พร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ^{๒๖}

๓. การอำนวยการให้ อบต. เทศบาลเป็นตัวตั้งตัวตีในการอำนวยการโดยรวม กำลังคนจากจิตอาสา กำลังเงินจากงบประมาณของ อบต. ซึ่งจะมีความพร้อมดีกว่าและเป็นคนในพื้นที่เอง ทำให้รู้แหล่งวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ส่วนกิจกรรมทางสงฆ์ปล่อยให้เป็นที่ของ วัด พระ ศาสนสถาน^{๒๗}

๔. ชุมชนควรให้ความร่วมมือเมื่อสอบถามข้อมูลการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในวัด ชุมชนเห็นด้วยกับการท่องเที่ยวแนวพุทธและท่องเที่ยวเชิงพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งหน้าที่ให้คณะกรรมการแต่ละฝ่ายรับผิดชอบกันไป ให้ทุกคนในชุมชนได้มีส่วนร่วม^{๒๘}

๕. การอำนวยความสะดวกให้แก่บุคคลนั้นก็สมควรเป็นอย่างยิ่ง วัดและศาสนสถานเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจของทุกคน ควรติดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ทางเดิน ทางลาด เพื่อจอดรถ เส้นทางจราจร ป้ายบอกสถานที่ บันได ห้องน้ำ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในสถานที่ที่นำไปติดตั้งในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ^{๒๙}

๖. การอำนวยความสะดวกให้วัดและศาสนสถานเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจของทุกคน และการท่องเที่ยวไม่ทำลายสภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ต้องให้ทุกคนในท้องถิ่นช่วยกันอนุรักษ์ ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธ^{๓๐}

๗. การอำนวยการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ วัด ความสะดวกให้พุทธศาสนิกชนที่เดินทางมาทำบุญตามเทศกาล โดยการให้มีพระ เณรไว้คอยอำนวยความสะดวก^{๓๑}

๘. การอำนวยความสะดวกให้พุทธศาสนิกชนที่เดินทางมาทำบุญเนื่องในประเพณี พิธีต่างๆ ให้มีความสะดวกในการทำบุญ การท่องเที่ยวที่สงบ คงไว้ซึ่งประเพณีของท้องถิ่น ศาสนสถานที่สามารถแสดงให้เห็นถึงประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่น^{๓๒}

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระกิตติวิสุทธิวัฒน์, เจ้าอาวาส วัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระอมรวิชธรรม, เจ้าอาวาส วัดบางโกลนนอก จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระใบฎีกาสำเนียง อาจารย์สมปณโณ, พระสอนศีลธรรมโรงเรียนวัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายบุญเลิศ กล้าเหว่า, ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบางโกลนนอก จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒

^{๓๐} สัมภาษณ์ ดร.เอกชัยณัฐ เมธาธิรัตน์, ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายไพฑูรย์ อันเจริญ, ประธานศิษย์เก่าครูสมานิสสา ๖ วัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

สรุปได้ว่า การอำนวยความสะดวกของแหล่งการท่องเที่ยวเชิงพุทธ พระสงฆ์มีความรอบรู้ให้ความรู้ความเป็นมาของวัดและศาสนสถาน คนต้องพร้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องช่วยดูแลประชาสัมพันธ์และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว มีคู่มือการท่องเที่ยว มีโปรแกรมการท่องเที่ยวตามเทศกาลว่าแต่ละเดือนมีประเพณีอะไรที่ไหน

๔.๕.๕ ด้านการกำกับดูแล

จากการสัมภาษณ์ พบว่า

๑. เมื่อแต่ละชุมชนแต่ละหมู่บ้านในแหล่งท่องเที่ยว วัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน จิตอาสา จะต้องช่วยกันดูแล ติดตามพฤติกรรมนักท่องเที่ยวไม่ให้ทำลายสภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ต้องให้ทุกคนในท้องถิ่นช่วยกันอนุรักษ์^{๓๓}

๒. การกำกับดูแลต้องให้ผู้นำชุมชนในชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ ตามสถานที่ต่างๆ ต้องมาร่วมกันทั้งวัด อบต. ผู้ใหญ่บ้าน^{๓๔}

๓. การกำกับดูแลต้องเป็นหน้าที่ของ อบต. หรือเทศบาล เครือข่ายประชาชนในพื้นที่ เพราะเป็นฆราวาสสามารถทำอะไรได้มากกว่าพระ^{๓๕}

๔. การกำกับดูแลทุกหน่วยงานต้องมาช่วยกันติดตาม โดย อบต. เป็นเจ้าภาพในการติดตาม หรือมาประชุมร่วมกันเพื่อหาแนวทางที่ยั่งยืน คนเที่ยวก็มีความสุข ชาวบ้านก็ไม่เดือดร้อน^{๓๖}

๕. มีการนิเทศติดตามงาน การดำเนินงานพร้อมทั้งมีการประเมินผล ก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการ อาจจะประชุมกันเดือนครั้ง หรือเทศกาลแต่ละเทศกาลเป็นฤดูๆ ไป^{๓๗}

๖. คณะกรรมการแต่ละชุดที่ได้แต่งตั้งไว้ ต้องคอยติดตาม ประชุมหาข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาในแต่ละชุมชน อาจจะประชุมกันเดือนครั้ง หรือเทศกาลแต่ละเทศกาลเป็นฤดูๆ ไป^{๓๘}

^{๓๒} สัมภาษณ์ นางลลิตาดา ศรีจำรูญ, รองกรรมการ บจก.เอสพีจี เอ็นจิเนียริง แอนด์ ซัพพลาย, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๓๓} สัมภาษณ์ พระราชเสนาบดี, เจ้าคณะตำบลบางพลี จ.สมุทรปราการ, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระอมรวัชรธรรม, เจ้าอาวาส วัดบางโกลนนอก จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระกิตติวิสุทธิวัฒน์, เจ้าอาวาส วัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระใบฎีกาสำเนียง อาจารย์สมปณโณ, พระสอนศีลธรรมโรงเรียนวัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายบุญเลิศ กล้าเหว่า, ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบางโกลนนอก , ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

๗. การกำกับดูแลต้องการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ควรอนุรักษ์มรดกและวัฒนธรรมไว้ ไม่ทำลายทรัพยากรทางวัฒนธรรม และโครงสร้างทางสังคมของเรา ไว้เป็นการเข้าใจวัดและศาสนสถาน ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน^{๓๙}

๘. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ผ่านทางกิจกรรม และประสบการณ์ที่ได้รับ มุ่งเน้นการพัฒนา และสร้างเครือข่าย ซึ่งส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในอัตลักษณ์ของชุมชน^{๔๐}

สรุปได้ว่า การกำกับดูแลเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ต้องมีการตั้งคณะทำงาน เช่น พระสงฆ์ อบต. เทศบาล ประชาชนในท้องถิ่น สร้างเป็นเครือข่ายช่วยกันรายงานในการติดตามให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ควรอนุรักษ์มรดกและวัฒนธรรมไว้ ไม่ทำลายทรัพยากรทางวัฒนธรรม และส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่น

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

^{๓๘}สัมภาษณ์ นายไพฑูรย์ อ้นเจริญ, ประธานศิษย์เก่าครูสมาธิสาขา ๖ วัดบางโกลงใน จ.สมุทรปราการ, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๓๙}สัมภาษณ์ นางลลิตา ศรีจำรูญ, รองกรรมการ บจก. เอสพีจี เอ็นจิเนียริง แอนด์ ซัพพลาย, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๔๐}สัมภาษณ์ นางลลิตา ศรีจำรูญ, รองกรรมการ บจก.เอสพีจี เอ็นจิเนียริง แอนด์ ซัพพลาย, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

จากการวิจัยแสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง ๕ ด้าน ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” สามารถอธิบายได้ดังนี้

๑) **ด้านการวางแผน** อธิบายได้ว่า พระสงฆ์ในวัด มีการเตรียมโปรแกรมกิจกรรมในแต่ละประเพณี/เทศกาล มีการอำนวยความสะดวกให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมในประเพณี และให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมในประเพณีนั้น เตรียมสถานที่รองรับพุทธศาสนิกชนในเทศกาลต่างๆ วางแผนการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวชื่นชมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เทศกาล การเข้าเยี่ยมชมอนุสรณ์ต่างๆ

๒) **ด้านการจัดองค์กร** อธิบายได้ว่า วัดในอำเภอบางพลี มีการควบคุมดูแลสิ่งปลูกสร้างรวมถึงซากผังเมืองในอดีต ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และเทศกาลต่างๆ มีพระสงฆ์หมุนเวียนกันในการทำพิธีต่างๆ ตามเทศกาล มีการแบ่งเจ้าหน้าที่จัดอัตรากำลังตามจุดต่างๆ ในเทศกาล

๓) **ด้านบุคลากร** อธิบายได้ว่า เจ้าหน้าที่ประจำเทศกาลมีทักษะในการทำงาน วิทยากรประจำเทศกาล มีทักษะในการประกอบพิธีตามประเพณี คอยให้คำแนะนำต่างๆ

๔) **ด้านการอำนวยความสะดวก** อธิบายได้ว่า การประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรถรับจ้างในพื้นที่คอยอำนวยความสะดวกแก่การเดินทาง มีรถรับส่งอำนวยความสะดวกตามจุดต่างๆ มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำในแต่ละจุด มีเอกสาร แผ่นพับในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตในภูมิภาคกับสาธารณชน

๕) **ด้านการกำกับดูแล** อธิบายได้ว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวแสวงบุญเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตในภูมิภาคกับสาธารณชน วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยว ได้ซึมซับเอาคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมอันดีของวิถีชีวิตแบบไทยไปสู่การยกระดับสังคมที่มีคุณภาพ

สรุปประเด็นแนวการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ได้ดังต่อไปนี้

๑) มีการวางแผนงานให้รอบด้าน การท่องเที่ยวเชิงพุทธ จะต้องมีการวางแผน ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ โดยยึดแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธ การดำเนินงานจากแต่ละแหล่งเรียนรู้ ให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนให้การท่องเที่ยวยั่งยืน ไม่ทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิม ประเพณีเก่าแก่ เป็นแหล่งเรียนรู้และวัฒนธรรมเชิงพุทธ เป็นจุดเด่นของแต่ละชุมชน โดยให้วัดกับหน่วยงานในท้องถิ่นประสานความร่วมมือร่วมใจกันในการอนุรักษ์วัดและศาสนสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธตามวิถีชีวิตคนไทย

๒) การจัดองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องช่วยกันดูแล โดยการตั้งคณะกรรมการวัดต้องร่วมกับ อบต. ในการดำเนินการ วัดอนุรักษ์ อบต. ประชาสัมพันธ์ เตรียมบุคลากรทั้งพระและฆราวาส ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดบุคลากรให้ถูกกับงาน เสริมสร้างศักยภาพวัด และในการบูรณซ่อมแซมเพื่อการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรม

๓) บุคลากรในการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด พระมีความรู้ในประเพณี กิจกรรม วัฒนธรรมของท้องถิ่น หน่วยงานท้องถิ่นต้องให้ความรู้เพิ่มศักยภาพของจิตอาสาในท้องถิ่น เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและทุกคนได้มีส่วนร่วม

๔) การอำนวยความสะดวกของแหล่งการท่องเที่ยวเชิงพุทธ พระสงฆ์มีความรอบรู้ให้ ความรู้ความเป็นมาของวัดและศาสนสถาน คนต้องพร้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องช่วยดูแล ประชาสัมพันธ์และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว มีคู่มือการท่องเที่ยว มีโปรแกรมการท่องเที่ยว ตามเทศกาลว่าแต่ละเดือนมีประเพณีอะไรที่ไหนอย่างไร

๕) การกำกับดูแลเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ต้องมีการตั้งคณะทำงาน เช่น พระสงฆ์ อบต. เทศบาล ประชาชนในท้องถิ่น สร้างเป็นเครือข่ายช่วยกันรายงานในการติดตามให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ควรอนุรักษ์มรดกและวัฒนธรรมไว้ ไม่ทำลายทรัพยากรทางวัฒนธรรม และส่งเสริม การท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่น

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ๒. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และ ๓. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

โดยในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Research Method) โดยประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากพุทธศาสนิกชน จำนวน ๓๘๔ คน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นทั้งปลายเปิด และปลายปิด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยหาค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-Test) กรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และค่าเอฟ (F-Test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๘ รูป/คน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๕.๑ สรุป

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุป

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

๕.๑.๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๗ มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี จำนวน ๑๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๗ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน

๑๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๖ ประกอบอาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัท จำนวน ๑๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓ มีรายได้ ๑๕,๐๐๑ – ๒๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๘

๕.๑.๒ สรุปความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

พุทธศาสนิกชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการวางแผน ด้านบุคลากร ด้านการจัดองค์กร และด้านการกำกับดูแล ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

๑. **ด้านการวางแผน** พบว่า พุทธศาสนิกชนมีความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “มีการเตรียมโปรแกรมกิจกรรมในแต่ละประเพณี/เทศกาล” อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “มีการอำนวยความสะดวกให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมในประเพณีนั้น” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “มีสินค้าและบริการตลอดจนกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ทุกอย่างให้นักท่องเที่ยว” ตามลำดับ

๒. **ด้านการจัดองค์กร** พบว่า พุทธศาสนิกชนมีความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “สิ่งปลูกสร้าง รวมถึงซากฝังเมืองในอดีต ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และเทศกาลต่างๆ” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “มีพระสงฆ์หมั่นเวียนกันในการทำพิธีต่างๆ ตามเทศกาล” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำตามจุดต่างๆ” ตามลำดับ

๓. **ด้านบุคลากร** พบว่า พุทธศาสนิกชนมีความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “เจ้าหน้าที่ประจำเทศกาลมีทักษะในการทำงาน” รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า “วิทยากรประจำเทศกาล มีทักษะในการประกอบพิธีตามประเพณี” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “เจ้าหน้าที่ที่มาคอยให้คำแนะนำต่างๆ สามารถตอบคำถามได้ตามต้องการ” ตามลำดับ

๔. **ด้านการอำนวยความสะดวก** พบว่า พุทธศาสนิกชนมีความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “มีเอกสาร แผ่นพับในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตในภูมิภาคกับสาธารณชน” รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า “มีการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรณรงค์ในพื้นที่คอยอำนวยความสะดวกแก่การเดินทาง” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “การอนุรักษ์ ขนบธรรมเนียมความเชื่อที่สืบทอดกันมาของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนความเชื่อทางศาสนา เพื่อการศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้” ตามลำดับ

๕. **ด้านการกำกับดูแล** พบว่า ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “กิจกรรมการท่องเที่ยวแสวงบุญเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตในภูมิภาคกับสาธารณชน” รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า “วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยว ได้ซึมซับเอาคุณค่าทางศิลปและวัฒนธรรมอันดีของวิถีชีวิตแบบไทยไปสู่การยกระดับสังคมที่มีคุณภาพ” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “ได้รับความเพลิดเพลินและร่วมอนุรักษ์ ภูมิทัศน์จากวัดที่เป็นแหล่งเอื้อต่อการท่องเที่ยวและได้ตระหนักถึงการคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ของท้องถิ่นนั้นๆ” ตามลำดับ

๕.๑.๓ สรุปผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการเปรียบเทียบต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ทดสอบสมมติฐานโดยวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน

พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

**สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ
ท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน**

พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ
ของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

**สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหาร
จัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน**

พบว่า ประชาชนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว
เชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธ
สมมติฐานที่ตั้งไว้

**สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ
ท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน**

พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ
ของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

**สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ
ท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน**

พบว่า ประชาชนที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิง
พุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน
ที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็น
ต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม
ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

**๕.๑.๔ สรุปผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหาร
จัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ**

พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการท่องเที่ยว
เชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้

๑) ด้านการวางแผน

พบว่า ประชาชนเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวไม่ต่อเนื่องตลอดทั้งปี โดยมีข้อเสนอแนะให้ มีการวางแผนการทำงานอย่างต่อเนื่องทุกปี

๒) ด้านการจัดองค์กร

พบว่า ประชาชนเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ดังนี้ มีแผนผังองค์กรมีน้อยและแสดงเป็นบางจุดเท่านั้น โดยมีข้อเสนอแนะว่า วัดควรแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้กับพระหรือเจ้าหน้าที่ และมีการจัดทำแผนผังแสดงองค์กรให้ชัดเจน

๓) ด้านบุคลากร

พบว่า ประชาชนเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้ ๑) บุคลากรบางท่านขาดความรู้ความเข้าใจขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้าน ๒) คนนำขาดความรู้เกี่ยวกับการแสวงบุญ ๓) บุคลากรอาสาที่มาช่วยเวลาวางไม่ตรงกัน เนื่องจากประกอบอาชีพต่างกัน โดยเสนอแนะให้ ๑) เจ้าหน้าที่ควรมีความรู้เพื่อการให้คำแนะนำที่ถูกต้อง ๒) ควรอบรมให้ความรู้แก่แม่กุเทศน์ในการให้ความรู้ผู้แสวงบุญ

๔) ด้านการอำนวยความสะดวก

พบว่า ประชาชนเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้ ๑) ไม่ค่อยมีรถในการเดินทางตลอดการเดินทางเหมือนการทำบุญ ๙ วัด ไม่จำเป็นต้องเป็นเทศบาลที่จัดรถ ๒) ขาดนักประชาสัมพันธ์มืออาชีพด้านศาสนา โดยเสนอแนะว่า ๑) ควรแต่งตั้งผู้ประสานงานและเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำเพื่อให้การดำเนินประสบความสำเร็จ ๒) มอบหมายงานให้ทั่วถึงและครอบคลุม เพื่อแบ่งความรับผิดชอบ และทุกรูปได้มีส่วนร่วม

๕) ด้านการกำกับดูแล

พบว่า ประชาชนเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้ ๑) การแบ่งหน้าที่ระหว่างเทศบาลและวัด ยังแยกกันไม่ออก ๒) มีบุคลากรที่หลากหลายในการดูแลจึงมีความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมอบหมายผู้กำกับดูแลและมีการประเมินอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อนำผลนี้ไปพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขต่อไป

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการ

ท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าเจ้าอาวาสให้ความสำคัญกับการอำนวยการ โดยให้มีเอกสาร แผ่นพับในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตในภูมิภาคกับสาธารณชน และได้ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรถรับจ้างในพื้นที่คอยอำนวยความสะดวกแก่การเดินทาง มีการวางแผนเตรียมโปรแกรม กิจกรรมในแต่ละประเพณี/เทศกาล วัดมีการเปิดให้ชมสิ่งปลูกสร้าง รวมถึงซากผังเมืองในอดีต ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และเทศกาลต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้วิจัยจึงมีประเด็นที่นำมาอภิปราย ได้ดังนี้

๑) ด้านการวางแผน

พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า วัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการมีการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของ เตรียมโปรแกรมกิจกรรมในแต่ละประเพณี/เทศกาล มีการอำนวยความสะดวกให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมในประเพณีนั้น สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ นายไพฑูรย์ อันเจริญ ได้กล่าวไว้ว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยว มีการเตรียมสถานที่รองรับพุทธศาสนิกชน และวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวชื่นชม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เทศกาล การเข้าเยี่ยมชม อนุสรณ์สถานได้อย่างเหมาะสม ซึ่งงานการท่องเที่ยวเชิงพุทธต้องใช้คนเยอะและเป็นคนที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน จะต้องมีการแบ่งงานเป็นหมวดหมู่งานต่างๆ ของวัดและศาสนสถาน โดยกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินการอย่างชัดเจน สามารถจัดองค์กรให้มีความเหมาะสมและสามารถตรวจสอบได้^๑ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วงศ์ระวิทย์ น้อมนำทรัพย์ ได้วิจัยเรื่อง “แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก จึงยืนยันให้เห็นว่าแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีความเหมาะสมกับจังหวัดนครปฐม สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ และเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาต่อไป^๒

๒) ด้านการจัดองค์กร

^๑สัมภาษณ์ นายไพฑูรย์ อันเจริญ, ประธานศิษย์เก่าครูสมาธิสาขา ๖ วัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^๒วงศ์ระวิทย์ น้อมนำทรัพย์, “แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครปฐม”, **ปรัชญาดุขปฏิบัติ** สาขาการจัดการการท่องเที่ยว, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา, ๒๕๕๙).

พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า วัดจัดพระสงฆ์หมุนเวียนกันในการทำพิธีต่างๆ ตามเทศกาล โดยแบ่งเจ้าหน้าที่จัดอัตรากำลังตามจุดต่างๆ ในเทศกาล และมีการเปิดให้ชมสิ่งปลูกสร้าง รวมถึงซากผังเมืองในอดีต ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และเทศกาลต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ การให้สัมภาษณ์ **พระกิตติวิสุทธิวัฒน์** ได้กล่าวว่า วัดร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่นมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ จะต้องมีการตั้งชมรม มีจิตอาสาและเครือข่าย เพื่อรักษาระเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้น เพื่อให้ทุกคนได้รู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในท้องถิ่นของตนเอง และเป็นการอาสาด้วยความรักและห่วงหาพันทอนถิ่นบ้านเกิด^๓ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ภัทรพล ฤทธิ์เต็ม** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัด” จากผลการสำรวจความพึงพอใจการท่องเที่ยววัดในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสถานที่ท่องเที่ยว และการจัดการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีการจัดทำผังการใช้สอยพื้นที่ของวัด การจัดทำแผนพัฒนาวัดทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และการจัดทำแผนพัฒนาฟื้นฟูโบราณสถานหรือวัดร้าง^๔

๓) ด้านบุคลากร

พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า วัดจัดเจ้าหน้าที่ประจำเทศกาล มีทักษะในการทำงาน มีปริมาณเพียงพอต่อการอำนวยความสะดวก บ้างก็เป็นวิทยากรประจำเทศกาล มีทักษะในการประกอบพิธีตามประเพณี เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำเกี่ยวกับสิ่งที่มีความรู้แก่พุทธศาสนิกชนได้ดี สัมภาษณ์ **ดร.เอกชัยณัฐ เมธาธัญรัตน์** กล่าวว่า การส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธและการท่องเที่ยวเชิงพุทธ จัดกลุ่มอาสาสมัครใจ เพื่อศึกษารวมให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ^๕ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระสมุทอนุรักษ์ ธีรสกโก (ช่างเมือง)** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัย พบว่า ๑. ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มี ต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็น เกี่ยวกับการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิง

^๓สัมภาษณ์ พระกิตติวิสุทธิวัฒน์, เจ้าอาวาส วัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^๔ภัทรพล ฤทธิ์เต็ม, “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัด”, **พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^๕สัมภาษณ์ ดร.เอกชัยณัฐ เมธาธัญรัตน์, ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

พุทธในจังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับได้ดังนี้ ๑) ด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด ๒) ด้านการพัฒนาศาสนสถาน ๓) ด้านการพัฒนาศาสนบุคคลหรือบุคลากรในวัด และ ๔) ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม^๖

๔) ด้านการอำนวยการ

พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า วัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ มีเอกสาร แผ่นพับในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตในภูมิภาคกับสาธารณชน สัมภาษณ์ นางลลิตาดา ศรีจำรูญ กล่าวว่า การอำนวยการความสะดวกให้พุทธศาสนิกชนที่เดินทางมาทำบุญเนื่องในประเพณี พิธีต่างๆ ให้มีความสะดวกในการทำบุญ การท่องเที่ยวที่สงบ คงไว้ซึ่งประเพณีของท้องถิ่น ศาสนสถานที่สามารถแสดงให้เห็นถึงประเพณีที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น^๗ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พบว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุหอนุรักษ ธีรสกุโก (ช่างเมือง) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัย พบว่าระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มี ต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็น เกี่ยวกับการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับได้ดังนี้ ๑) ด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด ๒) ด้านการพัฒนาศาสนสถาน ๓) ด้านการพัฒนาศาสนบุคคลหรือบุคลากรในวัด และ ๔) ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม^๘

๕) ด้านการกำกับดูแล

พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า วัดมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแสวงบุญเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตในภูมิภาคกับสาธารณชน เพื่อให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยว ได้ซึมซับเอาคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมอันดีของวิถีชีวิตแบบไทยไปสู่การยกระดับ

^๖พระสมุหอนุรักษ ธีรสกุโก, (ช่างเมือง), “การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

^๗สัมภาษณ์ นางลลิตาดา ศรีจำรูญ, รองกรรมการ บจก.เอสพีจี เอ็นจิเนียริง แอนด์ ซัพพลาย, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^๘พระสมุหอนุรักษ ธีรสกุโก, (ช่างเมือง), “การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช, ๒๕๕๔).

สังคมที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ **พระอมรวิชฺรธรรม** ที่ว่า การกำกับดูแลต้องให้ผู้นำชุมชนในชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ ตามสถานที่ต่างๆ ต้องมาร่วมกันทั้งวัด อบต. ผู้ใหญ่บ้าน^๙ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปรีดา ไชยา** ได้วิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสกลนคร ประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในระดับค่อนข้างมากต่อทุกปัจจัยความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงพุทธ และก็มีคามพึงพอใจมากต่อทุกปัจจัยการตอบสนองความต้องการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสกลนคร และพบ ๓ องค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธคือ องค์ประกอบจิตวิญญาณมรดกวัฒนธรรมศาสนา องค์ประกอบความมีชื่อเสียงพิเศษสำหรับการแนะนำบอกต่อ และองค์ประกอบตัวกระตุ้นการวางแผนท่องเที่ยว ซึ่งทั้ง ๓ องค์ประกอบมีความสัมพันธ์ต่อการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยองค์ประกอบด้านจิตและวิญญาณทางมรดกและวัฒนธรรมทางศาสนามีอิทธิพลต่อการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยมากที่สุด^{๑๐}

๕.๒.๒ จากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

จากการเปรียบเทียบระดับการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๕ ด้าน คือ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

๑) **เพศ** ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า ประชาชนทั้งหญิงและชาย เป็นผู้ที่มีความประสงค์เที่ยวเพื่อแสวงบุญผ่านพุทธศิลปกรรมเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระสมุหอนุรักษ ธีรสกุโก (ช่างเมือง)** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัย ประชาชน ที่มีเพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกัน^{๑๑}

^๙สัมภาษณ์ พระอมรวิชฺรธรรม, เจ้าอาวาส วัดบางโกลนนอก จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๐}ปรีดา ไชยา, “การท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสกลนคร ประเทศไทย”, **บทความงานวิจัย, วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ**, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, Vol ๘ (๒๐๑๖): ฉบับพิเศษ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘: ๒๒๓.

^{๑๑}พระสมุหอนุรักษ ธีรสกุโก, (ช่างเมือง), “การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช, ๒๕๕๔).

๒) อายุ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า ประชาชนที่มาท่องเที่ยวเชิงพุทธ ส่วนใหญ่ไม่ยึดติดติดแน่นกับปัญหาเล็กๆ น้อยๆ ในการมาท่องเที่ยว ต่างก็มีเป้าหมายเดียวกันเพื่อศึกษาพระพุทธศาสนา และศาสนสถาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาธรรมาธิ์ สิริมงคล (มาตรา)** ได้วิจัยเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขง (พระอารามหลวง) อำเภอมะนัง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุและอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขง (พระอารามหลวง) อำเภอมะนัง จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน^{๑๒}

๓) วุฒิกการศึกษา การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า วุฒิกการศึกษาของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไม่มีผลต่อการท่องเที่ยวลักษณะนี้ มุ่งหวังเพื่อศึกษาอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ที่โดดเด่น และภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของชุมชนนั้นๆ ตามเทศกาลต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระสันชัย ปรีบุญโณ (ช่างตี)** ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนางานบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานของวัด ในอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีวุฒิกการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนางานบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานของวัดในอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน^{๑๓}

๔) อาชีพ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า รายได้ไม่ได้เป็นผลกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เพราะการท่องเที่ยวลักษณะนี้มุ่งทำบุญ ศึกษาประเพณี และวัฒนธรรมมากกว่าการท่องเที่ยวเพื่อการจับจ่ายใช้สอย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาธรรมาธิ์ สิริมงคล (มาตรา)** ได้วิจัยเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขง (พระอารามหลวง) อำเภอมะนัง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุและอาชีพต่างกัน มี

^{๑๒}พระมหาธรรมาธิ์ สิริมงคล (มาตรา), “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขง (พระอารามหลวง) อำเภอมะนัง จังหวัดขอนแก่น”, *พุทธศาสนคณาภิธานิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๑๓}พระสันชัย ปรีบุญโณ (ช่างตี), “แนวทางการพัฒนางานบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานของวัด ในอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี”, *สารนิพนธ์พุทธศาสนคณาภิธานิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช, ๒๕๖๐).

ความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขว (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน^{๑๔}

๕) รายได้ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า ความคาดหวังของนักท่องเที่ยว โดยวัดควรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ศาสนา ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่นของทั้งผู้ใหญ่และเยาวชน เป็นความคาดหวังของนักท่องเที่ยว ศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยว ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุหอนุรักษ ธีรสุโก (ช่างเมือง) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัย เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน^{๑๕}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑) ด้านการวางแผน วัดควรมีเครือข่ายองค์กรต่างๆ เพื่อช่วยในการวางแผน พัฒนาวัด และชุมชนให้มีความเจริญ โดยการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในชุมชนให้มาช่วยกันวางแผน

๒) ด้านการจัดองค์กร วัดควรประสานงานขอเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำตามความต้องการของพุทธศาสนิกชน เพื่อให้มีส่วนร่วมช่วยรักษาวัดและศาสนสมบัติของวัด

๓) ด้านบุคลากร วัดฝึกพระสงฆ์ เณร ให้เป็นเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นความรู้แก่พุทธศาสนิกชน

^{๑๔} พระมหาธัชธร สิริมงคล (มาตรา), “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขว (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, *พุทธศาสนคัมภีร์บัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๑๕} พระสมุหอนุรักษ ธีรสุโก, (ช่างเมือง), “การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนคัมภีร์บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช, ๒๕๕๔).

๔) **ด้านการจัดองค์กร** พระสงฆ์ควรเรียนรู้เพื่อเพิ่มเติมด้านการบริหารจัดการ ท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี มีส่วนร่วมกับการวางแผนยุทธศาสตร์ เพื่อขอกำลังสนับสนุน จากภาครัฐ สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของคณะสงฆ์

๕) **ด้านการกำกับดูแล** พระสงฆ์ วัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน ชุมชนต้อง ร่วมกันในการกำกับติดตามเพื่อให้การท่องเที่ยวอนุรักษ์ไว้ซึ่งวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) พระสงฆ์ ควรศึกษาการบริหารการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์วัด และเป็นสถานที่ให้ประชาชน คณะสงฆ์ได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

๒) พระสงฆ์ ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำตามจุดต่างๆ

๓) พระสงฆ์ เจ้าอาวาสควรบริหารจัดการกับสิ่งปลูกสร้างภายในวัด โดยจัดทำป้ายเพื่อ แนะนำประวัติเรื่องราวภายในวัด ป้ายสำหรับชี้แนะแนวทางการใช้ประโยชน์จากสถานที่เพื่อให้เกิด การดูแลรักษาร่วมกัน

๔) เจ้าหน้าที่ที่มาคอยให้คำแนะนำต่างๆ สามารถตอบคำถามได้ตามต้องการ

๕) เจ้าอาวาสควรบริหารจัดการให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาวัดให้อยู่ในสภาพ สามารถรองรับการใช้ประโยชน์ของชุมชน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาเกี่ยวกับ “คุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ประจำการบริหารการท่องเที่ยวเชิงพุทธ”

๒) ควรศึกษาเกี่ยวกับ “การร่วมอนุรักษ์ ภูมิทัศน์ คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น วัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว”

๓) ควรศึกษาเกี่ยวกับ “ขนบธรรมเนียมความเชื่อของชุมชนท้องถิ่นที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน”

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ข. ข้อมูลวิทยานิพนธ์

(๑) หนังสือ:

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๑๓๑ ตอนที่ ๘๙ ก (๒๕๕๗).

ทรงศักดิ์ ภู่อ่อน. **การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กทม.: ประสานการพิมพ์, ๒๕๕๑.

ธงชัย สันติวงษ์. **องค์การและการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๓.

ธนภุต สังข์เฉย. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ**. เพชรบุรี: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศ, ๒๕๕๐.

ปริญญา เฉิดโฉม. **ศศ. แนวคิดและทฤษฎีทางมานุษยวิทยา**. สงขลา: ศรีนครินทร์, ๒๕๕๔ (อัสสัมชัญ).

พระธรรมโกศาจารย์ ธรรมยุต ธรรมจิตโต. **พุทธวิธีในการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) กับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาต).

พระนคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๐๗.

ไพศาล หวังพานิช. **การวัดและประเมินผลการเรียน**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๕๑.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. **การพัฒนาเมืองและชนบทประยุกต์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พอเพช, ๒๕๔๔.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. **ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๕.

สมคิด บางโม. **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

_____. **หลักการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดีจำกัด, ๒๕๓๔.

สมพงศ์ เกษมสิน. **การบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เกษมสุวรรณ, ๒๕๒๓.

เสนาะ ตีเยาว์. **หลักการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

(๒) วิทยานิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:

จุฑาภรณ์ หินชู. “**แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษาวัดประชาคมวนาราม อำเภอสรีสมเด็จ จันทบุรี**”. **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๗.

ดวงใจ หล่อธนวนิชย์. “รัฐ ทุน ชุมชนกับการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างไทยกับญี่ปุ่น”. **ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สหวิทยาการ**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐.

พระครูวิมลศิลปกิจ (เรืองฤทธิ์ ธนปญโญ) และคณะ. “การศึกษารูปแบบและสภาพแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย”. **รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา, ๒๕๕๕.

พระมหาธรร สิริมงคล (มาตรา). “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขว (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”. **พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระมหาสุทิตย์ อาภากร และคณะ. การพัฒนารูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. **รายงานการวิจัย**. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระสมุหอนุรักษ ธีรสุโก (ช่างเมือง). “การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

ภัชรภณ ฤทธิ์เต็ม. “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัด”. **พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม ดร. และคณะ, “รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : กระบวนการเปลี่ยนแปลง “เส้นทางบุญ” “สู่ เส้นทางธรรม””. **รายงานการวิจัย**. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

วงศ์ระวิทย์ น้อมนำทรัพย์. “แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครปฐม”. **ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา, ๒๕๕๙.

สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา. “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง”. **การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง**. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘.

(๓) บทความ/วารสาร:

กรรณิกา คำดี. “วัดและศาสนสถานในมิติของการท่องเที่ยว”. **บทความการวิจัย**. **วารสารบัณฑิตศึกษา** มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๘): ๑๗๖.

ปรีดา ไชยา. “การท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสกลนคร ประเทศไทย”. **บทความงานวิจัย. วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ**. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, Vol ๘ (๒๐๑๖): ฉบับพิเศษ (ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘): ๒๒๓.

มานิช พรหมปัญญา และคณะ. “แนวทางการเตรียมความพร้อมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน”. **รายงานการวิจัย, วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๖): ๓๖.**

สายชล ปัญญชิต และภูเบศ วณิชชานนท์. “การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของภาคใต้ : การพัฒนาเส้นทางและผลกระทบ”. **บทความงานวิจัย. วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ ๑๘ (มกราคม-ธันวาคม ๒๕๕๘): ๒๔๘.**

สุดาทิพย์ นันทโชค. “พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในเขตจังหวัดสิงห์บุรีของนักท่องเที่ยวสูงอายุ”. **วารสารปัญญาภิวัฒน์. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑, (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๖): ๓๒.**

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. “วัด : จำเป็นอย่างไรมีต้องมีคู่มือพัฒนา”. **จุลสารการท่องเที่ยว. (๗ (๑) ๗๓-๗๗. ๒๕๓๑): ๗๔-๗๕.**

อารีย์ นัยพินิจ และคณะ. “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของวัดในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์”. **รายงานการวิจัย. วารสารปัญญาภิวัฒน์. ปีที่ ๕. ฉบับที่ ๑ ประจำเดือน (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๖): ๓๑-๓๒.**

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

กรมประชาสัมพันธ์ จังหวัดสมุทรปราการ. “ประวัติประเพณีตักบาตรดอกไม้”. [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล. http://pr.prd.go.th/samutprakan/ewt_news.php?nid=๔๔๓๙&filename=index [๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑].

ประเพณีท้องถิ่นภาคกลาง – ประเพณีตักบาตรดอกไม้. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล. <http://www.openbase.in.th/node/7778>. [๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑].

ประเพณีไทย ๔ ภาค. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล. <https://duangjaiblog.wordpress.com>. [๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑].

ท่องเที่ยวทั่วไทย.คอม. “ประเพณีรับบัว โยนบัว-สมุทรปราการ”. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล. <https://www.xn--72c5aba9c2a3b8a2m8ae.com>. [๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑].

(๕) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ:

สัมภาษณ์ พระราชเสนาบดี. เจ้าคณะตำบลบางพลี จ.สมุทรปราการ, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒.

- _____ พระอมรวิชชรธรรม. เจ้าอาวาส วัดบางโหลงนอก จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.
- _____ พระกิตติวิสุทธิวัฒน์. เจ้าอาวาส วัดบางโหลงใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.
- สัมภาษณ์ พระใบฎีกาสำเนียง อาจารย์สมปนโน. พระสอนศีลธรรมโรงเรียนวัดบางโหลงใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.
- _____ ดร.เอกชัยณัฐ เมธาชัยรัตน์. ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบางโหลงใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.
- _____ นายบุญเลิศ กล้าเหว่า. ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบางโหลงนอก จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.
- _____ นางลลิตา ศรีจำรูญ. รองกรรมการ บจก.เอสพีจี เอ็นจิเนียริง แอนด์ ซัพพลาย, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.
- _____ นายไพฑูรย์ อันเจริญ. ประธานศิษย์เก่าครูสมาธิสาขา ๖ วัดบางโหลงใน จ.สมุทรปราการ, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

๒. ภาษาอังกฤษ

- Dale Yoder. **Personnel Principles and Policies**. fourth printing. Englewood Cliffs: New Jersey Prentice-Hall. Lnc, 1956.
- Goeldner. Charles R. and Ritchie. J.R. Brent. **Tourism : Principles. Practices. Philosophies**^{10th} ed. Hoboken. N.J.: J. Wiley, 2006.
- Gross, Brien & Brown. **Organization Theory and Management: A Macro Approach**. New York: Wiley & Sons, 2008.
- Harold Koontz and Cyril O'Donnell citing Hersey and Blanchard. 2001
- Henry Fayol. **Human Resource Management**. In a Business Context. 2^{ed}. London: Thomson Learning, 2004.
- Henry Fayol. **Human Resource Management**. In a Business Context. 2edition. London : Thomson Learning, 2004.
- Ismail R. **Development of a Normative Model for Cultural Tourism on The Cape Flat (Master's dissertation**. Cape Peninsula University of Technology, 2008.

Simon. Smithburg & Thompson. **Public Administration**. ¹⁴th ed. New York : Alfred A.Knope, 1971.

Swarbrooke, J. **Sustainable Tourism Management**. London: CABI, 1999.

Weaver. David and Oppermann. Martin. **Tourism Management**. Brisbane : John Wiley & Sons Australia, 2000.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

คำชี้แจง :

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ อันจะเป็นประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการงานเพื่อเพิ่มกลุ่มเป้าหมาย ทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดการเส้นทางแสวงบุญสำหรับพุทธศาสนิกชน สืบต่อไป

ซึ่งแบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด ๓ ตอน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ส่วนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ผู้ศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี จึงขออโนโมนาขอบคุณมา ณ โอกาส นี้

พระมนินทร์ มุนินทโร (กองจันท์ดี)

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ส่วนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓

ลงใน ☐ หน้าข้อความตามสภาพที่เป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

๒. อายุ

☐ ต่ำกว่า ๒๐ ปี

☐ ๒๐ – ๓๐ ปี

☐ ๓๑ – ๔๐ ปี

☐ มากกว่า ๔๐ ปี ขึ้นไป

๓. วุฒิการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

๔. อาชีพ

☐ ข้าราชการ

☐ รัฐวิสาหกิจ

☐ ธุรกิจ

☐ อื่นๆ

๕. รายได้

☐ ไม่เกิน ๑๕,๐๐๐ บาท

☐ รายได้ ๑๕,๐๐๑ – ๒๕,๐๐๐ บาท

☐ รายได้ ๒๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป

ส่วนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ว่ามีการบริหารจัดการในระดับใด

ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับ มากที่สุด

๔ หมายถึง มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับ มาก

๓ หมายถึง มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับ ปานกลาง

๒ หมายถึง มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับ น้อย

๑ หมายถึง มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ข้อที่	การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๑. ด้านการวางแผน					
๑	มีการเตรียมโปรแกรมกิจกรรมในแต่ละประเพณี/ เทศกาล					
๒	มีการอำนวยความสะดวกให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมใน ประเพณีนั้น					
๓	มีการเตรียมสถานที่รองรับพุทธศาสนิกชนในเทศกาล ต่างๆ					
๔	มีการวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยว ชื่นชมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เทศกาล การเข้าเยี่ยม ชม อนุสรณ์สถาน					
๕	มีสินค้าและบริการตลอดจนกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ทุกอย่างให้นักท่องเที่ยว					
	๒. ด้านการจัดองค์กร					
๖	มีพระสงฆ์หมุนเวียนกันในการทำพิธีต่างๆ ตามเทศกาล					
๗	มีการแบ่งเจ้าหน้าที่จัดอัตรากำลังตามจุดต่างๆ ใน เทศกาล					

๘	มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำตามจุดต่างๆ					
๙	สิ่งปลูกสร้าง รวมถึงซากผังเมืองในอดีต ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และเทศกาลต่างๆ					

ข้อที่	การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ	ระดับปฏิบัติการ				
		๕	๔	๓	๒	๑
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑๐	สิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอันได้แก่ พิพิธภัณฑ์ สถาปัตยกรรม					
	๓. ด้านบุคลากร					
๑๑	เจ้าหน้าที่ที่มาคอยให้คำแนะนำต่างๆ สามารถตอบ คำถามได้ตามต้องการ					
๑๒	เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำเกี่ยวกับสิ่งที่ เป็นความรู้แก่พุทธศาสนิกชนได้ดี					
๑๓	เจ้าหน้าที่ประจำเทศกาลมีทักษะ ในการทำงาน					
๑๔	เจ้าหน้าที่ในแต่ละจุดมีปริมาณเพียงพอต่อการให้ คำแนะนำ					
๑๕	วิทยากรประจำเทศกาล มีทักษะในการประกอบพิธี ตามประเพณี					
	๔. ด้านการอำนวยความสะดวก					
๑๖	มีรถรับส่งอำนวยความสะดวก ตามจุดต่างๆ					
๑๗	มีการประสานงานกับรถรับจ้างในพื้นที่คอยอำนวยความสะดวก แก่การเดินทาง					
๑๘	มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำในแต่ละจุดอย่าง เหมาะสม					
๑๙	มีเอกสาร แผ่นพับในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ ถูกต้องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิต ในภูมิภาคกับสาธารณชน					
๒๐	เพื่อให้ นักท่องเที่ยว เดินทาง เพื่อ ศี ก ษา					

	ขนบธรรมเนียมความเชื่อที่สืบทอดกันมาของชุมชน ท้องถิ่น ตลอดจนความเชื่อทางศาสนา					
	๕. ด้านการกำกับดูแล					
๒๑	กิจกรรมการท่องเที่ยวแสวงบุญเป็นเครื่องมือในการ เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตในภูมิภาคกับ สาธารณชน					
๒๒	การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นแนวทางในการสร้าง ประโยชน์ให้แก่สังคม ด้วยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน					
๒๓	วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยว ได้ซึมซับเอาคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมอันดีของ วิถีชีวิตแบบไทยไปสู่การยกระดับสังคมที่มีคุณภาพ					
๒๔	นักท่องเที่ยวมีจิตผูกพันกับศาสนา ผ่านความ ประทับใจที่ได้จากการท่องเที่ยว					
๒๕	ได้รับความเพลิดเพลินกับภูมิทัศน์จากวัดที่เป็น แหล่งเอื้อต่อการท่องเที่ยวและได้ตระหนักถึงการ คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ของท้องถิ่นนั้นๆ					

ส่วนที่ ๓

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอ
บางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

- ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ด้านการวางแผน

.....

.....

.....

- ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ด้านการจัดองค์กร

.....

.....

.....

- ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ด้านบุคลากร

.....

.....

.....

- ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ด้านการอำนวยความสะดวก

.....

.....

.....

- ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ด้านการกำกับดูแล

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่าน ที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

คำชี้แจง :

แบบการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ อันจะเป็นประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการงานเพื่อเพิ่มกลุ่มเป้าหมาย ทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดการเส้นทางแสวงบุญสำหรับพุทธศาสนิกชน สืบต่อไป

ส่วนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้การสัมภาษณ์

ส่วนที่ ๒ แบบการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี จึงขออนุโมทนาขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ส่วนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ.....ฉายา.....นามสกุล.....

อายุ.....พรรษา.....ระดับการศึกษา.....วิทยฐานะ ป.ธ.-น.ธ.....

ตำแหน่ง.....วัด.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

ผู้สัมภาษณ์ : ผู้วิจัย.....บันทึกข้อมูล : ผู้วิจัย (จดบันทึก,บันทึกเสียง)

สถานที่สัมภาษณ์.....วัน/เดือน/ปี.....เวลา.....

ส่วนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอ
บางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

- ท่านมีแนวทางการวางแผน การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัด
สมุทรปราการ อย่างไร

.....
.....

- ท่านมีแนวทางการจัดองค์กร เพื่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ อย่างไร

.....
.....

- ท่านมีแนวทางการจัดบุคลากร เพื่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ อย่างไร

.....
.....

- ท่านมีแนวทางการอำนวยการ เพื่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ อย่างไร

.....
.....

- ท่านมีแนวทางการกำกับดูแล เพื่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ อย่างไร

.....
.....

ภาคผนวก ข

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ และผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

- ๑) พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร.
- ๒) พระปลัดระพิน พุทธิสารโ, ดร.
- ๓) ผศ.ดร. เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
- ๔) ผศ.ดร. อนุวัต กระสังข์
- ๕) ผศ.ดร. รัฐพล เย็นใจมา

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายชื่อ (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ที่	การบริหารจัดการท่องเที่ยว เชิงพุทธของวัดในอำเภอบาง พลี จังหวัดสมุทรปราการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปล ผล
	๑. ด้านการวางแผน								
๑.	มีการเตรียมโปรแกรมกิจกรรม ในแต่ละประเพณี/เทศกาล	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒.	มีการอำนวยความสะดวกให้ ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมใน ประเพณีนั้น	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓.	มีการเตรียมสถานที่รองรับ พุทธศาสนิกชนในเทศกาล ต่างๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	มีการวางแผนการเดินทาง ท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยว ชื่นชมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

	เทศกาล การเข้าเยี่ยมชม อนุสรณ์สถาน								
๕.	มีสินค้าและบริการตลอดจน กิจกรรมทางการท่องเที่ยว ทุก อย่างให้นักท่องเที่ยว	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๒. ด้านการจัดองค์กร								
๑.	มีพระสงฆ์หมุนเวียนกันในการ ทำพิธีต่างๆ ตามเทศกาล	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	มีการแบ่งเจ้าหน้าที่จัด อัตรากำลังตามจุดต่างๆ ใน เทศกาล	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำ ตามจุดต่างๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	สิ่งปลูกสร้าง รวมถึงซากผัง เมืองในอดีต ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และ เทศกาลต่างๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	สิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมอันได้แก่ พิพิธภัณฑ์ สถาปัตยกรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๓. ด้านบุคลากร								
๑	เจ้าหน้าที่ที่มา คอยให้ คำแนะนำต่างๆ สามารถตอบ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

	คำถามได้ตามต้องการ								
๒	เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นความรู้แก่พุทธศาสนิกชนได้ดี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	เจ้าหน้าที่ประจำเทศบาลมีทักษะในการทำงาน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	เจ้าหน้าที่ในแต่ละจุดมีปริมาณเพียงพอต่อการให้คำแนะนำ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	วิทยากรประจำเทศบาล มีทักษะในการประกอบพิธีตามประเพณี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔. ด้านการอำนวยความสะดวก									
๑	มีรถรับส่งอำนวยความสะดวกตามจุดต่างๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	มีการประสานงานกับรถรับจ้างในพื้นที่คอยอำนวยความสะดวกแก่การเดินทาง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำในแต่ละจุดอย่างเหมาะสม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	มีเอกสาร แผ่นพับในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตในภูมิภาคกับสาธารณชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

๕	เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเพื่อศึกษาขนบธรรมเนียมความเชื่อที่สืบทอดกันมาของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนความเชื่อทางศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๕. ด้านการกำกับดูแล								
๑	กิจกรรมการท่องเที่ยวแสวงบุญ เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตในภูมิภาคกับสาธารณชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นแนวทางในการสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม ด้วยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยว ได้ซึมซับเอาคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมอันดีของวิถีชีวิตแบบไทยไปสู่การยกระดับสังคมที่มีคุณภาพ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	นักท่องเที่ยวมีจิตผูกพันกับศาสนา ผ่านความประทับใจที่ได้จากการท่องเที่ยว	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	ได้รับความเพลิดเพลินกับภูมิ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

	ทัศน์จากวัดที่เป็น แหล่งเื้อื่อต่อ การท่องเที่ยวและได้ตระหนัก ถึง การ คຸณ ค่า ของ ศิล ป วัฒนธรรมต่างๆ ของท้องถิ่น นั้นๆ								
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

ภาคผนวก ค

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.971	25

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	92.50000	271.845	.814	.969
a2	92.83333	275.247	.801	.970
a3	92.40000	268.800	.835	.969
a4	92.53333	271.292	.902	.969
a5	92.53333	270.878	.871	.969
b1	92.60000	277.972	.737	.970
b2	92.33333	271.609	.819	.969
b3	92.43333	270.530	.910	.969
b4	92.40000	269.559	.844	.969
b5	92.26667	272.961	.877	.969
c1	92.66667	272.506	.827	.969
c2	92.53333	273.085	.832	.969
c3	92.60000	269.834	.873	.969

c4	92.66667	268.851	.879	.969
c5	92.56667	266.323	.897	.969
D1	92.53333	272.051	.873	.969
D2	92.50000	270.121	.877	.969
D3	92.86667	277.361	.667	.971
D4	92.80000	278.993	.616	.971
D5	93.26667	281.582	.306	.975
E1	93.03333	280.792	.365	.974
E2	93.16667	276.144	.444	.974
E3	92.63333	273.275	.862	.969
E4	92.63333	272.654	.795	.970
E5	92.70000	273.390	.824	.969

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๙๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม ไขนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระเดชพระคุณพระราชเสนาบดี เจ้าคณะตำบลบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมุณินทร์ ฉายา มุณินทโร รหสปรจจำตวันินิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๙
นิตินิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัด
สมุทรปราการ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณ
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระมุณินทร์ ฉายา มุณินทโร
รหสปรจจำตวันินิต

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

ดร.สุพล สุธะพรหม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมุณินทร์ มุนินทโร
โทรศัพท์ติดต่อ: ๐๙๖-๐๕๖๖๔๕๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๙๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูกิตติวิสุทธิวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดบางไผ่ลงใน จังหวัดสมุทรปราการ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมนินทร์ ฉายา มุนินทโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัด
สมุทรปราการ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมนินทร์ มุนินทโร

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๙๖-๐๕๖๖๔๕๕๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๙๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอบางพลี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูอมรวิชธรรม เจ้าอาวาสวัดบางโกลนนอก จังหวัดสมุทรปราการ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมุณินทร์ ฉายา มุณินทโร รหัสประจำตัวนิติ ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัด
สมุทรปราการ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

สมิตฺโต โสภณมฺหา
พระครูอมรวิชธรรม
29-ม.ค. 62

ผู้ประสานงาน: พระมุณินทร์ มุณินทโร
โทรศัพท์: ๐๙๐-๐๕๖-๕๕๕๙

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๕๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอบางน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูอมรวิชธรรม เจ้าอาวาสวัดบางโกลนนอก จังหวัดสมุทรปราการ
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมุรินทร์ ฉายา มุรินทร์โร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในการปกครองของพระคุณท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล ส่วยพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

รับ ๖/๑๒/๖๑

พระครูอมรวิชธรรม

๒๙-๓.๑-๖๒

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๙๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมีสการ พระใบฎีกาสำเนียง อาจารย์สมปณโณ พระสอนศีลธรรมวัดบางโกลนใน จังหวัดสมุทรปราการ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมนินทร์ ฉายา มุนินทโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัด
สมุทรปราการ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณ
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมีสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมีสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

พระใบฎีกาสำเนียง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

พระใบฎีกาสำเนียง

๒๙ ม.ค ๖๒

ผู้ประสานงาน: พระมนินทร์ มุนินทโร
โทรศัพท์ต่อ. ๐๙๖-๐๕๖๖๔๕๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๙๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

โรงเรียนวัดบางโกลนนอก

เลขที่รับ ๖๕ วันที่ 30 ม.ค. ๖๒
ลงชื่อ พันจ๊กก ผู้ว่า

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายบุญเลิศ กล้าเหว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบางโกลนนอก จังหวัดสมุทรปราการ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมุรินทร์ ฉายา มุนินทโร รักษาสัจจาทันตนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเส้นทางแสวงบุญสำหรับพุทธศาสนิกชนในอำเภอบางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบางโกลนนอก
โดย...หม่อมขุน... นิสิตหลักสูตรพุทธ...
หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ...
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขอความ
อนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย...

ผู้ประสานงาน: พระมุรินทร์ มุนินทโร
โทรศัพท์ต่อ. ๐๙๖-๐๕๖๖๔๕๙

ศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

(นายบุญเลิศ กล้าเหว่า)
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบางโกลนนอก (ประสิทธิ์บำรุง)

29 ส.ค. 2562

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๙๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางสาวลลิตา ศรีจำรูญ รองกรรมการบริหารบริษัท เอสพีจี เอ็นจิเนียริ่ง แอนด์ ซัพพลาย จำกัด
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมุรินทร์ ฉายา มุณิทรโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัด
สมุทรปราการ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ยินดีในสัมภาษณ์
ให้ข้อมูล

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุยะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ฉันทนา ๐๖

นส. ลลิตา ๗๕ จ.ร.พ.

10/๑/๖๒

ผู้ประสานงาน: พระมุณิทร มุณิทรโร

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๙๖-๐๕๖๖๔๕๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๕๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอพระราชทานให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระเดชพระคุณพระราชเสนาบดี เจ้าคณะตำบลบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมุณินทร ฉายา มุณินทรโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในการปกครองของพระเดชพระคุณจึงขอความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระมุณินทรโร

นมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล ส่วยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๙๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายไพฑูรย์ อันเจริญ ประธานศิษย์เก่าครูสมมติสาขา 6 วัดบางโกลนใน จังหวัดสมุทรปราการ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมุณินทร์ ฉายา มุณินทโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัด
สมุทรปราการ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

ในพระนามของคณะสงฆ์
พระครู...

(ขอรับที่ ๐๕ อ.ม.พร. ๖๒)

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมุณินทร์ มุนินทโร
โทรศัพท์ต่อ. ๐๙๖-๐๕๖๖๔๕๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๙๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอบางน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ดร.เอกชัยณัฐ เมธาธัญญรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบางโกลนใน จังหวัดสมุทรปราการ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมุรินทร์ ฉายา มุณินทโร รหัสนิมิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๙
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัด
สมุทรปราการ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

(นายเอกชัยณัฐ เมธาธัญญรัตน์)

๒๙ ธ.ค. ๒๕๖๒

ผู้ประสานงาน: พระมุรินทร์ มุณินทโร
โทรศัพท์: ๐๙๖-๐๕๖๖๔๕๙

ภาคผนวก จ

รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

พระราชเสนาบดี. เจ้าคณะตำบลบางพลี จ.สมุทรปราการ, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒.

พระอมรวิชิตธรรม. เจ้าอาวาส วัดบางโกลนนอก จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

พระกิตติวิสุทธิวัฒน์. เจ้าอาวาส วัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

พระใบฎีกาสำเนียง อาจารย์สมปโนน. พระสอนศีลธรรมโรงเรียนวัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

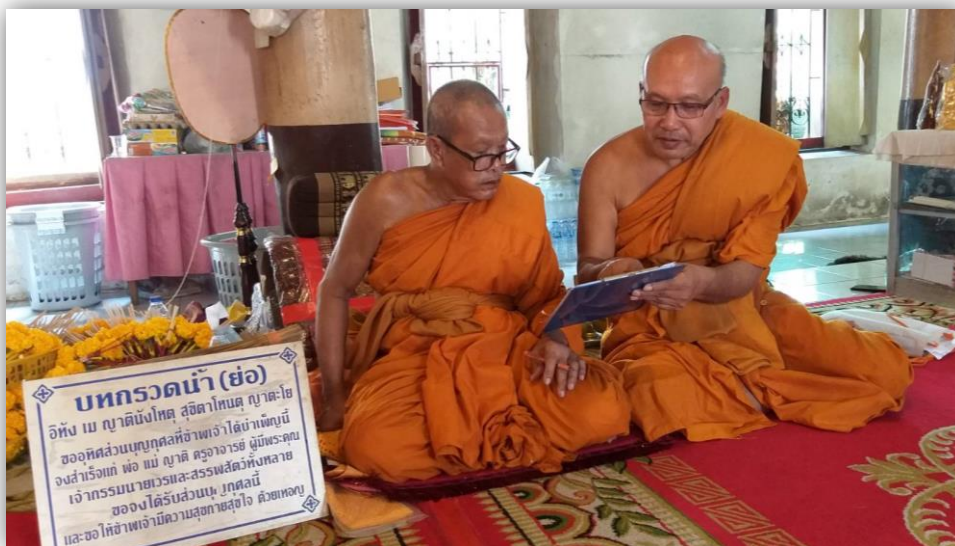
ดร.เอกชัยณัฐ เมธาธิ์รัตน. ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

นายบุญเลิศ กล้าเหว่า. ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบางโกลนนอก จ.สมุทรปราการ, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๒.

นางลลิตาดา ศรีจำรูญ. รองกรรมการ บจก.เอสพีจี เอ็นจิเนียริง แอนด์ ซัพพลาย, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

นายไพฑูรย์ อ้นเจริญ, ประธานศิษย์เก่าครูสมาธิสาขา ๖ วัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

ภาพประกอบการสัมภาษณ์

พระราชเสนาบดี

เจ้าคณะตำบลบางพลี จ.สมุทรปราการ

พระอมรวิชิตธรรม

เจ้าอาวาส วัดบางโกลนนอก จ.สมุทรปราการ

พระกิตติวิสุทธิวัฒน์

เจ้าอาวาส วัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ

ดร.เอกชัยณัฐ เมธาธิญรัตน์

ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบางโกลนใน จ.สมุทรปราการ

นายบุญเลิศ กล่ำเหว่า

ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบางโกลนนอก จ.สมุทรปราการ

นางลลิตาดา ศรีจำรุญ

รองกรรมการ บจก.เอสพีจี เอ็นจิเนียริง แอนด์ ซัพพลาย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ : พระมุนินทร์ มุนินฺทโร (ทองจันทร์ดี)
เกิด : วันที่ ๒๓ เดือน ตุลาคม พ.ศ.๒๔๙๗
สถานที่เกิด : จังหวัดสมุทรปราการ
วิทยฐานะ : น.ธ. เอก (ประโยค ๑-๒)
การศึกษา : ปริญญาตรี
ตำแหน่งหน้าที่ : อดีต นายไปรษณีย์ระดับ ๗
ที่อยู่ปัจจุบัน : จังหวัดสมุทรปราการ

